

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Společná zemědělská politika Evropské unie a její vliv na rozvoj vybraného
zemědělského podniku v České republice

The Common Agricultural Policy of the European Union and its Influence on the
Development of Selected Agricultural Enterprise in the Czech Republic

Student: Bc. Nikol Kletenská

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

Ostrava 2018

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání diplomové práce

Student:

Bc. Nikol Kletenská

Studijní program:

N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210T004 Eurospráva

Téma:

Společná zemědělská politika Evropské unie a její vliv na rozvoj
vybraného zemědělského podniku v České republice
The Common Agricultural Policy of the European Union
and Its Influence on the Development of a Selected Agricultural
Enterprise in the Czech Republic

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Zásadní atributy Společné zemědělské politiky Evropské unie
3. České zemědělství a Společná zemědělská politika Evropské unie
4. Analýza vlivu Společné zemědělské politiky Evropské unie na vybranou farmu v České republice
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BEČVÁŘOVÁ, Věra a Ivo ZDRÁHAL. *Rozvoj zemědělství a venkova v evropském modelu agrární politiky: formování strategie v kontextu změn prostředí*. Brno: Mendelova univerzita, 2013. 132 s. ISBN 978-80-7375-771-7.

LOVEC, Marko. *The European Union's Common Agricultural Policy Reforms: Towards a Critical Realist Approach*. London: Macmillan, 2016. 195 s. ISBN 978-1-137-57277-6.

SWINNEN, Johan et al. *The Political Economy of the 2014 - 2020. Common Agricultural Policy: an Imperfect Storm*. Lanham: Rowman and Littlefield International, 2015. 596 s. ISBN 978-1-78348-484-3.

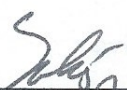
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 27.04.2018

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 13 - užívá díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užívá díla školního a § 20 - školní dílo;

- jsem na vědomí, že Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava uděluje jen VŠB-TUO na právo nevýhradně, že své vlastní podíly, diplomovou práci užívá § 13 odst. 1);

- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě uchovávána v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výpis bude vložen do vedoucího diplomové práce;

- souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně. Použitá literatura a ostatní materiály, z nichž jsem čerpala, jsou uvedeny v seznamu literatury.“

V Ostravě dne 13. 7. 2018

Bc. Nikol Kletenská¹

Bc. Nikol Kletenská

Děkuji Ing. Radomíru Kaňovi, Ph.D. za trpělivost, ochotu, odborné konzultace a vedení diplomové práce.

Děkuji také Ing. Ivě Ličkové za vstřícnost, podklady k vypracování diplomové práce, rady a osobní zkušenosti.

Obsah

1	Úvod	5
2	Zásadní atributy Společné zemědělské politiky Evropské unie.....	7
2.1	Základní charakteristika zemědělského sektoru v EU	8
2.2	Příčiny vzniku, podstata a vývoj SZP	18
2.2.1	Vývoj zemědělské politiky do vzniku SZP	19
2.2.2	Vývoj SZP, její reformy a podstatné dokumenty	22
2.2.3	Společná zemědělská politika po roce 2020	31
2.3	Cíle, zásady a mechanismy SZP	34
2.4	Financování a dotační politika Společné zemědělské politiky	40
3	České zemědělství a Společná zemědělská politika Evropské unie	44
3.1	Základní charakteristika zemědělského sektoru v České republice	44
3.2	České zemědělství před vstupem do Evropské unie.....	49
3.3	České zemědělství po vstupu do Evropské unie.....	54
3.4	Dotační zdroje v prostředí ČR	56
3.5	Pozitiva a negativa vstupu ČR do EU pro české zemědělství	60
4	Analýza vlivu Společné zemědělské politiky Evropské unie na vybranou farmu v České republice.....	61
4.1	Základní informace o farmě a její organizační struktura.....	61
4.2	Historie farmy a její zemědělská produkce	62
4.3	Čerpání dotací na farmě Lička a realizace vybraných projektů	66
4.4	Finanční analýza farmy Lička	72
4.4.1	Finanční stabilita a zadluženost	73
4.4.2	Rentabilita	75

4.4.3	Likvidita.....	77
4.4.4	Aktivita	79
4.4.5	Ukazatele výsledků hospodaření s dotacemi a bez dotací	83
4.4.6	Vyhodnocení finanční analýzy farmy Lička.....	84
5	Závěr	89
	Seznam použité literatury.....	93
	Seznam zkratek	108
	Seznam grafů, obrázků a tabulek	3
	Seznam příloh	Error! Bookmark not defined.
	Přílohy	E
	rror! Bookmark not defined.	

1 Úvod

Tématem diplomové práce je hodnocení vlivu SZP na rozvoj vybraného zemědělského podniku v České republice. Důvodem výběru tohoto tématu je, že jsem se podobné problematice věnovala již ve své bakalářské práci. Rozhodla jsem se tedy prohloubit a rozšířit své již nabyté znalosti a využít především možnosti nahlédnout do skutečného fungování vybrané české farmy.

Základní kámen Společné zemědělské politiky (SZP) byl položen již v roce 1957 v Římské smlouvě, avšak její vznik se datuje od roku 1962. SZP je politikou, která je po celou dobu předmětem vážných debat a neustále prochází vývojem. Za hlavní nedostatek SZP je považována její vysoká finanční náročnost, která dříve dosahovala výše 75 % rozpočtu, avšak rokem 2017 došlo ke snížení nákladů pod úroveň 40 % výdajů unijního rozpočtu. Vzhledem k stále přetrvávajícím disparitám mezi členskými státy, jsou stále země, které jsou solidární, a jsou tedy „čistými plátcí“, zatímco jiné „čistými příjemci“ finančních prostředků. Velmi pozitivním krokem v roce 2010 byla změna nahlížení na celý koncept politiky, která se stala cílenější, účelnější, ale především začala zohledňovat výrazněji politiku rozvoje venkova, kvalitu a bezpečnost potravin. Vysoká kvalita zemědělsko-potravinářských výrobků se pak projevila dlouhodobým růstem exportu do třetích zemí.

České zemědělství má dlouholetou tradici a prošlo si rovněž mnohdy velmi komplikovaným vývojem. Jedním z nesporných faktů je také obrovská míra vlivu SZP na české zemědělství, která se v plné míře projevila v roce 2004 vstupem ČR do EU.

Cílem této diplomové práce je na základě dostupných informací charakterizovat teoretická východiska SZP EU a popsat vývoj a současnou situaci českého zemědělství. Hlavním cílem práce je pak prostřednictvím analýzy vlivu SZP EU na podnikání vybraného zemědělského podniku v ČR zhodnotit jeho podnikání po vstupu ČR do Evropské unie a determinovat vliv unijní dotační politiky na hospodářský výsledek tohoto podniku. Na tomto základě byla formulována i základní hypotéza práce, a to, zda by byla farma zisková v případě hospodaření bez dotačních prostředků.

Metodika, prostřednictvím které je diplomová práce řešena, zahrnuje deskripci, komparaci a analýzu dostupných informací, v jejímž rámci je provedena finanční analýza.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První kapitola je zaměřena na zásadní atributy společné zemědělské politiky Evropské unie, charakteristiku základních ekonomických ukazatelů, příčiny vzniku, její podstatu a zásady. Další subkapitoly jsou zaměřeny na historický vývoj společně s podstatnými dokumenty a reformami, podobu SZP po roce 2020 a dále na cíle, principy a cenové mechanismy. Popsán je také způsob financování a dotační politika SZP EU.

Druhá část práce je zaměřena na vliv SZP EU na zemědělství v ČR. Tato kapitola je rozdělena na dva větší celky – české zemědělství před vstupem do Evropské unie a české zemědělství po vstupu do Evropské unie. Nejprve je české zemědělství charakterizováno prostřednictvím základních ekonomických ukazatelů, poté následuje historie vývoje českého zemědělství, změny po přistoupení k Evropské unii v roce 2004, současná situace, ale také možný budoucí vliv SZP po roce 2020 na české zemědělství. Část kapitoly je zaměřena na problematiku získávání dotací, ať už prostřednictvím zdrojů EU nebo ČR. Závěr kapitoly popisuje pozitiva a negativa, která byla zapříčiněna vstupem ČR do EU.

Třetí, závěrečná kapitola, je o farmě Lička. Kapitola je zaměřena na základní popis farmy, její zemědělskou produkci a historický vývoj farmy. Jedna ze subkapitol je věnována čerpání dotací a projektům, které byly částečně financovány z fondů EU. Nejdůležitější částí je však samotná finanční analýza farmy, kde je pomocí klíčových ukazatelů finanční analýzy posouzen vliv dotačních prostředků na tento hospodařící subjekt.

2 Zásadní atributy Společné zemědělské politiky Evropské unie

Společná zemědělská politika (SZP)¹ patří mezi nejstarší, ale také nejvíce diskutované politiky EU. Vznik SZP je datován do roku 1962, přičemž od této doby prochází SZP vývojem a změnami, avšak dotace a podpory v podobě cenových podpor, výrobních kvót a přímých plateb, jsou neměnným základem. Od roku 2000 je součástí SZP v podobě „druhého pilíře“ tzv. rozvoj venkova (Marek a Baun, 2010).

Hlavními cíli a úkoly SZP je vybudovat moderní, soběstačné a konkurence schopné zemědělství s trhem, který by zaručoval stabilní a přijatelné ceny potravin, ale také úměrné a pravidelné příjmy pro zemědělce, které by jim zaručovaly přiměřenou životní úroveň, a to vše s ohledem na životní prostředí. Nová doba s sebou přinesla také nové výzvy v podobě životaschopné produkce potravin, která bude stačit k uživení neustálého populačního růstu, změnu klimatu a udržitelné hospodaření s přírodními zdroji, ale také péči o krajinu a zachování životaschopnosti venkovského hospodářství (Evropská komise, 2017).

Evropská unie má snahu upřednostňovat unijní zemědělce před těmi neunijními, avšak i mezi unijními existují obrovské rozdíly, kvůli čemuž je SZP důležitou, ale také nejnákladnější politikou EU. I přes rostoucí snahy snížit zemědělské dotace, díky čemuž by došlo také ke snížení podílu na rozpočtu EU, činila položka SZP v programovacím období 2007-2013 45 % celkových výdajů ze zdrojů EU (Marek a Baun, 2010). V roce 2016 byla výše rozpočtu 61 mld. eur, což představovalo přibližně 40 % rozpočtu EU, avšak v kontextu celkových veřejných výdajů EU představuje pouhé 1 %. Během posledních 30 let došlo k rozšíření EU o 18 členských států, a tedy k více než zdvojnásobení počtu zemědělců, ale podíl výdajů poklesl z necelých 75 % na méně než 40 %. Výdaje na jednotlivé zemědělce se tedy značně snížily (Evropská komise, 2017). V roce 2017 činily celkové výdaje 58, 9 mld. eur (European Commission, 2018).

Velmi důležitým a diskutovaným bodem byla SZP především při přístupových jednáních se zeměmi střední a východní Evropy (SVE)², neboť jsou tyto země charakteristické vysokým počtem zemědělců, což vyvíjí tlak na finanční náročnost rozpočtu EU. V roce 2002

---

¹ SZP (Společná zemědělská politika) – CAP (Common Agricultural Policy) - Politique agricole commune (PAC)

² SVE (země střední a východní Evropy) – Bulharsko, ČR, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko (EU 10)

došlo na Kodaňském summitu ke konečné dohodě, jejíž podstatou bylo 10leté přechodné období, při kterém se měly fázovat přímé platby nově přistoupeným zemědělcům střední a východní Evropy, a to následujícím způsobem: 25 % (2004), 30 % (2005), 35 % (2006), 40 % (2007). Od roku 2008 se měl podíl každoročně navyšovat o 10 %, dokud nebude dosaženo 100 % přímých plateb. Díky smlouvě o přistoupení se novým členským státům naskytla možnost dofinancovat evropské dotace z vlastních národních zdrojů, maximálně do výše 55 % (2004), 60 % (2005) a 65 % (2006).

Přestože jsou ze SZP vynakládány značné částky, nemá vliv a nijak zvlášť nezasahuje do národní zemědělské politiky. Působení SZP můžeme spatřovat skrze zapojení zemědělců do evropského systému cenové podpory a dotací, což následně působí na národní výrobu, ceny a mzdy (Marek a Baun, 2010).

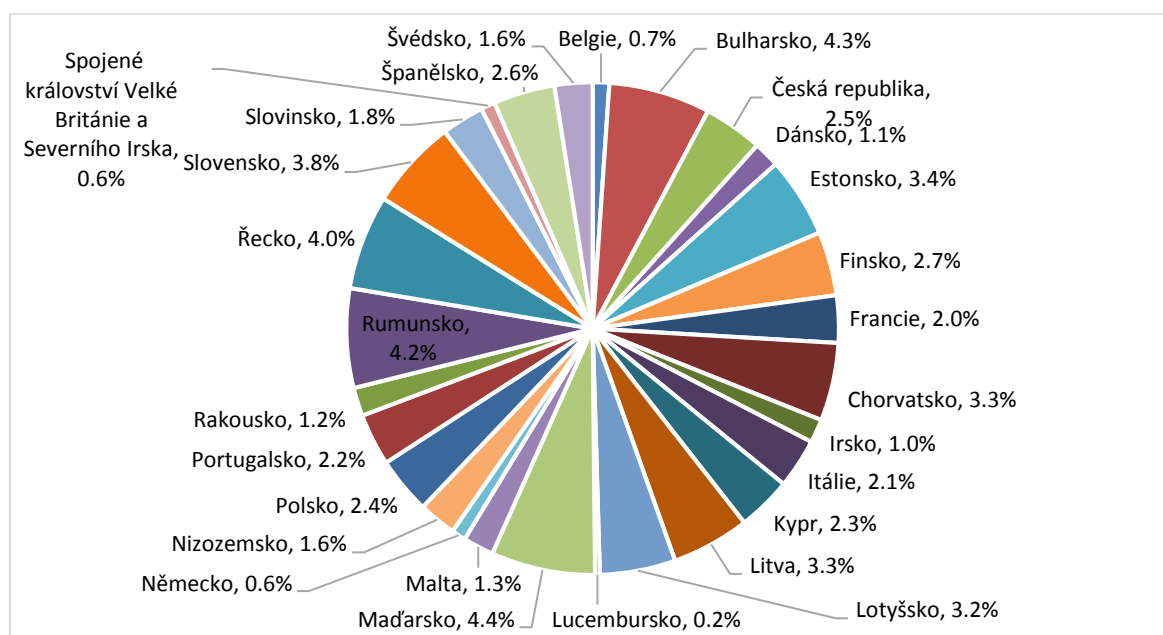
2.1 Základní charakteristika zemědělského sektoru v EU

Zemědělství v EU je nutno chápat v širším pojetí, že se nejedná pouze o pěstování plodin za účelem vytváření potravin, ale také jako krmivo pro následný chov dobytka. Dále zde řadíme výrobu, zpracování a následný prodej všech zemědělských a živočišných „produktů“. V poslední době je kladen větší důraz na údržbu krajiny, ale také environmentální edukaci a senzitivitu, s cílem zachování nebo zlepšení současné situace.

2.1.1 HDP EU

V roce 1955 činil podíl zemědělského sektoru na HDP v šesti zakládajících státech EHS 11,5 % (Baldwin a Wyplosz, 2013). V roce 2014 se podílelo zemědělství společně s lesnictvím a rybolovem přibližně 2,8 % na HDP EU (Europa, 2015 e). V rámci 28 členských států nemá zemědělství vysoký podíl na tvorbě národního HDP, neboť průměr v rámci EU v roce 2017 dosahoval výše 1,6 %. Nejnižší podíl zemědělství byl v Lucembursku (0,2 %), dále pak shodně v Německu a Spojeném království Velké Británie a Severního Irska (0,6 %). Naopak vysoký podíl zemědělství na HDP byl zaznamenán v Maďarsku (4,4 %), Bulharsku (4,3 %) a Řecku (4 %). Česká republika se v rámci zemí V4 umístila na druhé nejnižší hodnotě (2,5 %) po Polsku (2,4 %), dále pak Slovensko (3,8 %) a Maďarsko (4,4 %) (Central Intelligence Agency, 2018).

Graf 2.1: Podíl zemědělského sektoru na HDP (%) v zemích EU 28

Zdroj: Central Intelligence Agency, 2018; vlastní zpracování

2.1.2 Typy zemědělských podniků a zaměření jejich výroby

V roce 2013 se v EU28 nacházelo přibližně 11 milionů farem, přičemž největší podíly tvořily Rumunsko (33 %), Polsko (15 %) a Itálie (9 %). Průměrná farma vlastnila 16,1 ha půdy, avšak existovaly a přetrvávají rozdíly mezi starými členskými zeměmi EU15³ (28,1 ha/hospodářství) a novými členskými zeměmi EUN13⁴ (7,8 ha/hospodářství). Většina farem se dala považovat za malé, neboť více než 66 % hospodařilo na méně než 5 ha a pouze 7 % na více než 50 ha. Přibližně polovina (47 %) malých farem se nachází v Rumunsku. Průměrně největší podniky se nachází v České republice (133 ha/hospodářství) a nejmenší v již zmíněném Rumunsku (3,6 ha/hospodářství). Velmi rozdílené jsou průměrné výměry zemědělské půdy na hospodářství v rámci světa: Brazílie (64 ha), Chile (107 ha), USA (170 ha), Kanada (315 ha), Argentina (590 ha) či Austrálie (více než 3000 ha).

³ EU15 – prvních 15 členů EU (Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Řecko, Spojené království, Španělsko a Rakousko, Švédsko a Finsko)

⁴ EUN13 – nové členské státy (Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Estonsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko)

V rámci EU28 je typický tzv. **dualismus**, který se projevuje zejména v Bulharsku, Maďarsku, Slovensku a České republice. Tento dualismus se vyznačuje koexistencí velkých korporací a velmi malých rodinných farem, přičemž 7 % podniků s 50 ha výměrou pokrývá více než 68 % zemědělské půdy a naopak 66 % podniků s menší výměrou než 5 ha zaujímá pouze 6,2 % zemědělské půdy.

V roce 2013 byl průměrný standardní ekonomický výkon 30 536 eur, přičemž průměrná ekonomická výkonnost EU15 (61 916 eur) byla více než 7x vyšší než u EUN13 (8 672 eur). V souladu s fyzickou velikostí byla i velikost ekonomická, kdy 69 % hospodářství mělo výkon ve výši méně než 8 000 eur a pouze 10,6 % více než 50 000 eur.

V roce 2013 dominovaly, ze všech typů zemědělských podniků v EU, podniky se zaměřením na polní plodiny, dále pak trvalé kultury⁵, pasoucí se dobytek a pak tzv. granivores – chov zvířat krmený jadrným krmivem (prasata, drůbež). Z podrobnějších statistik vyplynulo, že se specializace farmy odvíjí především od velikostní třídy zemědělsky využívaných ploch. Podniky bez zemědělské půdy jsou zaměřeny na granivores, intenzivní vnitřní chov bez půdy či pasení na pozemcích, které nejsou započítány do půdy zemědělského podniku. Farmy s větším množstvím ploch se zaměřovaly na obdělávání půdy a pastvu hospodářských zvířat. Pro státy EU15 bylo 34 % podniků specializováno na pěstování trvalých kultur, především díky orientaci u Středozemního moře. Naopak pro EUN13 byly typické ganivores a smíšené systémy (Evropa, 2018 b).

2.1.3 Zaměstnanost, věková struktura a mzdy v oboru zemědělství

Během posledního desetiletí dlouhodobě klesá zaměstnanost v oboru zemědělství. Od roku 2005 zmizela ¼ pracovních míst, což je pokles o 25,5 %. V roce 2005 bylo v oboru zemědělství zaměstnáno zhruba 13 milionů osob (Evropa, 2018 b). V roce 2013 bylo zaměstnáváno v oboru zemědělství okolo 10 milionů osob, což představovalo 5 % celkové zaměstnanosti v EU (Evropa, 2013). Největší podíl zaměstnanosti v oboru zemědělství, lesnictví a rybolovu mělo Rumunsko s přibližně 2,7 miliony zaměstnanců, naopak nejméně Lucembursko a Malta s necelým 0,1 milionem zaměstnanců (BBC, 2013). V roce 2017 byl počet osob zaměstnaných pouze v zemědělství již pod hranicí 10 milionů, čímž se snížil podíl

---

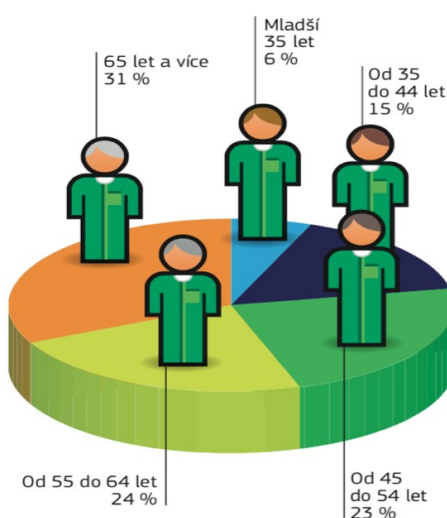
⁵ Trvalé kultury – plochá orné půdy, kde se plodina pěstuje více než 3 roky, např. chmelnice, vinice, ovocné sady, ořechové háje atd.

na celkové zaměstnanosti na 4 % (Evropa, 2018 b). V současnosti je v EU přibližně 11 milionů zemědělských podniků a v zemědělsko-potravinářském sektoru pracuje 44 milionů lidí a je tak odvětvím s největší zaměstnaností v EU (Evropa, 2015 d a Evropská komise, 2017).

Přibližně polovina obyvatel EU žije na venkově, proto SZP poskytuje zemědělcům finanční dotace, aby bylo zajištěno obdělávání půdy, vytváření pracovních míst a podněcování dalších činností přímo či nepřímo navázaných na zemědělství, aby nedocházelo k vyliďňování venkova (Evropská komise, 2017). Venkovské zemědělství je pro EU velmi důležitým subjektem, neboť v těchto oblastech dochází k předávání dovedností nenahraditelným způsobem, a to z generace na generaci. Pro mladší generace však není obor zemědělství atraktivní, což potvrzují statistiky, které uvádí, že v 60. letech měl každý z původních 6 států v průměru 1 milion zemědělců, což je do současnosti pokles o více než 50 %. V roce 1955 byl podíl zemědělského sektoru na celkové zaměstnanosti v těchto šesti státech 21,2 % (Baldwin a Wyplosz, 2013).

V roce 2013 bylo 56 % farmářů starších 55 let a naopak pouhých 6 % mladších 35 let (viz Graf 2.2). Jinými slovy tedy na jednoho zemědělce do 35 let připadá 9 zemědělců starších 55 let. Největší podíl pracujících zemědělských seniorů nad 55 let má Portugalsko (73,7 %) a naopak nejnižší je v Rakousku (28,2 %). Podíl mladých do 35 let je nejvyšší v Polsku (12,1 %), Rakousku (10,9 %) a naopak nejnižší na Kypru (1,7 %), Portugalsku a Dánsku (shodně 2,5 %).

Graf 2.2: Věková struktura osob pracujících v zemědělství v roce 2013

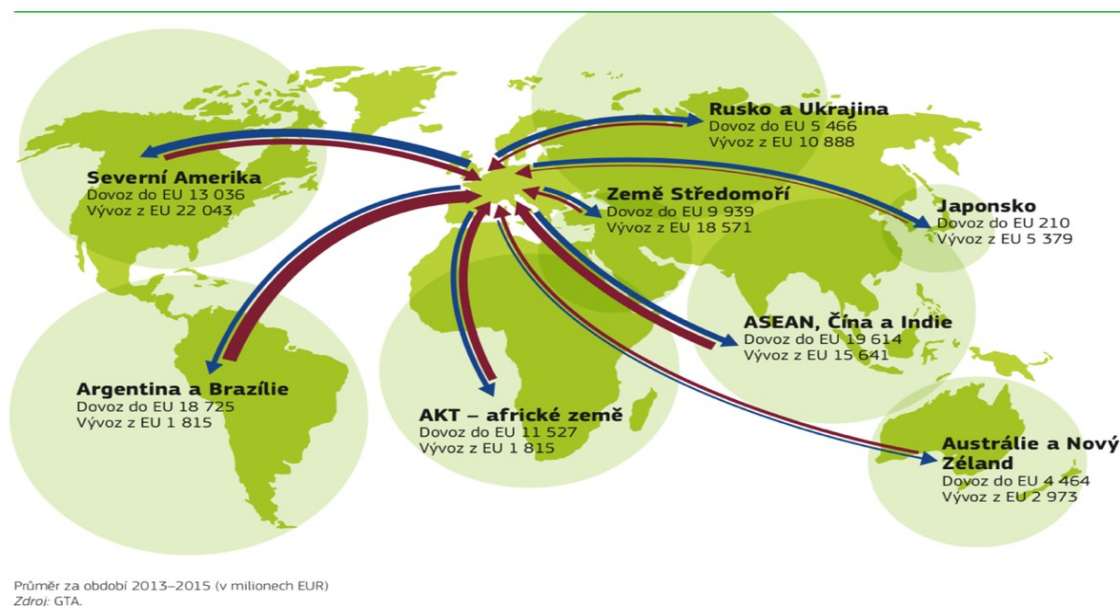
Zdroj: Evropská komise, 2017, s. 10

Nepříznivý vývoj věkové struktury osob pracujících v zemědělství je rovněž podporován faktem, že průměrné relativní příjmy zemědělské rodiny dosahují pouhých 40 % oproti průměrným mzdám v celém hospodářství (Evropská komise, 2017).

2.1.4 Kvalita zemědělských výrobků a vzájemný obchod

Díky rozmanitosti evropského zemědělství a postupným reformám SZP bylo docíleno rostoucí konkurenceschopnosti zemědělského odvětví se zaměřením na kvalitu a bezpečnost potravin. Souhra těchto faktorů zapříčinila stále rostoucí zájem o unijní výrobky, které se vyznačují vysokou přidanou hodnotou právě v podobě vysoké kvality. EU je velmi důležitým exportérem zemědělských produktů, přičemž trvale vykazuje obchodní přebytek v této kategorii. Přibližně ¼ obchodního přebytku EU vzniká právě exportem zemědělských produktů.

Obr. 2.1: Obchod EU se zemědělskými produkty (průměr za období 2013–2015 v mil. eur)

Zdroj: Evropská komise, 2017, s. 15

EU patří také mezi nejvýznamnější a nejaktivnější členy Světové obchodní organizace (WTO)⁶, kde se podílí na vytváření společných pravidel světového obchodu, včetně zemědělství.

⁶ Světová obchodní organizace (WTO) – mezinárodní organizace, která vznikla v roce 1995 jako nástupce Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT), jejímž cílem je vytváření pravidel mezinárodního obchodu a dohled nad jejich dodržováním. Sídli v Ženevě a k datu 29. 6. 2016 měla 164 členů. Státy EU jsou u WTO zaregistrovány jako členové uskupení EU a jsou na jednáních zastupovány zástupcem EU, který je jmenován

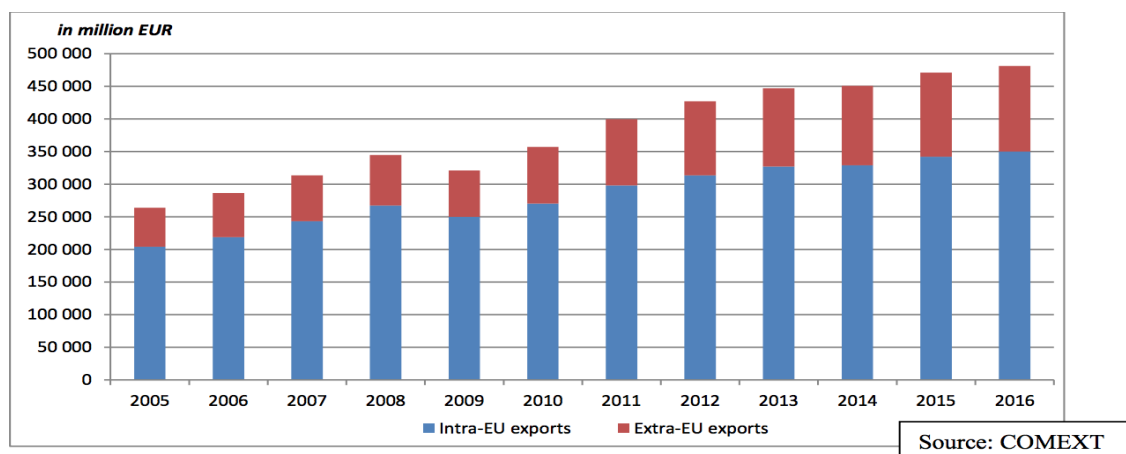

Podporou úlohy a pravidel Světové obchodní organizace se EU snaží docílit svobodného, spravedlivého a otevřeného obchodního systému pro všechny státy světa (Evropská komise, 2017). Od roku 2009 je EU čistým vývozcem zemědělsko-potravinářských produktů a hodnota tohoto vývozu neustále roste, přičemž během posledního desetiletí byl zaznamenán růst o 8,6 % (Evropa, 2015 d).

2.1.5 Export z EU

Zemědělsko-potravinářské výrobky jsou většinou zobchodovány v rámci EU, ale vývozy do třetích zemí jsou stále důležitější. V roce 2016 bylo v rámci intra unijního obchodu zobchodováno 72,7 % vývozu zemědělských produktů. Před 11 lety tento podíl dosahoval 77 %. Mezi lety 2005–2016 došlo k zvýšení intra unijního obchodu o 72 % na 350 miliard eur v roce 2016 (viz Graf 2.3). Vývoz do třetích zemí zaznamenal ještě vyšší růst, konkrétně o 124 % na 129,1 miliard eur v roce 2015. Jak již bylo zmíněno, roste také podíl vývozu do třetích zemí, přičemž zemědělské prvotní produkty v roce 2007 tvořily 6,5 %, v roce 2015 již 11,9 %. Stejný trend lze pozorovat s potravinářskými produkty, které v roce 2015 dosáhly podílu 10,1 %.

Graf 2.3: Vývoj intra a extra unijního exportu zemědělsko-potravinářských produktů v letech 2005–2016

Zdroj: Evropa, 2017, s.2

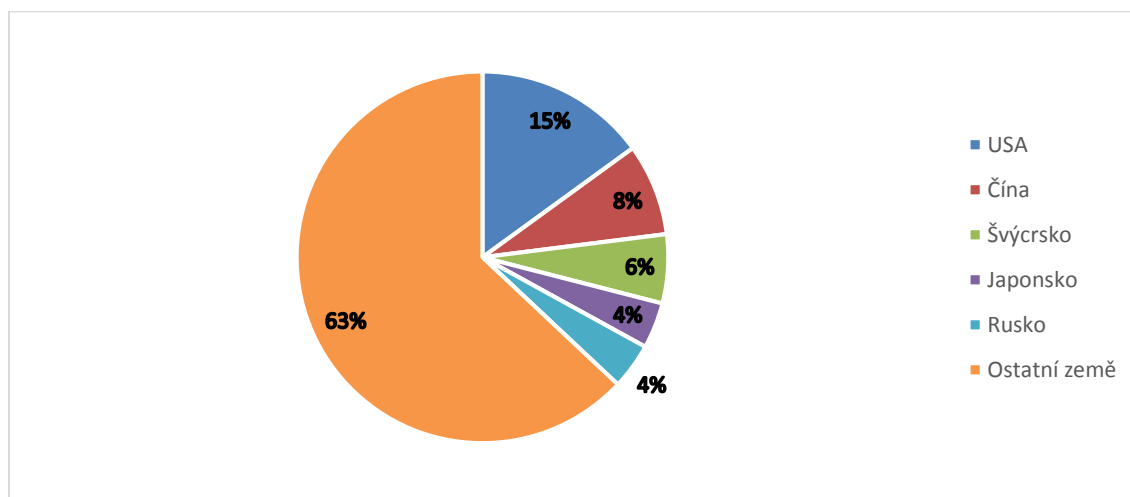
Radou. V současnosti je tímto zástupcem Federica Mogherini, která je vysokou představitelkou Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Strategii EU v oblasti obchodu se zabývá Evropská komise, konkrétně Generální ředitelství pro obchod (DG TRADE) a Generální ředitelství pro daně a celní unii (DG TAXUD) (Lacina a kol., 2016).

Od roku 2012 je EU největším exportérem zemědělsko-potravinářských výrobků. Mimo to patří 6 členských států EU do nejlepší desítky světových exportérů zemědělsko-potravinářských výrobků (Europa, 2017).

V roce 2014 bylo druhou největší exportní cílovou destinací po USA (13 %) Rusko, avšak došlo k dramatickému poklesu tržeb o -23 % z důvodu ruského embarga na dovoz z EU (Europa, 2015 b).

V roce 2016 patřily mezi hlavní exportní destinace USA, Čína, Švýcarsko, Japonsko a Rusko (viz Graf 2.4).

Graf 2.4: Hlavní unijní exportní destinace v roce 2016

Zdroj: Europa, 2017; vlastní zpracování

Díky již dříve zmiňované přednosti – kvalitě, které je dosahováno pomocí obchodních norem (např. informace o zemi původu), ekologického zemědělství, systémům certifikace⁷ a přísných hygienických předpisů, je EU dokonce největším světovým vývozcem zemědělských produktů. Z údajů z roku 2015 vyplývá, že je zemědělství 4. největším odvětvím evropského exportu a podílí se na něm 8 %. První příčku tvoří stroje a přístroje (20 %), druhou chemické

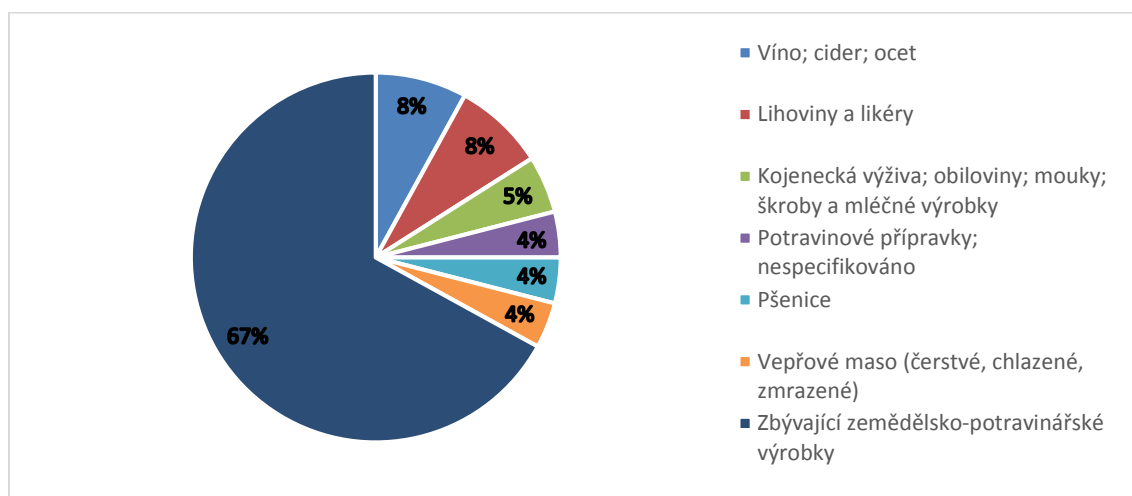
---

⁷ „Systémy certifikace - dobrovolné systémy certifikace jakosti potravin zaručují dodržování specifikace, v níž mohou být uvedeny požadavky na ochranu životního prostředí, dobré životní podmínky zvířat, organoleptické vlastnosti nebo spravedlivý obchod. Komise vypracovala pokyny s cílem tyto systémy sladit, a tak omezit obtíže, jimž musí zemědělci čelit, a zabránit tomu, aby byli spotřebitelé uvedeni v omyl.,(Europa, 2014, s.14)

látky (10 %), třetí léčiva (9 %) a po zemědělství následují vozidla a jejich díly (7 %), textil (3 %) a stavební zařízení (2 %) (Evropská komise, 2017).

Na níže uvedeném grafu můžeme vidět strukturu 7 produktových kategorií v procentuálním rozlišení (viz Graf 2.5). Vlajkovými loděmi vývozu EU28 jsou víno, vermut, jablečný mošt a ocet, dále lihoviny a likéry, kojenecká výživa, pšenice a vepřové maso (Evropa, 2017).

Graf 2.5: Struktura zemědělsko-potravinářského vývozu EU v roce 2014

Zdroj: Evropa, 2017; vlastní zpracování

Zemědělství bude nadále nabývat na důležitosti, neboť z odhadů vývoje pro rok 2050 vyplývá, že se bude muset zemědělská produkce zdvojnásobit, aby se dal nasytit předpokládaný počet populace (Evropa, 2014).

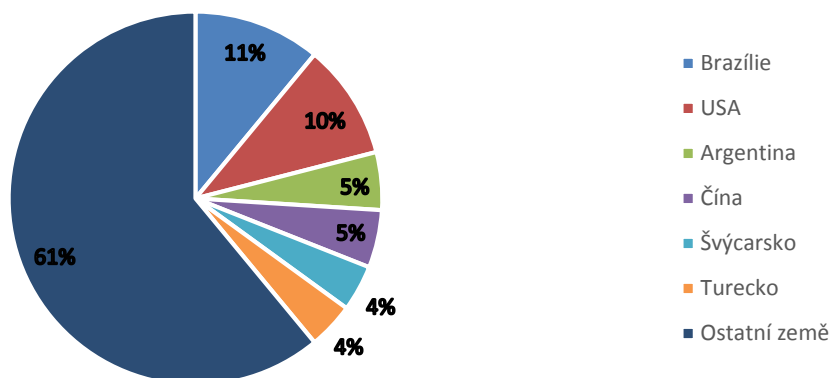
2.1.6 Import do EU

EU není pouze největším exportérem v oblasti zemědělsko-potravinářských produktů, ale také jejich největším importérem.

V roce 2014 dosahovala hodnota importu v zemědělsko-potravinářském sektoru téměř 104 miliard eur (Evropa, 2015 b). V roce 2014 vstoupilo s nulovým clem do EU přibližně 71 % zemědělsko-potravinářských výrobků, což představovalo hodnotu 72 miliard eur (Evropa, 2015 c).

V roce 2016 bylo nejvíce zemědělsko-potravinářských produktů dovezeno z Brazílie, Argentiny, Číny, Turecka, Indonésie, Ukrajiny a Pobřeží slonoviny (viz Graf 2.6).

Graf 2.6: Hlavní importní destinace v roce 2016

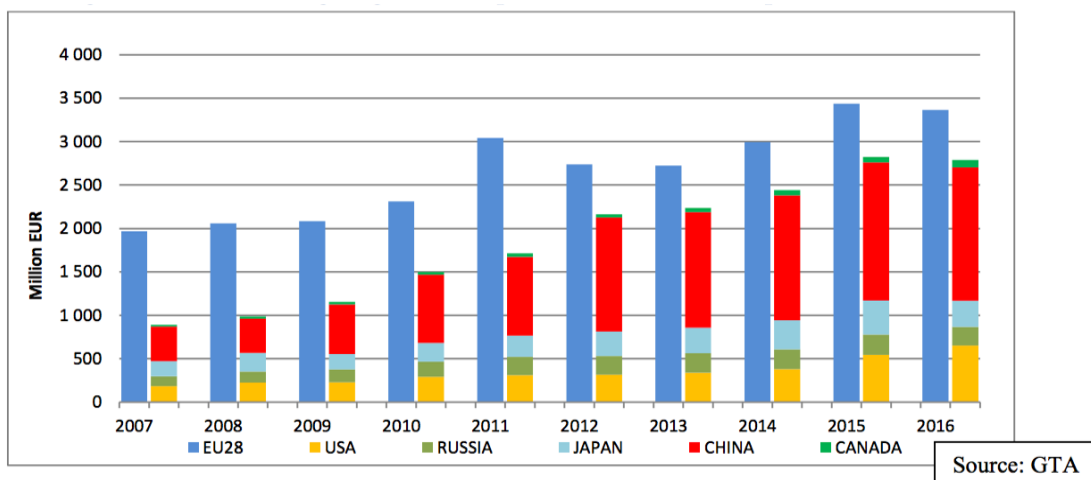
Zdroj: Europa, 2017; vlastní zpracování

EU je rovněž dlouhodobě největší obchodní partner pro nejméně rozvinuté země (LDC)⁸, ze kterých dováží více než dalších 5 největších importérů (USA, Rusko, Japonsko, Čína a Kanada), což znázorňuje Graf 2.7 (Europa, 2017). Například v roce 2015 dovezla EU z těchto zemí zemědělsko-potravinářské produkty v hodnotě 3,4 miliardy eur (Evropská komise, 2017). Tímto způsobem podporuje rozvojové země, ale současně také uzavírá vzájemné obchodní dohody s ostatními zeměmi, obchodními uskupeními a nejbližšími sousedy (Europa, 2014).

---

⁸ Nejméně rozvinuté země (LDC) - jsou země s nízkými příjmy, které čelí vážným strukturálním překážkám udržitelného rozvoje. Jsou velmi zranitelné vůči ekonomickým a environmentálním šokům a mají nízkou životní úroveň. V současné době je na seznamu nejméně rozvinutých zemí 47 zemí, které mají výhradní přístup k některým opatřením mezinárodní podpory, zejména v oblasti rozvojové pomoci a obchodu (United Nations, 2018).

Graf 2.7: Import zemědělsko-potravinářských produktů z nejméně rozvinutých zemí

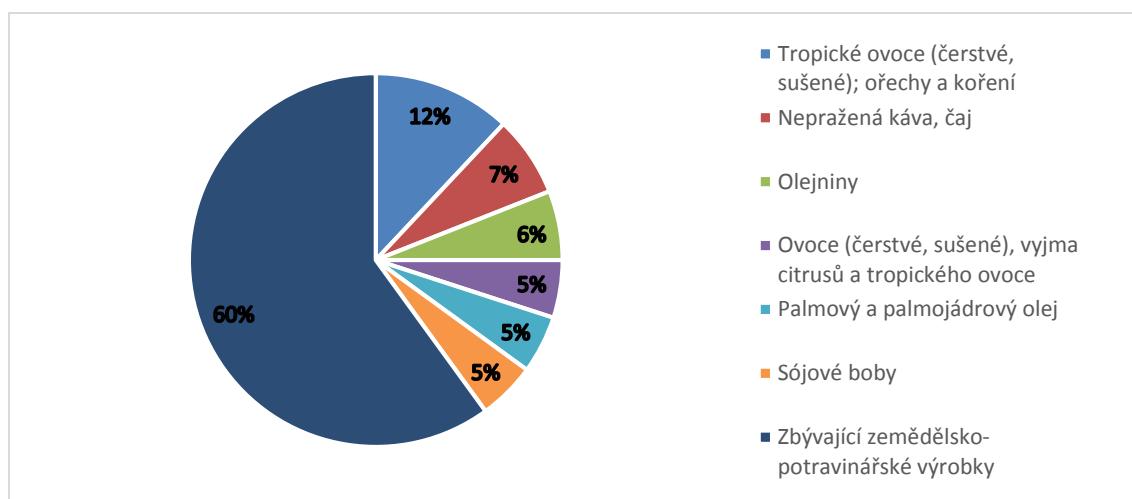

Zdroj: Europa, 2017, s.6

Z třetích zemí EU dováží zejména tři kategorie produktů: 1) ovoce, ořechy a koření, 2) rostlinné bílkoviny a tuky a 3) kávu (Europa, 2015 b).

Na níže uvedeném grafu je znázorněna struktura 7 produktových kategorií (viz Graf. 2.8). Hlavní importované produkty jsou tvořeny tropickým ovocem, ořechy a kořením, nepraženou kávou a čajem, ovocem (vyjma citrusů) a tropickým ovocem, palmovým a palmojádrovým olejem a sójovými boby (Europa, 2017).

Graf 2.8: Struktura zemědělsko-potravinářského dovozu do EU28 v roce 2014

Zdroj: Europa, 2017; vlastní zpracování

2.2 Příčiny vzniku, podstata a vývoj SZP

Prvotní myšlenku integračních procesů v Evropě, která spočívala v zabránění opakování hrůz válek a vypuknutí dalších světových konfliktů, čehož mělo být dosaženo skrze dohled a koordinovanou produkci strategických surovin (uhlí a ocel), se podařilo začít realizovat teprve po 2. světové válce. (Fojtíková a kol., 2013).

Významnou roli však sehrál také zemědělský sektor, na nějž měla 2. světová válka drtivý dopad, a to v takové míře, že domácí produkce byla soběstačná pouze z 80 %, což se v době propukající studené války považovalo za strategický problém. Toto byl jeden z důvodů, proč se právě zemědělství věnovalo tolik pozornosti.

Původní SZP zpočátku stála na vysoké ochraně před importy ze třetích zemí a vysoké úrovni cen, které podporovaly domácí zemědělskou produkci. Zajištění potravinové soběstačnosti je stále prioritou číslo jedna, i když se postupem času přidaly i další důvody, například ochrana životního prostředí (Lacina a kol., 2016). Z pohledu hospodářské politiky patří zemědělství mezi sektor, v němž se produkují výrobky a suroviny primárního charakteru s nízkou cenovou elasticitou poptávky, proto je zabezpečení této cenové stability klíčové pro makroekonomickou stabilitu celého národního hospodářství (Fojtíková a Lebiedzík, 2008).

Za druhý důvod lze považovat podnět politický, neboť zájmy zemí se rozcházely na základě struktury ekonomiky. Pro Německo byl důležitý rozvoj zejména průmyslu, kdežto pro Francii naopak zemědělství, neboť v 50. letech se přibližně 1/5 obyvatelstva živila prací v zemědělském sektoru a představovala tak podstatnou část voličů. Kvůli tomuto si Francie prosadila SZP na oplátku za vytvoření zóny volného obchodu s průmyslovými výrobky, které byly dlouhodobě důležité právě pro Německo (Lacina a kol., 2016). Podobný názor jako Francie měly také Nizozemsko a Itálie, které byly charakteristické velmi konkurenceschopným zemědělstvím s orientací na export (Fojtíková a Lebiedzík, 2008).

Třetím důvodem, který přetrvává dodnes, lze považovat důvod sociální. Ačkoli se podíl obyvatel pracujících v zemědělství neustále snižuje, stále je důležité zmírňovat rozevírání nůžek mezi příjmy městských a venkovských obyvatel a bránit vyliďňování venkova. Lze tedy shrnout, že důvody pro vznik SZP byly ekonomicko-strategické, politické a sociální (Lacina a kol., 2016).

Díky kompromisnímu řešení ze strany německého kancléře Adenauera⁹, byla zformulována Společná zemědělská politika (SZP). SZP je považována za nejstarší politiku EHS, jejíž charakteristiky byly definovány v **Římské smlouvě**¹⁰ z roku 1957, ale k realizaci došlo až v roce 1962.

Zemědělský sektor je na rozdíl průmyslové výroby specifickým odvětvím, neboť je z velké části ovlivňován faktorem, který s těžší předvídat a ovlivňovat – počasí, kvůli čemuž není možné stanovit objem produkce (Fojtíková a Lebieczik, 2008).

Historický vývoj zemědělství na území dnešní EU tak lze zjednodušeně rozdělit do dvou částí – vývoj před vznikem SZP a následný vývoj SZP.

2.2.1 Vývoj zemědělské politiky do vzniku SZP

V 70. letech 19. století byly zaznamenány první cílené zásahy evropských zemí do zemědělského sektoru. Tyto zásahy byly vyvolány začínající vývozní expanzí zámořských států, které prostřednictvím lodní dopravy dovážely velké množství levného obilí z USA, Kanady a Austrálie, což vedlo k výraznému poklesu cen obilí na evropských trzích a v konečném důsledku také ke krizi evropského zemědělství, neboť obilí bylo velmi podstatnou komoditou.

Většina evropských zemí tuto krizi řešila prostřednictvím opatření na ochranu domácí zemědělské výroby, přičemž omezila import zemědělských produktů ze zámoří prostřednictvím cla na dovoz zemědělských výrobků. Tyto celní bariéry vedly ke zmírnění poklesu cen. Přístup evropských zemí byl však rozličný. Protekcionistická opatření nebyla zavedena ve Velké Británii, Dánsku a Nizozemí. V případě Velké Británie nebyla zavedena žádná opatření a byla zachována „volná ruka trhu“, což však vedlo k poklesu počtu pracovníků v zemědělství, zastavení většiny orné půdy a k celkovému útlumu zemědělského sektoru. Dánsku a Nizozemsku se podařilo dané situaci přizpůsobit, a naopak ji ještě využít ke svému prospěchu skrze přeorientování rostlinné výroby na živočišnou, přičemž k živočišné výrobě využili levné

---

⁹ Konrad Hermann Joseph Adenauer – (5. 1. 1876 – 19. 4. 1967) – německý politik a kancléř, jehož největší životní přínos byl v úspěšném jednání se SSSR o propuštění válečných zajatců, postupné vyzbrojení Německa, začlenění Německa do NATO a znovupřipojení Sárska ke Spolkové republice Německo.

¹⁰ Římské smlouvy – 2 smlouvy podepsány Francií, SRN, Itálií, Belgií, Lucemburskem a Nizozemskem v roce 1957 v Římě, díky kterým byly založeny Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom).

zámořské produkce a docílili toho, že se jejich zemědělství stalo prosperujícím odvětvím s růstem vývozu a s pozitivním vlivem na celou národní ekonomiku (Bečvářová a Zdráhal, 2013 b).

Ekonomický boom po 1. světové válce vyústil do velké celosvětové hospodářské krize v říjnu roku 1929, což následně vedlo k rapidnímu poklesu veškeré produkce, růstu nezaměstnanosti, poklesu poptávky a růstu celosvětových zásob potravin. Většina evropských států patřila mezi importéry a zavedla protekcionistická celní opatření, tentokrát však v několikanásobné výši světových cen. Tato opatření však nepřinesla žádoucí účinek a postupně byly zaváděny další nástroje podpory domácí zemědělské produkce.

Již v této době lze u většiny států hovořit o koncepci prvních ucelených zemědělských politik, které chránily domácí zemědělce a zasahovaly do přirozeného vývoje na agrárním trhu. Takováto politika měla pozitivní vliv na nezvyšování cen u většiny hlavních komodit, avšak na straně druhé došlo k značné nerovnováze evropských cen vůči světovým cenám (Havlová, 2012).

Po druhé světové válce se Evropa potýkala s nedostatkem potravin, který byl navíc umocněn dřívějšími opatřeními. Naskytl se tak hlavní cíl v podobě zajištění potravinové soběstačnosti. Dalším cílem bylo zvýšení zájmu o práci v agrárním sektoru, čehož mělo být docíleno podporou příjmů zemědělců skrze přímé podpory cen. Současně docházelo i k nepřímé podpoře zemědělských příjmů prostřednictvím státní garance a dotace na poskytování úvěrů do agrárního sektoru. Do tohoto období lze datovat také vznik první zemědělské legislativy, kterou tvořily **komplexní zemědělské zákony**.¹¹ Mezi významné zákony patřil např. Zemědělský zákon, který byl přijatý v SRN v roce 1955 a lze jej považovat za základní kámen pro systematické zavádění opatření na pomoc agrárnímu sektoru. Tento zákon nařizoval Spolkové vládě, aby každoročně vypracovala a předložila k projednání v parlamentu tzv. „Zprávu o stavu zemědělství“, včetně opatření, která byla přijata nebo jsou navrhována k přijetí, aby v následujícím roce bylo dosaženo cílů, které byly v této zprávě stanoveny (Bečvářová a Zdráhal, 2013 a).

---

¹¹ Komplexní zemědělské zákony – vymezovaly úlohu zemědělství v národní ekonomice, vztah společnosti k zemědělství, hlavní cíle a nástroje této politiky.

V Evropě po 2. světové válce byl největší důraz kladen na koordinaci hospodářské pomoci, která byla poskytována prostřednictvím Marshallova plánu.¹² Významným krokem bylo také vytvoření organizace, která by koordinovala a dohlížela na strategické suroviny, a tak došlo ke vzniku **Evropského společenství uhlí a oceli** (ESUO).¹³ Členskými státy ESUO byly Německo, Francie, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko. V roce 1955 došlo k rozmachu evropské integrace, když státy Beneluxu předložily návrh na spolupráci v oblasti dopravy, energetiky a atomové energie. Na základě tohoto podnětu byly připraveny smlouvy, k jejichž podpisu došlo v roce 1957 v Římě a daly vzniknout **Evropskému hospodářskému společenství** (EHS) a **Evropskému společenství pro atomovou energii**¹⁴ (Honová, 2007).

Těchto šest zakládajících členských států rozhodlo o začlenění agrárního sektoru do vznikajícího společného trhu. Podstatou začlenění měl být volný pohyb agrárních produktů, zrušení hraničních kontrol a celní ochrany, a jednotná pravidla pro obchodování s nečlenskými zeměmi. Tímto se SZP stala jednou z podstatných částí **Římských smluv** (Bečvářová a Zdráhal, 2013 a).

Římskou smlouvou byla zavedena celní unie (článek 9), která byla výjimkou z principu nepreferenčních obchodních dohod zavedených GATT. Článek 110 smlouvy stanovil „harmonický rozvoj světového obchodu“ jako jeden z cílů ekonomické integrace. Smlouva projednávala politiky Společenství v několika oblastech. Zavedla také nadnárodní orgány, které reprezentovaly zájmy Společenství. SZP byla zmíněna v několika článcích Smlouvy. Článek 33 diskutoval o specifické povaze zemědělství jako o ekonomickém sektoru, o strukturálních výzvách, o různých přírodních podmínkách zemědělství v členských státech, o potřebě postupného tržního přizpůsobování a o specifickém významu zemědělství pro jednotlivé členské státy. V článku 38 byl společný trh rozšířen na zemědělství. Článek 39 stanovil cíle SZP. Tyto cíle byly přepisem již výše zmíněného Zemědělského zákona v SRN, jež byl přijatý v roce 1955.

---

¹² Marshallův plán – plán přijatý americkým kongresem v roce 1948, který měl pomoci válce zničené Evropě, ve výsledku byl však uplatněn pouze pro západní Evropu, neboť zeměmi východního bloku byl odmítnut.

¹³ ESUO (Evropské společenství uhlí a oceli) – vzniklo na základě Pařížské smlouvy a vešlo v platnost v roce 1952.

¹⁴ EURATOM (Evropské společenství pro atomovou energii) – vzniklo na základě Římské smlouvy v roce 1957, v platnost vešlo o rok později a cílem bylo zvýšit životní úroveň, vylepšit vztahy s ostatními zeměmi a rozvinout jaderný průmysl.

Články 34 až 38, 40 a 42 Smlouvy se zabývaly mechanismy, které mohly být použity v jednotlivých skupinách výrobků, jako jsou opatření na hranicích, veřejné intervence a skladování. V příloze II Smlouvy byly zemědělské produkty definovány jako "produkty půdy, produkce zvířat a zpracovávání na farmě" (Lovec, 2016).

2.2.2 Vývoj SZP, její reformy a podstatné dokumenty

Historický vývoj SZP lze rozdělit na několik etap:

První etapa (1958–1961) byla zaměřena na vypracování postupu budování společného zemědělského trhu. Podstatnou část evropského zemědělství tvořily rodinné farmy, jež měly být zachovány, avšak při rostoucím důrazu na konkurenceschopnost. Hlavním cílem bylo dosažení soběstačnosti a rovnováhy v zapojení do mezinárodního obchodu, ale současně se značnou ochranou vnitřního trhu. Stále zřejmější bylo také, že je nutné agrární problematiku řešit z širšího hlediska společně se sociální politikou, či regionálním rozvojem (Lukáš a Neumann, 2000).

V této etapě dosahovala zaměstnanost v agrárním sektoru přibližně 20 % a agrární sektor se podílel na hrubém domácím produktu zhruba 15 %. Pro podporu příjmů prostřednictvím tržních cen hovořily zejména tyto důvody:

- nízká úroveň soběstačnosti v samozásobení agrárními produkty, přestože byla v agrárním odvětví zaměstnána nemalá část obyvatelstva;
- sociálně ekonomická struktura, která byla charakteristická malými rodinnými farmami;
- nedostatečná dopravní infrastruktura, která omezovala zemědělce i pracovníky v pohybu;
- záchranná sociální síť, která zabezpečovala částečnou ochranu pro dělníky, avšak zemědělci neměli nárok;
- přímá podpora důchodů pro zemědělce by byla finančně příliš náročná.

Výše uvedené důvody byly významné při vytváření základních principů společné zemědělské politiky (viz 2. etapa), které byly projednávány na konferenci ve Stresse v roce 1958 (Bečvářová a Zdráhal, 2013 a). Na této konferenci byly potvrzeny klíčové cíle a principy

politiky stanovené Smlouvou a komisař pro zemědělství Sicco Mansholt¹⁵ byl pověřen vypracováním návrhu na SZP (Lovec, 2016).

V druhé etapě (1962–1965) byly zformulovány Evropskou komisí hlavní **principy SZP**, které obsahovaly:

- stanovení pravidel pro vytvoření společně organizovaných trhů zemědělských produktů¹⁶ a bylo započato konvergování cen tak, aby každý zemědělec obdržel stejnou částku za svou zemědělskou produkci;
- založení **Evropského zemědělského záručního a rozvojového fondu (EAGGF)**¹⁷, který byl vytvořen za cílem podpory trhu a byl naplňován příspěvky všech členských států, přičemž následné podpory byly rozděleny pro komoditní sektory a jejich vyplácení nebylo podmíněno výši příspěvku daného členského státu;
- přijetí obecných zásad, které preferovaly unijní výrobky a zajištění zlepšení životní úrovně zemědělců na úroveň pracovníku v průmyslu (Lovec, 2016 a Bečvářová a Zdráhal, 2013 a).

Třetí etapě (1966–1970) mělo dojít k úplnému dokončení volného oběhu agrárních výrobků uvnitř EHS a k implementaci společné politiky, zejména v podobě **celní unie** s jednotným přístupem k třetím zemím (Bečvářová a Zdráhal, 2013 a). V tomto období Rada EU každoročně stanovila jednotné garantované ceny jednotlivých výrobků. Tato cena se nazývala intervenční, a pokud by klesla níže než tržní cena, odkupovala by výrobky za intervenční cenu tzv. **intervenční organizace**. Tento systém vedl k znatelnému poklesu rizika v oblasti zemědělství a také ke stabilizaci agrárního sektoru. Na základě vyšší úrovně cílové i garantované ceny by byla EU zahlcena potravinami z třetích zemí, tudíž byl zaveden propracovaný systém pro import zemědělských výrobků. Proti importním cenám byli unijní zemědělci chráněni pomocí variabilního dovozního poplatku – **importní subvence**, které pak tvořily jeden z tzv. vlastních zdrojů rozpočtu Společenství. Avšak kvůli garantovaným cenám

---

¹⁵ Sicco Mansholt (1908 – 1995) – nizozemský politik, který byl v letech 1972 – 1973 4. prezidentem Evropské komise a v letech 1958 – 1972 vykonával funkci evropského komisaře pro zemědělství. Je považován za jednoho ze zakládajících otců EU.

¹⁶ Obiloviny, olejniny, hovězí maso, vepřové maso, drůbeží maso, mléko a mléčné výrobky, víno, ovoce a zelenina.

¹⁷ EAGGF (Evropský záruční a rozvojový fond) – založen v roce 1962, z něhož trvalo financování v letech 1970 – 2006, v roce 2005 byl rozdělen na EAGF (Evropský zemědělský záruční fond) a EAFRD (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova).

se zemědělci soustředili na produkci komodit, u kterých byla známá jejich výkupní cena a snažili se tak o maximalizaci svého zisku, což však vedlo k nadprodukcí, a tudíž bylo nutné tyto přebytky vyvézt do třetích zemí. Docházelo k tomu prostřednictvím exportní dotace – vývozní **subvence**, která vyrovnávala rozdíl mezi intervenční a světovou cenou, avšak byla značným nákladem rozpočtu SZP (Lacina a kol., 2016).

Zpočátku plnila SZP své poslání, ale postupně se stala „obětí své úspěšnosti“. Hlavními příčinami problému byly nízké ceny na světových trzích ve srovnání s vysokými unijními cenami, jejichž rozdíl byl vyrovnáván pomocí již výše zmíněné exportní dotace (vývozní subvence), což kladlo stále větší nápor na rozpočet SZP. Svůj podíl na problému však měly také vysoké unijní ceny a záruky, které byly producentům zaručovány, což vedlo ke stimulaci výroby a následného přesycení unijního trhu agrárními produkty (Lovec, 2016).

V roce 1968 došlo k vůbec prvnímu pokusu o reformu pomoci tzv. **Mansholtova plánu**, jež si kladl za cíl pokles zaměstnanosti v oboru zemědělství a zvýšení efektivity zemědělské produkce, čehož mělo být docíleno snížením cenové podpory, zavedením zvláštních programů strukturální podpory, včetně příspěvku na předčasný odchod do důchodu, či moderních plánů. Tyto návrhy však vyvolaly tvrdou opozici zemědělských organizací, které využily určitých prvků návrhu (např. plánované snížení počtu zemědělských podniků o 5 milionů), aby bylo možné tvrdit, že je cílem pouze „zničit evropské zemědělství“. Ministři zemědělství odmítli o tomto plánu diskutovat v Radě, což vedlo k jeho vyškrtnutí z agendy (Lovec, 2016). Rozhodnutí tak bylo ponecháno na rozhodnutí národních vlád (Fojtíková a Lebieczik, 2008).

Ve **4. etapě (1973–1988)** se v plném rozsahu projevila negativa z dřívějšího období v podobě enormních finančních nákladů politiky a nadměrné zemědělské produkce, která rostla o 2 % ročně, zatímco unijní poptávka pouze o 0,5 % ročně. U obchodních partnerů však byla tato politika kritizována kvůli své finanční náročnosti, ale zejména kvůli deformování světového trhu a cen zemědělských výrobků.

V roce 1985 byl zveřejněn dokument „**Perspektivy pro Společnou zemědělskou politiku**“, též známé pod názvem „Zelená kniha“, kde Komise tvrdila, že *"cenová politika ukázala své limity"*. Místo toho byl čas na nové "vysoce náročné" cíle, jako je "životní prostředí, integrace zemědělství a politika rozvoje venkova s určitou pružností, pokud jde o různé podmínky členských států a zohlednění přímé podpory příjmů" – což byly v tu dobu poměrně radikální myšlenky (Lovec, 2016).

V tomto období byla také poprvé formulována **strukturální politika a regionální pohled**, díky čemuž došlo k růstu kvality života na venkově a ke zlepšení celkové situace zemědělců. Zvýhodňovány byly oblasti s HDP/osobu nižším než 75 % průměru Společenství, horské oblasti, vysídlující se a přírodně znevýhodněné oblasti (Bečvářová a Zdráhal, 2013 a).

Kvůli výše zmíněným problémům bylo nutné začít přijímat **opatření**, která by **omezila agrární produkci** skrze zavedení produkčních kvót a úpravu rozpočtu, které by měly vést ke stabilizaci. V roce 1988 byl Radou přijat soubor reformních opatření, který obsahoval také procentní limit na výdaje SZP, avšak nebylo dosaženo kýženého efektu poklesu výdajů na SZP, a bylo nutné nadále reformovat (Fojtíková a Lebieczik, 2008 a Bečvářová a Zdráhal, 2013 a).

Etapa 90. let je příznačná zejména zásadními reformami, které upravovaly původní pojetí SZP (Bečvářová a Zdráhal, 2013 a). V roce 1992 byla první reformou tzv. **MacSharryho¹⁸ reforma**, kde byla v rámci jednání Uruguayského kola GATT¹⁹ přijata opatření, která reagovala na dva podněty – neudržitelnost zemědělské nadprodukce a dohodu GATT, která liberalizovala světový obchod (Lacina a kol., 2016). Byla přijata opatření, která měla za cíl redukovat přímé cenové podpory (snížení intervenčních cen), snížení celní ochrany a liberalizaci obchodu (Fojtíková a Lebieczik, 2008). Konkrétním opatřením bylo **snížení intervenčních cen** – obilí o 29 %, hovězího masa o 15 % a mléčných výrobků o 5–15 %. Tyto ztráty příjmů byly zemědělcům vynahrazovány pomocí **zavedení přímých plateb** – tzv. kompenzačních plateb, které byly vypláceny na základě rozsahu obdělávané půdy (hektar), či počtu kusů dobytka (Lacina a kol., 2016 a Swinnen et al., 2015). Platby na plodiny na orné půdě byly podmíněny uváděním půdy do klidu – tzv. úhorování (Fojtíková a Lebieczik, 2008). Současně byla přijata také opatření, která vedla zemědělce k větší ohleduplnosti k životnímu prostředí prostřednictvím opatření k ochraně životního prostředí, či podpory na zalesňování zemědělské půdy (Evropská komise, 2017 a Bečvářová a Zdráhal, 2015 a). Nově byla zavedena podpora organického zemědělství a jeho certifikace a došlo k vytvoření kategorie modrý box - tzv. „blue box“, kde byly zařazeny kompenzační platby, na které se nevztahují omezení výše domácích podpor z hlediska GATT.

---

¹⁸ Ray MacSharry – od roku 1989 až do roku 1993 působil ve funkci Evropského komisaře pro zemědělství

¹⁹ GATT (Všeobecná dohoda o clech a obchodu) – mnohostranná dohoda, která utváří pravidla obchodu a řešení problémů pro řízení obchodu, pro fórum a pro Světovou obchodní organizaci (WTO), formuluje pravidla a rámec mezinárodního obchodu a politiky, které mají dopad i na každého jednotlivého občana – spotřebitele.

Dohoda měla dobu trvání do roku 2003, přičemž všechny členské státy musely do roku 2000/2001 snížit objem subvencovaných vývozů o 21 %, objem subvencovaných dovozů o 36 % a dále pak převést vyrovnávací dávky (importní poplatky) na pevná cla konstruovaná na množstevním základě (ad valorem). Celková úroveň celní ochrany EU se snížila o 36 % (Bečvářová a Zdráhal, 2015 a).

Reforma vesměs naplnila očekávání, avšak s pozitivním ohlasem u zemědělců se příliš nesetkala. Mezi efekty, kterých bylo dosaženo, patřilo snížení ceny potravin z hlediska spotřebitele a růst finanční podpory zemědělců z rozpočtu Společenství (Lacina a kol., 2016).

Ke konci 90. let byla vypracována a v roce 1999 na Berlínském summitu přijata další reforma – **Agenda 2000**, jejímiž důvody vzniku byly:

- blížící se nové kolo jednání WTO – požadavky na liberalizaci zemědělských trhů nebyly v souladu se stávající formou SZP, který byla navíc neudržitelná;
- očekávané rozšíření EU o nové členy – nové členské státy byly charakteristické nižším HDP a velkým podílem zemědělství na struktuře ekonomiky, což by zvyšovalo náklady rozpočtu, ale také rozšiřovalo nabídku zemědělských produktů na už tak přesyceném agrárním trhu;
- požadavek snížení rozpočtové náročnosti SZP – rostlo napětí mezi členskými státy, které byly čistými plátcí (výdaje > příjmy) a příjemci (příjmy > výdaje).

Na základě reformy Agendy 2000 bylo zavedeno několik opatření, především **opětovné snížení cenových podpor (intervenčních cen)** u mnoha komodit – obiloviny o 15 %, hovězí maso o 20 %, v roce 2005 u mléka o 15 %. Mezi další zavedená opatření patřilo **snížení podpor** u pěstování olejnin, prodloužení zákazu výsadby nových vinohradů (Německu, Řecku, Španělsku, Francii, Itálii, Lucembursku, Rakousku a Portugalsku bylo umožněno výsadbu rozšířit), nová forma národní podpory určitých komodit do stanovené národní výše – **národní obálky** (Bečvářová a Zdráhal, 2015 a). V případě podpor bylo zavedeno jednotné platební schéma, kdy přestalo být farmářům vypláceno x jednotlivých dávek na určité komodity, ale došlo ke spojení v jednu platbu.

Navíc byl kladen důraz na strukturální opatření, agroenvironmentální opatření a investice do nových technologií, aby byl zajištěn přiměřený životní standard zemědělců a jejich podpora tržní orientace, ale také ochrana **životního prostředí**, zlepšení zacházení se zvířaty a

především zachování a **zlepšování kvality a bezpečnosti potravin** (Fojtíková a Lebieczik, 2008 a Lacina a kol., 2016). Příděl jednotlivých dotací byl podmíněn dodržováním podmínek ochrany životního prostředí. Byl přijat také tzv. **princip dobrovolné modulace přímých podpor**, díky čemuž mohly členské státy převést část finančních prostředků z 1. pilíře (systém přímých plateb)²⁰ do 2. pilíře (rozvoj venkova)²¹. Reforma přinesla rovněž zlepšení obrazu zemědělství v očích veřejnosti, zejména díky prvkům ochrany životního prostředí (Lacina a kol., 2016).

V roce 2003 před velkým očekávaným vstupem 10 nových členských států do EU byla provedena tzv. **Fischlerova reforma**²², která nově upravovala:

- další oddělení vazby mezi produkcí a podporou (**decoupling**) a zavedení tzv. **jednotné platby na farmu** (Single Payment Scheme, SPS), které se vztahovaly především na obiloviny, olejniny, len, luskoviny apod. Výše této platby se vypočítávala pomocí několika modelů: historický – závislý na výši plateb obdržených v minulosti, regionální – platba závislá na velikosti obhospodařované půdy, anebo hybridní – kombinace obou předchozích modelů (Bydžovská, 2016).;
- zjednodušení systému administrace – novým členským státům bylo umožněno využívání systému **SAPS** (Single Area Payment Scheme) a následně začít uplatňovat jednotné platby na farmu. Cílem bylo kromě zjednodušení a jednotné formy také snížení objemu produkce a v důsledku také snížení dotací.;
- zavedení podmíněných křížových plateb (**cross – compliance**) – platby jsou podmíněny splněním 19 legislativních předpisů, které jsou zaměřeny na ochranu životního prostředí, kvalitu a bezpečnost potravin, ozdravování půdy, slušné podmínky chovu pro zvířata apod. Při nedodržování je možno zemědělce sankcionovat. Zemědělská půda, která podléhá těmto pravidlům, nesmí být

---

²⁰ 1. pilíř (systém přímých plateb) – platby zemědělcům, které nejsou závislé na výši zemědělské produkce (např. náklady na udržování přírody a krajiny, náklady spojené s dodržováním přísných pravidel a standardů, náklady na ochranu životního prostředí či na kvalitu produkce (Lacina a kol., 2016).

²¹ 2. pilíř (rozvoj venkova) – platby zemědělcům, jež jsou vypláceny na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství (např. péče o krajinu, zachování biodiverzity, opatření proti vodní erozi, opatření proti povodňovým rizikům), na nákup moderních technologií a vytváření nových pracovních míst. Tyto platby jsou nenárokové a jsou vypláceny po zažádání, vesměs na základě projektu. Projekty jsou vybírány daným členským státem s ohledem na národní cíle, ale musí odpovídat všeobecným pravidlům EU. Projekty jsou financovány ze 3 zdrojů – rozpočet EU, národní zdroje a soukromé zdroje žadatele (Lacina a kol., 2016).

²² Franz Fischler – rakouský politik, který v letech 1995 – 2004 zastával funkci Evropského komisaře pro zemědělství, rozvoj venkova a rybolov.

využívána pro pěstování trvalých kultur, produkci zeleniny a ovoce, včetně brambor.;

- **systém povinné modulace** – každoroční snižování přímých plateb z 1. pilíře (systém přímých plateb) a jejich následný přesun 2. pilíře (rozvoj venkova) (Fojtíková a Lebieczik, 2008).

Návrh reformy byl zaměřen na posílení konkurenceschopnosti zemědělství založené na kvalitě, zlepšení příjmů zemědělců, lepší integraci nových zájmů, silnějším rozvoji venkova a decentralizaci SZP (Lovec, 2016). Hlavním cílem této reformy bylo zvýšení propojenosti zemědělského sektoru na stále více se liberalizující světové trhy. Díky pravidlům cross – compliance došlo ke zlepšení ochrany životního prostředí a zkvalitnění zemědělských produktů (Lacina a kol., 2016).

V roce 2005 byl pozměněn finanční systém pro následující finanční období 2007–2013 a došlo k **rozdělení** dosavadního Evropského zemědělského záručního a orientačního fondu (**EAGGF**) na dva fondy: **Evropský zemědělský záruční fond** a **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova**.

V roce 2008 byla zahájena tzv. **kontrola stavu SZP (Health Check)**, jejíž podstatou bylo hodnocení efektivity opatření, která byla přijata ve Fischlerově reformě a popřípadě je rozvinout dále. Přezkoumáno bylo několik kategorií – systém přímých plateb, intervenční tržní mechanismy a politika rozvoje venkova, které bylo následně nutné opětovně reformovat. Tato reformní opatření zahrnovala:

- postupné **odstraňování mléčných kvót**;
- větší oddělení podpory zemědělců od zemědělské produkce;
- pomoc odvětvím se specifickými problémy – ponechání 10 % vnitrostátních stropů na přímé platby a např. jejich použití na **environmentální opatření**;
- **podpora** zemědělců ze **znevýhodněných oblastí**;
- možnost užívání režimu jednotné platby na plochu až do roku 2013;
- možnost čerpání finančních prostředků v režimu jednotné platby z národního finančního rámce, anebo možnost přesunu těchto prostředků na **politiku rozvoje venkova**;
- možnost **podpory pro mladé zemědělce**,
- **zrušení** požadavku ležení 10 % **půdy ladem**,

- změna intervenčních mechanismů – zrušení intervenční ceny u vepřového masa, u ječmene a čiroku, kde byla stanovena v nulové výši; limitování intervenčních nákupů u pšenice a másla, kde budou nadlimitní intervenční nákupy prováděny formou nabídkového řízení;
- **zrušena podpora na energetické plodiny.**²³

Podpory byly podmíněny dodržováním legislativních pravidel.

Změnu základních pilířů před a po reformních opatřeních lze charakterizovat následovně: před reformními opatřeními byl 1. pilíř „složen“ pouze z garance cen a 2. pilíř ze strukturálních opatření. Po reformě však byla část zdrojů z 1. pilíře, který byl nadále zaměřen na dotaci cen, přesunuta do 2. pilíře, kde ke strukturálním opatřením přibyla také část na podporu rozvoje venkova (Swinnen et al., 2015 a Bečvářová a Zdráhal, 2013 b).

Reforma z roku 2013 byla reakcí na sílící potřebu ochrany životního prostředí prostřednictvím zemědělství. Podstatnou novinkou v této souvislosti bylo posílení environmentálních funkcí zemědělství, a tedy produkování veřejných statků zemědělci. Tato reforma stanovila podobu SZP do roku 2020 (Lacina a kol., 2016). Reforma vstoupila v platnost v roce 2015 a mezi nová reformní opatření patřila:

- přeměna decouplingu na **multifunkční systém podpor**, které jsou spojeny s konkrétními cíli;
- **flexibilita mezi oběma pilíři SZP**: Skončil systém povinné modulace a byl nahrazen postupným snižováním základních plateb nad 150 tis. eur, ale naopak je dovoleno přesouvat finanční prostředky z jednoho pilíře do druhého v obou směrech (z I. do II. až do 15 %, naopak do výše 25 %);
- **sjednocení nástrojů SOT** a vytvoření tzv. **záchranné sítě** ve výši 400 mld. euro, která však může být použita pouze v případě krize a narušení trhů, ale také zrušení všech opatření, které omezovaly nabídku – např. kvóty na cukr, práva na výsadbu vinic atd. Pokud není krizová rezerva využita, jsou peníze převedeny do následujícího roku a vypláceny formou přímých plateb.;

---

²³ Energetické plodiny – plodiny získávané za účelem biomasy např. čičorka pestrá, topoly či řepka olejka

- **rozvoj venkova** – větší důraz na územní hledisko, se snahou o větší konkurenceschopnost, více inovací, znalostí, mladých zemědělců a především udržitelnost hospodaření;
- jednotné platby byly nahrazeny **platbami v několika stupních**, které jsou složeny z: 1) „základní platba“ na hektar, která se bude sbližovat, aby bylo do roku 2019 dosaženo minimální úrovně platby na hektar (tzv. „vnější konvergence“ mezi členskými státy); 2) doplňková podpora na náhradu nákladů spojených s poskytováním environmentálních veřejných statků, jež nehradí trh (ekologická neboli „zelená“ složka“, anglicky tzv. *greening*), která je stanovena ve výši 30 % základní platby a vzniká na ni nárok při diverzifikaci rostlinné výroby (minimálně 2 plodiny na orné půdě na farmě do velikosti 10 ha a minimálně 3 plodiny na farmě větší než 30 ha), či obhospodařuje tzv. ekologické zóny na úrovni 5 % orné půdy nebo pěstuje určité procento trvalých travních porostů; 3) dodatečná platba mladým zemědělcům; 4) redistributivní platba umožňující posílit podporu na prvních 30 hektarů zemědělského podniku; 5) dodatečná podpora příjmů v oblastech s přírodními omezeními; 6) podpory vázané na produkci poskytované na základě hospodářských či sociálních důvodů; 7) možnost využití zjednodušeného režimu pro drobné zemědělce, kteří pobírají méně než 1 250 EUR. Nové podpory na hektar jsou určeny pouze pro aktivní zemědělce. Prostředky na přímé platby, které jsou k dispozici pro každý členský stát, budou navíc postupně upraveny tak, aby do roku 2019 dosáhly úrovně minimální platby na hektar (tzv. „vnější konvergence“)
(Massot, 2016; Lacina a kol., 2016 a Swinnen et al., 2015).

2.2.3 Společná zemědělská politika po roce 2020

V roce 2015 se mohlo zdát předčasné kladení otázky ohledně budoucnosti SZP po roce 2020, avšak existovaly minimálně 3 důvody, které se nabízely jako počátek přemýšlení o další reformě. Těmito důvody byly:

1) Při plném spolurozhodování nyní trvá tři roky, než se uskuteční závažná reforma od první komunikace, jako je zelená kniha, až po plnou připravenost na provádění.

2) Zkušenosti naznačují, že skutečná reforma vyžaduje široké a sdílené chápání účelu a směřování nové politiky. Trvalo několik let, než jsme připravili půdu a shromáždili důkazy v celé EU, aby byly podpořeny zdravé reformní návrhy.

3) Střednědobý přezkum víceletého finančního rámce (VFR) v průběhu roku 2016 a pověřené přezkumy oblasti ekologického zaměření (EFA), režimu ovoce a zeleniny a zeměpisných označení budou v každém případě vyvolávat otázky (Swinnen et al., 2015).

V současné době (rok 2018) se pracuje na podobě SZP po roce 2020. EU byla nucena projít hlubokou reflexí o budoucnosti EU, kterou opustí Spojené království a bude pokračovat ve složení 27 členských států. Především vlivem **Brexitu** se rozpočet EU, ocitá pod obrovským tlakem, který se v případě **rozpočtu SZP projeví ročním schodkem ve výši 13 mld. eur**.

Již v září roku 2016 zpracovala Evropská rada plán, který v roce 2017 vedl k prohlášení a zveřejnění bílé knihy Komise o budoucnosti EU a několika dalších diskuzních dokumentů (např. výzvy, které pro zemědělství vyplývají z klimatických změn; mechanismy řízení rizik; zlepšení fungování potravinového řetězce a budoucnost vázaných plateb).

Od roku 2016 došlo k přijetí souhrnného legislativního návrhu (COM (2016) 0605), jež si kladl za cíl provedení technických úprav v platných základních aktech. Později byly předloženy také pozměňovací návrhy a mělo by dojít ke zlepšení působnosti organizací producentů, posílení zemědělského pojištění a nástrojů ke stabilizování příjmů, pravidel pro ekologické platby a platby mladým zemědělcům a definování „aktivního zemědělce“.

V červnu 2017 byl zveřejněn dokument o budoucnosti financování EU, která se musí postavit novým výzvám v podobě bezpečnosti, obrany a migrace a pojednává o pěti možných scénářích, z nichž čtyři povedou ke snížení rozpočtu SZP. Tento dokument také diskutuje o možnosti spolufinancování přímých plateb.

Později ve stejném roce došlo ke zveřejnění sdělení s názvem „Budoucnost potravinářství a zemědělství“ (COM (2017) 0713. V tomto dokumentu bylo nastíněno několik způsobů reformování SZP při zachování přímých plateb a dvou pilířového systému a pojednává o **větším propojení s jinými politikami EU** jako např. obchod, výzkum, změna klimatu či udržitelný rozvoj. Návrh, který byl nejvíce konkrétní se týkal spravedlivějšího rozdělení pomoci v rámci 1. pilíře (stropy pro přímé platby; zavedení postupně klesajících plateb pro velké agrární podniky a využívání redistributivních plateb). Hlavní přínosem je však **pozměnění modelu provádění SZP**, kde by na nadnárodní úrovni měly být stanovovány parametry (cíle, typy intervencí apod.) a na národní úrovni by měly být zpracovávány strategické plány, které by měly za cíl dosažení společně vytyčených cílů (Massot, 2018 b).

Snahou do budoucna je vytvořit **koncept chytrého a precizního zemědělství**, které povede ke kvalitnějším produktům a nižší energetické náročnosti. Využití nové a moderní technologie by kromě přilákaní mladých zemědělců, mohlo vést také ke snížení administrativní náročnosti (Hrtúsová, 2017).

Dne 1. června 2018 vydala Evropská komise podrobnější návrhy týkající se Společné zemědělské politiky po roce 2020. Cílem pro nové období je modernizace, zjednodušení a flexibilita. Členské země by měly možnost větší flexibility a odpovědnosti, neboť si budou samy určovat, jakým způsobem budou prostředky získané prostřednictvím SZP investovat.

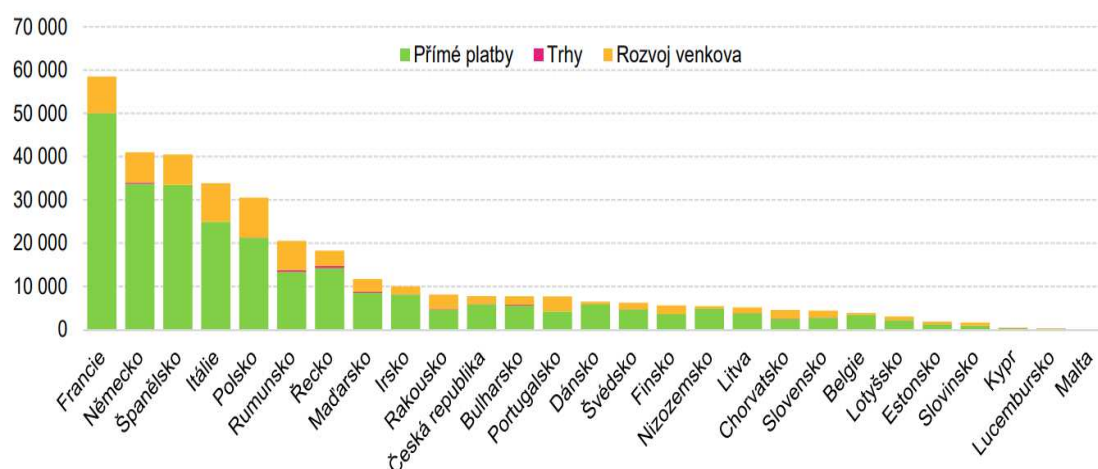
Pro **období 2021–2027** byl na SZP navržen **rozpočet ve výši 365 mld. eur**, což představuje 1/3 celkového objemu rozpočtu. Rozpočet SZP byl rozdělen do jednotlivých částí: **přímé platby (265,2 mld. eur), opatření na podporu trhu (20 mld. eur) a rozvoj venkova (78,8 mld. eur)**. Dalšíh **10 mld. eur** bude možno vyzískat prostřednictvím výzkumného **programu Horizont Evropa**. Dojde tedy ke snížení rozpočtu SZP o 5 % v běžných cenách neboli přibližně o 12 % ve stálých cenách roku 2018 bez zohlednění inflace (Měsíčník aktualit EU, 2018 a Europa, 2018 a).

Mezi opatření, která by měla přispět k naplnění nových cílů je:

- 1) **Větší míra flexibility financování SZP:** Větší míra pozornosti bude kladena na výsledky a nikoli na dodržování předpisů. Členské země budou mít možnost převést až 15 % finančních prostředků z přímých plateb na rozvoj venkova nebo opačně.

- 2) **Růst podpory malých a středních zemědělských podniků:** Došlo k navržení snížení plateb od výše 60 tisíc eur a zastropování plateb nad 100 tisíc eur na jeden podnik. Minimálně 2 % přímých plateb by měla být použita výhradně na podporu malých zemědělců. Dojde také k navýšení příspěvku pro mladé zemědělce na zahájení jejich činnosti na výši 100 tisíc eur. Každá členská země by měla rovněž dohlédnout, aby dotace plynuly pouze k těm, kteří se skutečně zabývají zemědělstvím.
- 3) **Boj proti změnám klimatu a ochrana životního prostředí:** Vyplácení přímých plateb zemědělcům bude podmíněno splněním podmínek z oblasti klimatu a životního prostředí. Novou povinností bude zachování půd bohatých na uhlík a střídání plodin místo jejich diverzifikování. Na tato opatření bude vymezeno minimálně 30 % finančních prostředků z rozvoje venkova.
- 4) **Důraz na modernizaci, inovaci a znalosti:** V rámci programu Horizont Evropa bude vyčleněno 10 mld. eur na výzkum a inovace v odvětvích potravinářství, biohospodářství, zemědělství a rozvoje venkova. Členské státy budou podporovány, aby používaly ke kontrole a monitoringu nové technologie a k digitalizaci venkova, jak pro podniky (technologie precizního zemědělství), tak pro místní občany (pokrytí internetem) (Měsíčník aktualit EU, 2018; Evropa, 2018 c a Evropská komise, 2018).

Graf. 2.9: Příděly členským zemím EU na SZP (mil. eur)

Zdroj: Měsíčník aktualit EU, 2018, s. 11

2.3 Cíle, zásady a mechanismy SZP

V Římské smlouvě v roce 1957 byla oficiálně ustanovena Společná zemědělská politika a zároveň byly formulovány její hlavní cíle, principy a postup přijímání rozhodnutí a opatření. Na Smlouvu navazovaly také dokumenty projednávané na konferenci ve Strese v roce 1958, kde SZP oficiálně vstoupila v platnost.

2.3.1 Cíle Společné zemědělské politiky

Cíle, které byly formulovány v Římské smlouvě lze rozdělit do tří kategorií z hlediska cílů: ekonomických, sociálních a politických. Některé cíle však nelze jednoznačně zařadit výhradně do jedné z kategorií.

Za **ekonomické cíle** je považováno:

- zvýšení **produktivity práce** podporou technického pokroku, zabezpečením racionálního rozvoje zemědělské výroby, optimalizace využití výrobních faktorů, především pracovní síly a v neposlední řadě zvýšení konkurenceschopnosti;
- zajistit **dostatečnou nabídku** potravinářských surovin a potravin, tak aby byla dodržena nezbytná úroveň soběstačnosti a obyvatelé nestrádali;
- aby tento dostatek potravin byl dostupný za **rozumné ceny**.

Mezi **sociální cíle** lze zařadit:

- zajistit **odpovídající životní úroveň** obyvatelstvu pracujícím v zemědělském sektoru prostřednictvím zvýšení individuálních příjmů pro osoby zaměstnané v zemědělském sektoru;

Mezi **politické cíle** patří:

- **stabilizace zemědělského trhu**, která je namířena proti vnitřním výkyvům na potravinovém trhu (Lacina a kol., 2016 a Bečvářová a Zdráhal, 2013 a).

Z pohledu politiky lze za nejdůležitější považovat plynulost zásobování a soběstačnost, neboť je mnoho agrárních komodit zároveň komoditami strategickými (např. obiloviny).

Tyto cíle a především způsob jejich realizace jsou zpětně hodnoceny jako rozporuplné, avšak přínosné, neboť se podařilo dosáhnout ekonomické a sociální stabilizace. Především v Evropě po 2. světové válce, po které zůstalo zemědělství zdevastované, zaostalé a s rostoucími rozdíly, neexistoval více nevhodný způsob než nechat působit volnou ruku trhu a ponechat trh, aby se samovolně vyčistil a dosáhl rovnováhy.

Systém SZP pozitivně přispěl ke zlepšení situace v rovině ekonomické, sociální i regionální, avšak difference v cílech a obrovská náročnost následně přešly v reformní procesy.

Na základě reformních opatření (viz kapitola 2.3) byly mimo hlavní cíle definovány i **cíle nové**:

- *„hospodářské cíle – zajistit dodávky potravin prostřednictvím životaschopné zemědělské výroby, zlepšit konkurenceschopnost a rozdělení přidané hodnoty v rámci potravinového řetězce;*
- *environmentální cíle – využívat přírodní zdroje **udržitelným způsobem** a bojovat proti změně klimatu;*
- *územní cíle – zajistit hospodářskou a sociální **dynamiku venkovských oblastí.**“(Massot, 2016).*

2.3.2 Zásady a cenové systémy Společné zemědělské politiky

Společná zemědělská politika je založena na třech hlavních principech organizace trhu:

- 5) zásada jednoty trhu;**
- 6) zásada vzájemné preference členských zemí Společenství;**
- 7) zásada finanční solidarity při provádění SZP.**

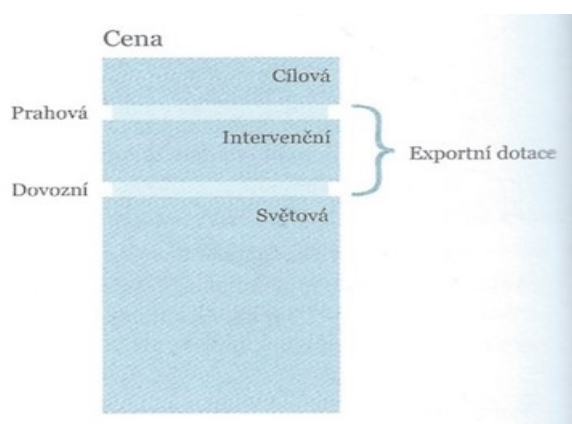
Princip jednotného společného trhu spočívá v existenci unijního trhu, v jehož rámci je umožněn volný pohyb agrárních produktů členských zemí, a to za podmínek odstranění cel, kvót a opatření s podobným účinkem (např. národní dotace), která jsou běžnou součástí zahraničního obchodu. Společný trh je řízen společnými pravidly, využívá společných nástrojů a jsou zavedeny společné ceny, čímž organizuje dílčí trhy pro jednotlivé produkty a chrání unijní – domácí produkci.

Základním nástrojem pro princip jednotného společného trhu jsou jednotné společné ceny, od jejichž používání se odvíjí mechanismus a fungování. Prostřednictvím cenových systémů jsou upravovány ceny a cenové hladiny komodit na vnitřním unijním trhu, ale také upraveny vztahy u strategických komodit vůči světovému trhu.

Typy cen, které byly uplatňovány:

- **cílová (indikativní, orientační, základní, referenční) cena** – byla stanovována Radou EU na počátku každého hospodářského období, ale každoměsíčně byla upravována. Cílové částky mělo být dosahováno z hlediska cílů zemědělské politiky a byla stanovována na částku, která měla zemědělcům zajistit stabilní příjem, díky čemuž měla funkci ekonomickou, ale také sociální, avšak byla v roce 2007 zrušena.;
- **prahová (mezní) cena** – byla stanovována na základě cílové ceny, a to ve formě minimální ceny, za kterou bylo možné importovat zahraniční agrární produkty ze třetích zemí. Tato cena zabraňovala prodeji zahraničního zboží na unijním trhu za cenu, která byla nižší než u unijní produkce. V roce 1992 byla zrušena reformou a nahrazena klasickým dovozním clem.;
- **intervenční (garantovaná) cena** – stanovena Radou EU, na začátku hospodářského roku a představuje nejnižší hranici domácí ceny, kdy je zemědělská produkce vykupována intervenčními agenturami v případě, že tržní ceny v EU klesnou pod úroveň intervenční ceny. Na základě reformních opatření navazujících na dokument Agenda 2000 došlo ke snížení intervenčních cen (Kaňa, 2010).

Obr. 2. 2: Typy cen

Zdroj: (Lacina a kol., 2016, s.144

Cílovým a intervenčním cenám podléhalo přibližně 2/3 produkce, v jejímž případě byla Unie poměrně soběstačná – obilí, rýže, cukr, mléko a výrobky z něj, hovězí a vepřové maso, stolní víno a některé druhy zeleniny a ovoce. Tento způsob podpory se řadil do tzv. tržní organizace s intervenčním mechanismem a vnější ochranou, jejímž prostřednictvím mělo být dosahováno určité produkce v hranicích unijní cenové hladiny.

Další způsobem podpory byla tržní organizace s paušálními příspěvky, která byla uplatňována u malé skupiny výrobků a byla realizována formou množstevní podpory na objemu produkce nebo rozloze obdělávané plochy. Tento způsob byl užíván zejména pro průmyslové plodiny (např. konopí, len).

Princip vzájemné preference unijních výrobků před zahraničními chránil vnitřní trh před levným dovozem ze zahraničí a silnými výkyvy na světových trzích, ale také podporoval unijní produkci, která měla směřovat do zahraničí.

Významné v tomto případě byly tzv. prahové (mezí ceny), které byly reakcí na nižší ceny na světových trzích oproti vyšším cenám na domácím agrárním trhu. K nižší zahraniční ceně tak byla stanovena vyrovnávací dávka, jejímž smyslem bylo navýšení světové ceny na úroveň ceny domácí. Další formou ochrany proti importu z třetích zemí byla cla a množstevní omezení.

Docházelo však také k podpoře vývozu prostřednictvím tzv. vývozních refundací, které umožňovaly i méně konkurenceschopnému zboží, aby se dostalo na zahraniční trhy.

Způsob podpory prostřednictvím prahových cen, cel, kvantitativních omezení, certifikátů a vývozních podpor je nazýván **tržní organizací s vnější ochranou**. Tomuto způsobu podléhá přibližně 1/4 produkce (např. vejce a drůbež, některé druhy zeleniny a ovoce, značková vína a květiny).

Mezi další způsob vzájemné preference je řazena **tržní organizace s podporou cen**, jejímž způsobu podléhá skupina výrobků s menším než 5 % podílem na výrobě v Unii (např. tabák, olivový olej a vybrané druhy ovoce, zeleniny a pšenice). Nedostatkem této sorty produktů bylo, že nemohla být kvůli závazkům vůči WTO dostatečně chráněna proti vlivům ze zahraničí, tudíž zemědělci dostávali navíc k finančním prostředkům ze stálé minimální ceny také výrobní pomoc, která dorovnávala rozdíl vůči lacinějším výrobkům ze zahraničí.

Podstatou **principu finanční solidarity při provádění SZP** byla spoluúčast všech členských zemí Unie na financování celé SZP. Vzhledem k rozdílným podmínkám a situacím v jednotlivých členských zemích jsou některé státy čistými plátcí příspěvků, jsou tedy solidární vůči státům, které jsou naopak čistými příjemci těchto finančních prostředků.

Tento princip je úzce provázán s hlavním nástrojem financování SZP – Evropským zemědělským záručním a orientačním fondem (EAGGF)²⁴, jež bude konkrétněji popsán v následující kapitole o financování SZP (Lukáš a Neumann, 2000).

2.3.3 Mechanismy Společné zemědělské politiky

Do roku 2007 byl zemědělský segment rozdělen do 21 zbožových skupin, jinými slovy 21 oddělených společných organizací trhu. Tyto organizace vycházely z garantovaných cen, které byly postupem času snižovány a dorovnávány přímou formou podpory. Velká část přímých forem podpory byla postupně odňata od produkce a přeložena mimo právní předpisy této oblasti.

Do roku 2007 docházelo k regulaci pomocí **3 mechanismů**, kterými byly:

- **Společné tržní organizace (CMO)²⁵;**
- **jednotná pravidla pro dovoz zemědělských výrobků ze třetích zemí;**
- **postupy, které podporují strukturální změny v agrárním sektoru.**

Společná organizace trhu (CMO) je považována za hlavní nástroj SZP a je složena z tržních opatření, která jsou v rámci této politiky přijímána. V roce 2007 došlo pomocí reformy k sloučení 21 společných tržních organizací do jedné společné tržní organizace (nařízení ES č.1234/2007, Úř. věst. L 299, 16. 11. 2007). Díky této reformě došlo k změně intervenčních nástrojů, které nyní vytváří tzv. „záchrannou síť“. Tato síť však může být využívána pouze v období krize, kdy hrozí významné poškození trhů. Jedinou zachovanou formou cenové podpory je podpora skrze intervenční ceny.

---

²⁴ EAGGF (Evropský zemědělský záruční a orientační fond) - fond na podporu trhu, který byl založen v roce 1962 s dřívějším názvem EZUZF (Evropský zemědělský usměrňovací a záruční fond), financování z něj probíhalo od roku 1970 až do roku 2006, a v roce 2005 došlo k rozdělení na EAGF (Evropský zemědělský záruční fond) a EAFRD (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)

²⁵ CMO (Společné tržní organizace) = Společné organizace trhu - soubor regulačních opatření, které jsou zaměřeny na určitou zbožovou skupinu

Pravidla nové Společné tržní organizace po roce 2013 jsou velmi složitá a z hlediska kvantity legislativy také velmi obsáhlá. Společná tržní organizace ustanovuje, které výrobky patří do gesce a lze ji rozdělovat na dva typy podle směru zaměření:

- vnitřní – úprava unijního zemědělství;
- vnější – úprava vztahů s třetími zeměmi.

Mezi hlavní nástroje, které CMO používá se řadí:

- intervenční opatření na trhu;
- pravidla pro uvádění na trh;
- pravidla pro organizace producentů;
- dovozní/vývozní licence, dovozní cla a celní kvóty;
- vývozní náhrady;
- pravidla hospodářské soutěže;
- mimořádná opatření – pouze v případě ohrožení trhu kolísáním cen, opatření v souvislosti s nemocemi zvířat či ztrátou důvěry spotřebitelů;
- zavedení rezervy pro případ krize.

Pro období 2021–2027 zůstane většina nařízení o společné tržní organizaci beze změn. Existuje však několik výjimek, přičemž jednou z nich bude, že operační programy budou muset být integrovány do strategického plánu SZP každé členské země a ty budou mít možnost vytvořit operační programy i pro další odvětví. Na tyto zásahy si budou moci členské země vyčlenit až 3 % rozpočtu z 1. pilíře (Europa, 2018 c).

Financování CMO je zajištěno pomocí **Evropského zemědělského záručního fondu** (EAGF) a v roce 2014 na ni bylo z tohoto fondu vyhrazeno 2,6 mld. EUR (5,8 %). Od roku 2007 se velikost celkových výdajů snížila téměř o polovinu (Ragonnaud, 2016). V roce 2016 činily celkové náklady 3,15 mld. eur, které byly financovány schválenými prostředky ve výši 2,67 mld. eur a účelově vázanými příjmy ve výši 0,48 mld., eur (EUR-Lex, 2017).

2.4 Financování a dotační politika Společné zemědělské politiky

V kapitolech o principech SZP byl popsán princip finanční solidarity, na jehož základě se všechny členské země EU podílí na odvodech do rozpočtu EU. Na základě tohoto principu je zřejmé, že státy jako Nizozemsko nebo Belgie jsou tzv. **čistými plátcí**, a naopak některé země **čistými příjemci** – Francie, Španělsko, Německo či Itálie. Největšími příjemci z hlediska přepočtu na osobu jsou Irové, Řekové a Dánové. Tato rozdílnost vede k růstu napětí při jednáních a příliš tomu nenahrává ani fakt, že je SZP tak nákladnou politikou. Kritické hlasy zaznívají také z důvodu, že ačkoli jsou výdaje vysoké, tak nepřináší odpovídající přidanou hodnotu (Šímová, 2016).

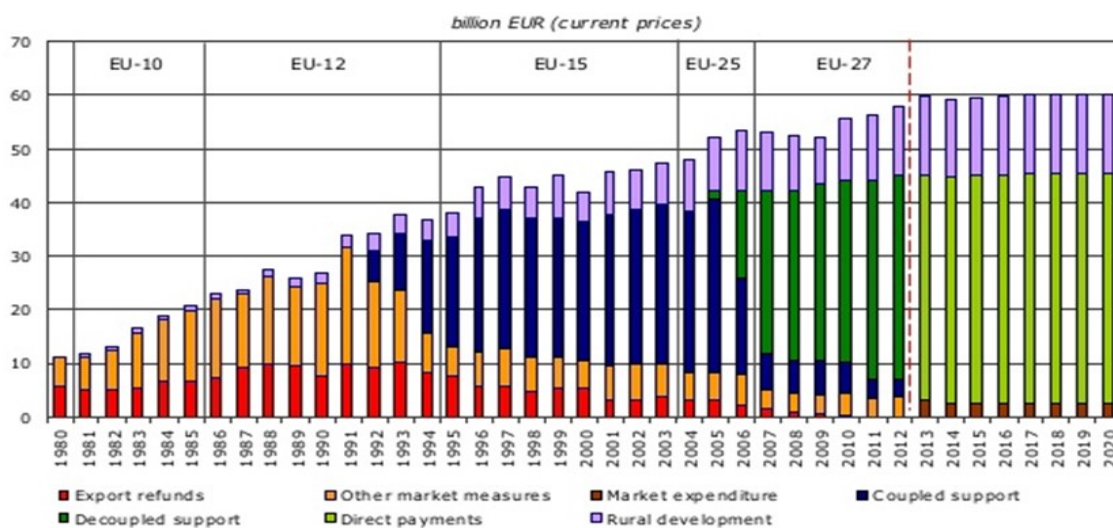
Na níže uvedeném obrázku (viz Graf 2.10) je znázorněn vývoj výdajů na SZP mezi lety 1980–2020. Z grafu je patrné, že v období 80. – 90. let byla vynakládána největší část výdajů na další tržní opatření (oranžová barva) a exportní dotace (červená barva). Od roku 1992 došlo k značnému růstu výdajů na spojené přímé platby (tmavě modrá barva), jejich hodnota se do roku 2005 postupně snižovala, až byla nahrazena oddělenými přímými platbami (tmavě zelená). Od roku 2013 mají nejvýznamnější podíl přímé platby (světle zelená). Výdaje na rozvoj venkova (fialová barva) byly ve velmi omezené míře patrné již v 80. letech, avšak k zásadnímu nárůstu došlo až na základě Agendy 2000, která kladla důraz na rozvoj venkova.

Kvůli snahám na snižování finanční náročnosti SZP, dochází k postupnému snižování výdajů. V roce 2016 bylo vyčleněno 61 mld. eur, což představovalo necelých 40 % rozpočtu EU (Evropská komise, 2017). **V roce 2017 byla výše rozpočtu na SZP 58,9 mld. eur**, čímž byla prolomena hranice méně než 40 % (European Commission, 2018).

Po roce 2020 bude výše rozpočtu na **období 2021–2027 činit 365 mld. eur**, což bude představovat přibližně 1/3 rozpočtu a dojde tak k opětovnému snížení výdajů (viz kapitola 2.2.3.) (Měsíčník aktualit EU, 2018 a Evropa, 2018 a).

O pravidlech financování SZP se rozhoduje na nadnárodní úrovni. Evropská komise zodpovídá za řízení fondů vytvořených pro provádění zemědělských dotací, avšak samotné vyplacení provádí členské státy prostřednictvím národních nebo regionálních platebních agentur. Tyto výdaje jsou po kontrole Evropskou Komisí zpětně propláceny členskému státu (Lacina a kol., 2016).

Graf 2.10: Vývoj výdajů na SZP v letech 1980–2020 (v běžných cenách)

Zdroj: Balazs, 2012, s. 5

2.4.1 Evropský zemědělský záruční a orientační fond (EAGGF)

V roce 1962 byl Evropský zemědělský a orientační fond (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund) vytvořen za účelem financování SZP. Platby z tohoto fondu však byly využívány pouze v letech 1970–2006, jelikož byl v roce 2005 rozdělen na dva fondy: **Evropský zemědělský záruční fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova.**

Prostřednictvím EAGGF docházelo k podpoře zemědělské výroby, stabilizaci cen, zajištění pravidelných a stabilních příjmů pro zemědělce a následně také k finančním reformám v rámci zemědělské politiky.

EAGGF byl v roce 1964 rozdělen do dvou sekcí:

- **záruční** – byla významnější a pokrývala 90 % výdajů SZP, které sloužily k uhrazení intervenčních opatření, exportních subvencí, přímých plateb a programu rozvoje venkova;
- **orientační** – pokrývala pouze zbylých 10 % výdajů SZP, které směřovaly na snižování regionálních disparit, podporu regionálního rozvoje a venkova pomocí modernizace, přestavby, zvyšování kvalifikace mladých zemědělců a podpory prodeje agrárních výrobků.

Prostředky do fondu byly získávány z rozpočtu Unie (Fojtíková a Lebiedzík, 2008).

2.4.2 Evropský zemědělský záruční fond (EAGF)

Evropský zemědělský záruční fond (European Agricultural Guarantee Fund) vznikl v roce 2005 při rozdělení EAGGF na dva fondy. Řízení je rozděleno do dvou sekcí, přičemž každá reguluje jiné oblasti:

- **sdílené řízení mezi členskými státy a Evropskou komisí** – zahrnuje přímé platby zemědělcům, náhrady pro export zemědělské produkce do třetích zemí, intervenční opatření na regulaci trhů, výdaje na restrukturalizaci v odvětví cukru, informační a propagační opatření pro zemědělské produkty a podpora spotřeby ovoce a zeleniny ve školách;
- **ústřední úroveň**, která spadá pouze do gesce Evropské komise – veterinární a kontrolní opatření, program vymýcení a sledování zvířecích nákaz a rostlinolékařská opatření, propagace zemědělské produkce, opatření vyžadovaná předpisy EU (zachování, popis, sběr a použití genetických zdrojů v zemědělství), výdaje na trhy s produkty rybolovu.

Prostředky z tohoto fondu jsou **vypláceny zpětně** a celý proces probíhá následovně – členské státy odešlou Evropské komisi výkaz výdajů společně s informacemi o platbách, Evropská komise následně tyto podklady přezkoumá, a pokud nenalezne pochybení, odešle peněžní prostředky. Evropská komise však také musí per mensem předkládat zprávu o vývoji výdajů Evropskému parlamentu a Radě EU (Evropa, 2009).

V ČR je **Agrární platební agenturou** pro EAGF i EAFRD tzv. **Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)**²⁶, jehož **řídícím orgánem** je **Ministerstvo zemědělství České republiky (MZ ČR)** (Euroskop, 2016).

2.4.3 Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (European Agricultural Fund for Rural Development) vznikl také v 2005 a jeho prostřednictvím je naplňováno cílů z oblasti zvyšování konkurenceschopnosti, zkvalitňování života na venkově a ochrany životního prostředí (Evropa, 2009).

---

²⁶ Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) – státní instituce, kterou jsou zprostředkovávány finanční prostředky z EU a národních zdrojů, řídícím orgánem je Ministerstvo zemědělství ČR

2.4.4 Evropské dotační zdroje v rámci SZP

Na níže uvedené tabulce (viz Tab. 2.1) je znázorněn rozpočet SZP na období 2014–2020. Z tabulky je patrné, že v rámci **prvního pilíře**, který je tvořen z opatření v rámci **Společné organizace trhů a přímých plateb**, a je vyplácen z rozpočtu **Evropského zemědělského záručního fondu (EAGF)**, je alokována částka ve výši **309 mld. eur**, což představuje více než 75 % celkových nákladů. Na **druhý pilíř** zastoupen **rozvojem venkova**, který je vyplácen z rozpočtu **Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)**, připadá částka téměř **100 mld. eur**, což představuje cca 25 % celkových nákladů (Massot, 2018 a).

Tab. 2.1: Rozpočet SZP v období 2014–2020

ROZPOČET SZP 2014/2020 (EU-28)	Celkem 2014/2020 (miliardy EUR v běžných cenách)	Společná zemědělská politika (SZP) v %
OPATŘENÍ TRHŮ (SPO)	19,002	
a) Účelově vázané příjmy	(4,704)	
b) Krizová rezerva	+3,155	
(A) CELKEM SPOLEČNÁ ORGANIZACE TRHŮ [(a + b)]	17,453	4,3 %
PŘÍMÉ PLATBY	298,438	
c) Převody ve prospěch druhého pilíře	(7,369)	
d) Převody ve prospěch přímých plateb	+ 3,359	
e) ČISTÁ BILANCE PŘEVODŮ [c) + d)]	(4,010)	
b) Krizová rezerva	(3,155)	
(B) CELKEM PŘÍMÉ PLATBY [e) + b)]	291,273	71,3 %
CELKEM PILÍŘ 1 [(A) + (B)]	308,726	75,6 %
OPATŘENÍ PRO ROZVOJ VENKOVA		
e) Čistá bilance ve prospěch druhého pilíře	95,577	
(C) CELKEM DRUHÝ PILÍŘ	+ 4,010 99,587	24,4 %
CELKEM SZP 2014/2020 [(A)+(B)+(C)]	408,313	100 %

Zdroj: Massot, 2018 a

3 České zemědělství a Společná zemědělská politika Evropské unie

Zemědělský sektor v České republice není hlavním činitelem vytváření ekonomických hodnot, avšak je důležitou součástí české ekonomiky, ať už z hlediska výroby zemědělsko-potravinářských produktů, tak zejména jako hlavní činitel, který obhospodařuje krajinu a měl by se aktivně podílet na její ochraně (Fojtíková a Lebieczik, 2008).

3.1 Základní charakteristika zemědělského sektoru v České republice

3.1.1 HDP

V roce 2017 se zemědělský sektor podílel na HDP ČR 2,5 % (Central Intelligence Agency, 2018). V porovnání s rokem 2014 tak došlo k mírnému nárůstu z 2,4 % (Vomastek, 2014).

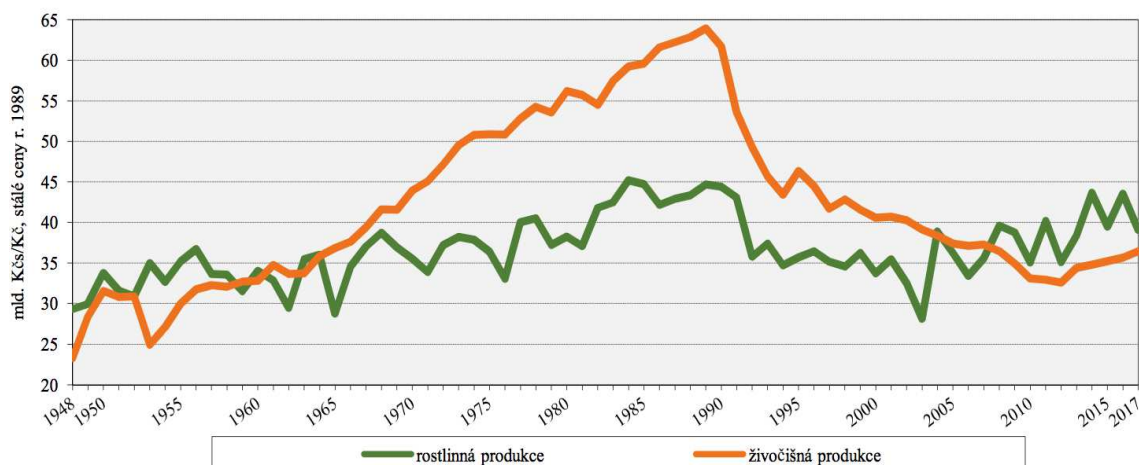
3.1.2 Zemědělská produkce

K 31. 5. 2017 činila výměra zemědělsky obhospodařované půdy zhruba 3,5 tisíce hektarů, přičemž bezmála 71 % tvořila orná půda a téměř 28 % trvalé travní porosty. Zemědělská půda (orná půda, chmelnice, vinice, trvalé travní porosty) se rozprostírala na 53,3 % výměry. V roce 2017 byla osevní plocha tvořena zejména obilovinami, řepkou a píceňmi. Z obilovin byly plochy osety pšenicí (61,5 %), ječmenem (24,2 %) a kukuřicí na zrno (6,2 %) (Český statistický úřad, 2018).

Soběstačnost českého zemědělství se po vstupu do EU výrazně snížila, zejména, co se týče základních potravin (vyjma obilovin a řepky). Celková hrubá výkonnost zemědělství klesla mezi lety **1990–2010 o 36 %** - v rostlinné výrobě o -21 % a u živočišné o více než -46 % (Toman, Coudl a Tuček, 2012).

Graf. 3.1: Vývoj rostlinné a živočišné produkce v letech 1948–2017

Zdroj: Český statistický úřad, 2018, s.11

V roce 2017 dosahovala rostlinná produkce hodnoty 39,1 mld. Kč. Struktura rostlinné produkce byla následující: zrniny (40,9 %), ostatní (26,9 %), technické plodiny (21,5 %), ovoce a vinné hrozny (4,3 %), brambory (3,8 %) a zelenina (2,6 %). Produkce obilovin však byla ve srovnání s předchozím rokem nižší o 13,3 % (Deník, 2018).

Ve stejném roce dosahovala živočišná výroba hodnoty 36,4 mld. Kč. Struktura živočišné produkce byla následující: jatečný dobytek (30 %), mléko (37 %), ostatní (26,2 %) a vejce (6,7 %) (Český statistický úřad, 2018). Stavy skotu vzrostly o 0,4 % a dosahovaly výše 1,42 mil. kusů. Česká republika se na celkovém počtu skotu chovaném v EU podílela 1,6 %. Průměrná roční mléčná užitkovost se zvýšila o 2 % na 8 222 litrů na dojnici. Trh s vepřovým masem byl ovlivněn děním v celé EU, přičemž došlo k nárůstu ceny vepřového masa, což mělo pozitivní vliv na rentabilitu českých chovů. Celkové stavy prasat však klesaly společně se snížením celkové výroby a počtu porážek, což se nadále projevilo pokračujícím růstem hodnoty importovaného vepřového masa (Deník, 2018).

Ze Zprávy o zemědělství za rok 2017 vyplývá, že byl loňský rok pro české zemědělství příznivý, neboť došlo k růstu cen zemědělských produktů v průměru o 8 %, v případě živočišné výroby o více než 14 %. Zisk zemědělského sektoru dosáhl 21,3 mld. Kč, přičemž si udržel relativně vysokou úroveň posledních let, neboť došlo ve srovnání s minulým rokem k poklesu, přesto se však jednalo o jeden z nejúspěšnějších výsledků za posledních 5 let (Deník, 2018).

3.1.3 Typy zemědělských podniků

V roce 2016 bylo strukturálnímu šetření podrobena 26 525 zemědělských subjektů, které byly převážně tvořeny fyzickými osobami (88,2 %), právnickými osobami (11,8 %) a obchodními společnostmi (9,5 %). V případě fyzických osob převažovali zemědělstí podnikatelé (77,9 %). Podnikatelské osoby byly nejčastěji ve formě společnosti s ručením omezeným (58,8 %), akciových společností (19,9 %) a družstev (16,1 %).

Počet zemědělských subjektů se od roku 2000 téměř nezměnil, avšak počet fyzických subjektů se snížil o 1,3 %, zatímco právnických osob přibýlo 10,5 %. Mezi právnickými osobami pak významně došlo k růstu společností s ručením omezeným (+40,2 %) a poklesu družstev (32,2 %).

Zemědělská půda je z bezmála 70 % obhospodařována právnickými osobami. Nejpočetněji byly zastoupeny osoby, které patřily dle velikostí struktury do kategorie o výměře 10–50 ha (34,8 %), nejméně subjektů pak v obou krajních kategoriích: subjekty s více než 2 000 ha (1,1 %) a subjekty hospodařící bez půdy (1,3 %). Subjekty s výměrami nad 500 ha, které tvoří pouze 6,6 % podíl z celkového počtu, obhospodařovaly půdu o výměře 68,6 %. Na druhé straně subjekty s výměrou do 50 ha, které tvoří 73% podíl z celkového počtu, obhospodařovaly pouze 7,5 % zemědělské půdy.

Fyzické subjekty zpravidla hospodaří na nižší výměře než subjekty právnické. Kategorie subjektů do 50 ha byly tvořeny z 96,5 % fyzickými osobami a z pouhých 3,5 % osobami právnickými. Na druhou stranu v kategorii nad 500 ha dominovaly právnické osoby (86,1 %).

Průměrná výměra zemědělského subjektu v letech 2000–2016 klesla ze 136 na 130 ha. V případě fyzických osob výměra vzrostla z 39 na 44 ha (+14,1 %), naopak nejvíce klesla u společností s ručením omezeným (-23,5 %).

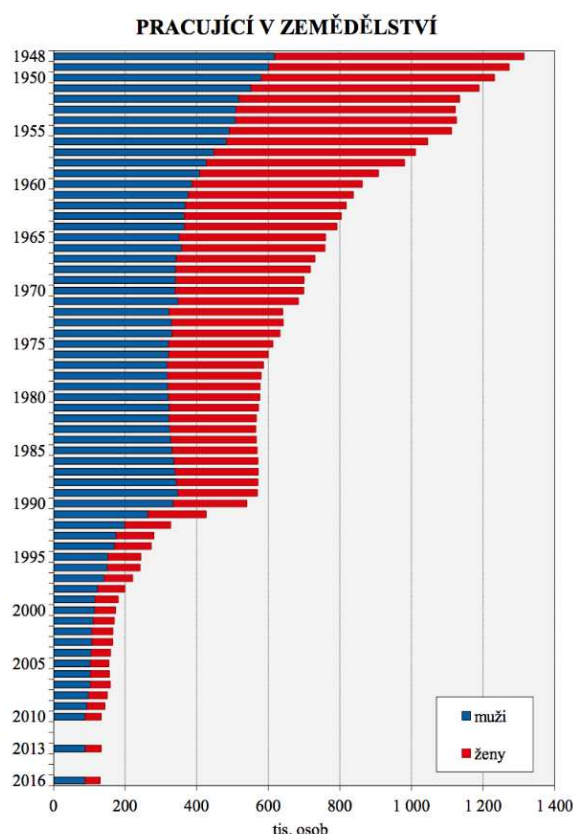
Ekologickým zemědělstvím se zabývalo pouze 11 % subjektů, přičemž obhospodařovaly ekologickým způsobem 13 % půdy z celkové výměry. V roce 2000 hospodařilo v ČR ekologickým způsobem pouze 413 subjektů (1,6 %), a došlo tedy k nárůstu obhospodařované půdy téměř 3,5krát (Český statistický úřad, 2017). K 31.12. 2017 bylo registrováno 672 výrobců biopotravin, což představovalo výrazný meziroční nárůst téměř o 11 % (Deník, 2018).

Z hlediska vlastnictví půdy došlo oproti roku 2000 k výraznému poklesu pronajímání půdy, a to celkem o -21,9 p.b. v případě fyzických osob a 16,5 p.b. v případě právnických osob (Český statistický úřad, 2017).

3.1.4 Zaměstnanost a mzdy v oboru zemědělství

V roce 2017 pracovalo v oboru zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) 96,6 tisíc osob, což představovalo zhruba 2,4 % podíl na celkové zaměstnanosti. Trend zaměstnanosti je pomalu klesající, avšak poměrně stabilní (viz Graf. 3.2). V roce 2016 bylo pouze v zemědělství pravidelně zaměstnáváno 130,3 tisíc osob. Podíl žen byl v tomto případě 32,5 %.

Graf 3.2: Vývoj počtu osob pracujících v zemědělství v letech 1948–2016

Zdroj: Český statistický úřad, 2018, s. 25

Z hlediska věkové struktury bylo v roce 2016 nejvíce osob v kategorii 55–64 let (téměř 33 tisíc). Nejméně osob patřilo do věkové kategorie do 24 let, a to pouhých 7,8 tisíc osob. Naopak téměř dvojnásobek počtu mladých, bylo osob ve věkové skupině nad 65 let (14,1 tisíc) (Český statistický úřad, 2018).

Úroveň mezd v zemědělství (včetně lesnictví a rybářství) dosahovala výše 23 713 Kč, což byl meziroční růst o 5,4 %, avšak přesto se jedná o dlouhodobý průměr v rámci národního hospodářství (Deník, 2018).

V případě vzdělanosti se Česká republika pohybuje výrazně nad průměrem EU, neboť má téměř 45 % oproti unijním 20 % vzdělaných zemědělců (Toman, Codl a Tuček, 2012). V roce 2013 byl největší podíl zaměstnanců v zemědělství tvořen zaměstnanci bez maturity (včetně vyučených) 54,6 %, dále zaměstnanci se středoškolským vzděláním s maturitou 23,5 %, vysokoškolským a vyšším odborným 9,6 % a se základním či chybějícím 10,7 %.

3.1.5 Zahraniční obchod

Český agrární zahraniční obchod (AZO) má dlouhodobou tendenci růstu, avšak v roce 2017 došlo k mírnému poklesu. Agrární produkty se ze strany vývozu podílely na celkovém zahraničním obchodu 4,7 %, na straně dovozu pak 6 %.

V roce 2017 došlo k meziročnímu poklesu agrárního vývozu o 2,4 % (tj. 4,9 mld. Kč) na hodnotu 197,1 mld. Kč. Hlavními exportními zeměmi, byly stejně jako v předchozích letech, zejména Slovensko (21,9 %), Německo (19,2 %), Polsko (10,6 %), Itálie (9,1 %), Rakousko (5,8 %) a Maďarsko (4,7 %). V rámci třetích zemí byly hlavními destinacemi Rusko (1,4 %), Turecko (0,6 %), Japonsko (0,6 %), Švýcarsko (0,6 %) a Čína (0,5 %).

V případě agrárního dovozu byl zaznamenán meziroční růst o 1,3 % (tj. 2,8 mld. Kč) na hodnotu 201,6 mld. Kč. Hlavními importními zeměmi bylo Německo (21,6 %), Polsko (16,7 %), Nizozemsko (7 %) a Slovensko (6,4 %). V rámci třetích zemí to byla Čína (1,3 %), Turecko (1,2 %), Spojené státy (1,1 %) a Norsko (1 %).

Mezi hlavní exportované zboží patřily cigarety (11 %), pšenice (5,7 %), přípravky používané k výživě zvířat (5,3 %), pekařské zboží (5,1 %) a nezahuštěné mléko a smetana (4,5 %). Za zmínku však stojí také obrácení trendu ve vývoji exportu piva, neboť místo růstu během posledních 5 let, došlo v roce 2017 k poklesu.

Naopak nejvíce importovanými produkty byly vepřové maso (7,1 %), pekařské zboží (4,1 %), cigarety (4 %), sýry a tvarohy (3,9 %) a čokoláda a ostatní čokoládové výrobky (3,9 %) (eAgri, 2018 c).

3.2 České zemědělství před vstupem do Evropské unie

Zemědělský sektor má na „českém“ území velmi dlouhodobou tradici, která sahá již do mladší doby kamenné, kdy byly úmyslně pěstovány plodiny za účelem obživy. O vzniku českého zemědělství však hovoříme až od roku 1918 – vzniku 1. republiky, kdy bylo tradičně pěstováno obilí, cukrová řepa, chmel, víno a zelenina (Boháčková a Brožová, 2010). Během období první republiky (1918–1939) proběhlo několik velmi citelných zásahů v podobě pozemkové reformy. Na základě **Záborového zákona** (1919), **Přídělového zákona** (1920) a **Náhradového zákona** (1920) byla rozdělena půda velkostatkářů, kteří vlastnili více než 250 ha půdy, která byla následně přidělena drobným rolníkům a z menší části prodána. Tímto způsobem bylo zabráno 786 velkostatků a rozdělena půda o velikosti 1,8 milionů ha (Hraba, 2013). Reforma je považována za složitou, avšak bylo dosaženo pozitivních výsledků, neboť došlo k posílení středního stavu zemědělství a nárůstu majetku státu a obcí.

Po konci 2. světové války nastalo tzv. období kolektivizace. Obecně je považováno, že se jednalo o počátky politiky, která měla za cíl převod zemědělství do socialistického vlastnictví a zcela do rukou Komunistické strany Československa (KSČ), která na základě legislativy půdu přerozdělovala způsobem „braní“ a „dávání“ (Hraba, 2013). Po konci 2. světové války bylo nutné obnovit české hospodářství, neboť dosahovalo pouze 65 % úrovně z roku 1936. **Lístkový přídělový systém**, který byl zaveden za války, přetrvával kvůli nedostatku potravin i nadále. Byla rovněž provedena pozemková reforma, jež se skládala ze 3 etap:

- **konfiskace zemědělské půdy** (1945–1947) – došlo k zabrání/zkonfiskování půdy Němců, Maďarů a zrádců národa a následně k jejímu přidělení zemědělcům; na menší výměře byly zřízeny státní statky;
- **revize pozemkové reformy** (1947–1948) – v roce 1946 vyhrála volby KSČ, která odebrala 94 % půdní rozlohy s cílem likvidace velkostatků a velkých podniků, díky čemuž došlo k „narovnání“;
- **nová pozemková reforma** (1948) – vydána v tzv. Hradeckém programu²⁷, která měla za cíl odebrat půdu vlastníkům, kteří vlastnili více než 50 ha půdy, pokud na ni však nehosподаřili, odebírala se i pod tuto hranici; půda byla vykoupena za 10 let staré ceny a přidělena rolníkům, kteří půdu nevlastnili vůbec anebo jen malou část,

---

²⁷ Hradecký program – program zemědělské politiky pod taktovkou Komunistické strany Československa

a to vše pod heslem „půda patří těm, kdo na ni pracují“ (Boháčková a Landová, 2014 a Beranová a Kubačák, 2010).

V roce 1948 převzala KSČ celou moc do vlastních rukou a na základě Košického vládního programu z roku 1945 byly prosazovány cíle v něm stanovené, mezi které patřilo hospodaření na veškeré zemědělské půdě, aby byla zajištěna dostatečná výživa národa a odstupňování cen, které zvýhodňovalo drobné rolníky s půdou do 20 ha.

Jako nejlepší forma byla prezentována socialistická velkovýroba, avšak KSČ si nechtěla znesvářet početnou skupinu voličů v podobě rolníků, proto zavedla družstevnictví, do kterého byl vstup rádoby „dobrovolný“. Družstva byla podporována státem např. v podobě moderního strojového vybavení. Cílem bylo dosáhnout oddělení malých rolníků od půdy, aby s ní nemohli svévolně nakládat, avšak družstva byla bez omezení (Toman, Codl a Tuček, 2012).

3.2.1 Československé zemědělství v letech 1949–1989

V roce 1949 byl vydán **zákon o tzv. jednotných zemědělských družstvech**, který však nebylo možné praktikovat jednorázově, neboť čeští rolníci měli vždy velmi silně zakořeněný vztah ke své půdě, která byla předávána generačně, a při neopatrném zásahu by KSČ nedosáhla svého cíle, ale naopak by ohrozila vlastní pozice, neboť by přišla o podstatnou část voličské základny. Z těchto důvodů docházelo k postupnému zakládání **4 typů družstev**, které se rozlišovaly mírou kolektivizace:

- 1. typ: společné osevní postupy a práce, avšak vlastnictví zůstalo nedotčeno;
- 2. typ: zavedena společná zemědělská výroba;
- 3. typ: k společné zemědělské výrobě byla zavedena také společná živočišná výroba a docházelo ke kompenzaci soukromého vlastnictví prostřednictvím výplaty důchodů;
- 4. typ: vznikla tzv. Jednotná zemědělská družstva (JZD) a vlastníci půdy přišli o vyplácení důchodů, ztratili právo vlastnictví a byli odměňováni pouze za množství provedené práce.

V roce 1950 bylo na českém území registrováno 1 389 zemědělských družstev. V 50. letech však kvůli neodbornému vedení družstev nastaly problémy, které vedly až k **existenční krizi družstevníků**. Stát vyvíjel snahu zmírnit dopady prostřednictvím finančních podpor,

dosazování odborných zemědělských pracovníků apod., což přineslo pozitivní efekt ve formě postupné stabilizace této kritické situace.

V roce 1960 bylo v Čechách registrováno již 8 133 zemědělských družstev. Počet soukromě hospodařících rolníků začal postupně klesat a na konci 60. let poklesl ze 78 tisíc na 39 tisíc osob. Řízení zemědělské výroby probíhalo na základě státních plánů, jejichž prostřednictvím se v roce 1960 začaly JZD slučovat do větších celků, díky čemuž došlo k růstu výměry zemědělské plochy jednotlivých JZD na průměrných 638 ha.

Na počátku 60. let docházelo k vzniku tzv. **Státních traktorových stanic**, které měly pomáhat při obhospodařování půdy.

V roce 1970 došlo důsledkem slučování k poklesu počtu zemědělských družstev na 4 298 (Toman, Codl a Tuček, 2012).

Následující dvacetiletí je možno pokládat za poměrně úspěšné i přes fakt, že byla produkce řízena na základě státního plánu a stát musel podniky výrazně finančně podporovat.

3.2.2 Československé zemědělství v letech 1989–1991

Na počátku 90. let spadala většina majetku v Československu do státního vlastnictví, což mělo své pozitivní opodstatnění pro centrální plánování, avšak negativně narušovalo fungování tržního mechanismu. Do roku 1994 bylo na základě reformních procesů restituce, privatizace a transformace, převedeno 80 % státního majetku do rukou soukromých majitelů (Židek, 2012).

Reformy měly za úkol:

- *„přeměnu státního a družstevního vlastnictví socialistického typu na vlastnictví soukromé;*
- *nadřazení práva vlastnického právu uživatelskému;*
- *úpravu a narovnání vlastnických vztahů k půdě a ostatnímu majetku, který byl zkonfiskován nebo zkolektivizován“* (Boháčková a Brožová, 2010, s. 10).

Těchto úkolů, potažmo cílů, mělo být dosaženo prostřednictvím **restituce, privatizace a transformace**.

Restituce zkonfiskovaného a združstevněného majetku byla počáteční fází náprav škod, které byly způsobeny v dřívějších letech. Předmětem restituce byly pozemky, budovy a inventář, za něž byly poskytovány náhrady ve formě vrácení, v málo případech penězi a podílem na majetku. Nárok na uplatnění náhrady měly tzv. **oprávněné osoby**, kterými byli původní vlastníci nebo jejich potomci, kterým musely tzv. **povinné osoby** (zemědělská družstva a státní podniky) vracet majetek. Vypořádávání bylo velmi zdoluhavé kvůli nejasným vlastnickým vztahům, ale především, že agrární sektor byl nejpočetnějším z hlediska oprávněných osob. V roce 2007 bylo dokončeno 99,6 % restitucí.

Privatizace státního majetku probíhala pomocí několika privatizačních forem, kterými byly:

- **veřejná dražba** – v případě předpokladu velkého zájmu; vydražitel přejímal veškerá práva, ale také závazky související s daným majetkem;
- **veřejná soutěž** – v případě lukrativních druhů majetku; povolena účast domácích i zahraničních zájemců; zájemce musel splnit stanovené podmínky;
- **přímý prodej** – nejjednodušší a nejvíce preferovaná forma;
- **vznik akciové společnosti**;
- **bezúplatný převod** – v případě majetku sociálního typu (školky) došlo k bezúplatnému převodu většinou na obce.

Ve většině případů nebylo privatizováno pouze jednou formou, ale kombinací několika forem, čímž také docházelo k zdoluhavému jednání.

Transformace JZD na zemědělská družstva vlastníků nebylo možné provést klasickými privatizačními formami, neboť byla tato družstva v kolektivním vlastnictví. Vydání zákona o transformaci si kladlo za cíl dosažení transformace v souladu s občanským zákoníkem a upravení majetkových poměrů a vztahů (Boháčková a Landová, 2014).

3.2.3 Liberální etapa v letech 1992–1994

Tato etapa byla charakteristická liberalizací agrárního sektoru prostřednictvím **odstranění** transformačních „polštářů“ ve formě stanovování **maximálních a minimálních cen**. Došlo k zániku podpory zemědělských důchodů, ale na straně druhé k podpoře nově vznikajících farem formou **bezúročné půjčky**. V roce 1992 byl vydán celní sazebník a o rok později vznikla nová daňová soustava.

3.2.4 Rozvojová a sociálně stabilizační etapa v letech 1994–1997

Mezi lety 1994–1997 nastalo **působení tržního mechanismu**, na jehož základě došlo vyrovnání nabídky a poptávky, čímž byla také minimalizována nutnost zásahu ze strany státu. Zůstala však zachována forma podpory prostřednictvím **Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu** (PRLGF), který poskytoval půjčky a částečně dotoval úroky z těchto půjček. Další formou podpory byly **přímé platby** na udržování krajiny v kulturním stavu. Výše podpory však byla zhruba na poloviční úrovni (Bečvářová a Zdráhal, 2013 b).

3.2.5 Období příprav vstupu do EU v letech 1997–2004

V roce 1997 byly zahájeny přípravy vstupu České republiky do EU, v jejichž průběhu vyplynulo několik důležitých závěrů:

- v roce 2004 byla počáteční výše přímých plateb 25 % úrovně EU15; v roce 2007 měla ČR nárok na přímou podporu ve výši 40 % přímých plateb, od roku 2008 každoroční zvyšování přímých plateb o 10 %, dokud nedojde k vyrovnání, které mělo nastat v roce 2013; možnost dofinancování přímé podpory z národních zdrojů až o 30 % výše přímých plateb;
- přechodné období pro přizpůsobení se evropským standardům (hygienické);
- splnění podmínek chovu zvířat do roku 2009;
- rozdělení ČR na vinařskou oblast A Čechy a B Morava; právo na zvětšení výsady vinné révy o 2 %;
- přechodné období v délce 5 let pro koupi zemědělské půdy a lesů jinými než českými občany a společnostmi (Fojtíková a Lebiedzík, 2008).

Pro zemědělský sektor před vstupem byly charakteristické tyto vlastnosti:

- naprostá většina půdy byla pronajímána (92 % v ČR, průměr EU 40 %);
- velká část zemědělské půdy byla vlastněna právníky osobami (75 %);
- vysoká ztrátovost podniků a nedostatek kapitálu;
- různorodost v produkčních schopnostech a možnostech jednotlivých podniků;
- nízká technická účinnost, malé hektarové výnosy;
- několikrát nižší cena půdy a práce ve srovnání s EU15;
- většina plochy byla tvořena ornou půdou (72 %) v horších podmínkách a v případě lepších podmínek využívána pro chov skotu a jako orná půda (Mácová, 2014).

V roce 2000 přijala vláda dokument „Koncepce rezortní politiky Ministerstva zemědělství na období před vstupem ČR do EU“, který vycházel z Evropského modelu zemědělství.

Období před vstupem ČR do EU lze rozdělit do 2 etap:

- **revitalizace** (2000–2001) – stabilizování zemědělského přechodu a zajištění institucionální platformy pro vstup;
- **adaptace** – zajištění co nejrychlejšího a bezproblémového přechodu.

Od roku 2001 docházelo k většímu kladení důrazu na důležitost ekologického zemědělství, které v ČR mělo období největšího rozmachu v letech 1997–2003 zapříčiněného růstem podpory v této oblasti. V tomto období započala Česká republika s **čerpaním finančních prostředků** z předvstupní podpory z **programu SAPARD** a s **budováním Platební agentury** (Fojtíková a Lebieczik, 2008).

3.3 České zemědělství po vstupu do Evropské unie

Dne 1. května 2004 se stala ČR oficiálním členem EU a vládou byla zformulována „Koncepce agrární politiky ČR“, ve které byly popsány základní strategie, politický rámec, koncepce zemědělské politiky a očekávané dopady. V tomto dokumentu byly také vymezeny 3 hlavní etapy, ve kterých byly přijímány reformy.

3.3.1 Charakteristika českého zemědělství v letech 2004–2006

Tato léta byly **vstupní etapou** a ČR započala s využíváním přímých plateb (SAPS), kompenzací ze sektoru mléka a podílením se na dotacích pomocí národních zdrojů.

Na základě dokumentů „Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro roky 2004–2006“ a „Operačního programu Zemědělství“, byla ČR vyplácena strukturální podpora v letech 2004–2006 (Klapilová, 2011).

Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro roky 2004–2006 (HRDP) byl financován ze záruční části Evropského zemědělského záručního a orientačního fondu, jehož hlavním cílem byla podpora, která měla vést k trvalé udržitelnému zemědělství, zlepšení situace na venkově a rozvoji přírodních zdrojů. Tento plán byl financován z 80 % ze záruční části EAGGF a z 20 % pomocí MZ ČR, a to v celkové výši 678,5 mil. EUR.

Operační program zemědělství byl financován z orientační části EAGGF společně s „Finančním nástrojem pro orientaci rybolovu“ a jeho hlavním cílem bylo zvýšení konkurenceschopnosti českého zemědělství. Program byl rozdělen na 3 části podle priorit, přičemž celkový rozpočet činil 250,6 mld. EUR, na kterém se EU podílela ze 70 % a ČR ze 30 % (Ministerstvo zemědělství, 2015 c).

3.3.2 Charakteristika českého zemědělství v letech 2007–2010

V letech 2007–2010 probíhala etapa **přizpůsobování**, ve které ČR musela přejít z formy financování prostřednictvím přímých plateb na nový systém přímých platem (SPS), se kterým souvisí nepovinné uplatňování křížových podmínek – cross compliance (viz Fischlerova reforma).

V roce 2007 odsouhlasila Evropská komise český návrh Programu rozvoje venkova v ČR pro období 2007–2013, přičemž byl schválen rozpočet ve výši 3 615 mld. eur, který byl ze 78 % financován z evropských zdrojů ve výši 2 815 mld. eur, zbylá část byla dofinancována pomocí českých národních zdrojů ve výši 800 mil. eur.

3.3.3 Charakteristika českého zemědělství v letech 2011–2013

V letech 2011–2013 probíhala etapa **vyrovnávání**, během níž došlo k vyrovnání přímých plateb ČR s EU15, za podmínky uplatňování cross-compliance a modulace podpor, systém poradenství zůstal dále dobrovolný. Pro roky 2011–2013 byl rozpočet 117,1 mld. Kč, které byly z 93,1 mld. Kč hrazeny Uníí a 24 mld. Kč bylo poskytnuto z národních zdrojů (Fojtíková a Lebiezík, 2008).

3.3.4 České zemědělství po roce 2013

Na základě „**Strategie pro růst – české zemědělství a potravinářství po roce 2013**“ byly stanoveny následující cíle vymezené pro zemědělství: „*Hlavním strategickým cílem dalšího rozvoje českého zemědělství je podílet se na dlouhodobém a trvalém **zajištění potravinové bezpečnosti** na národní a evropské úrovni a přispět k **energetické soběstačnosti ČR** v rámci stanoveného energetického mixu, a to při podstatném zvýšení jeho **efektivnosti a konkurenceschopnosti** a vztahů k jím užívaným **přírodním zdrojům** a rozvoji venkova, včetně zvyšování jeho rekreačního potenciálu.*“ (Ministerstvo zemědělství, 2012, str. 46).

Těchto cílů mělo být dosaženo pomocí např. podpory podnikání nově podnikajících subjektů, podpory LFA (znevýhodněných oblastí), dodržování přísných legislativních podmínek na ochranu životního prostředí, stimulace tzv. greeningu (viz dále), podpory obnovitelných zdrojů energie, MAS (Místních akčních skupin) a programů LEADER, tzv. záchranných sítí a podporou předávání znalostí z oboru zemědělství a jejich následného přenášení do praxe.

Pro sektor potravinářství, který se zemědělstvím úzce souvisí, byly vymezeny cíle následující: „*Hlavním strategickým cílem rozvoje potravinářského průmyslu je výrazný růst jeho **efektivnosti a konkurenceschopnosti** na evropském i světovém trhu, vytvářející předpoklady nejen pro **zvýšení nabídky bezpečných, kvalitních a cenově dostupných potravin** spotřebitelům ČR, ale i pro jeho efektivní vazby na **domácí zemědělství** včetně zajištění mimoprodukčních funkcí potravinářství v oblasti **rozvoje venkova**, zlepšování vztahů k **životnímu prostředí** a snižování **energetické náročnosti** potravinářské logistiky.*“ (Ministerstvo zemědělství, 2012, s. 52).

Podobně jako v případě zemědělství má být cílů dosaženo prostřednictvím výzkumu v oblasti potravinářství, zlepšení marketingu, zpřísnění podmínek pro podnikání v oboru potravinářství a podpory domácí a bio zemědělské produkce.

3.4 Dotační zdroje v prostředí ČR

Do roku 1989 existovala v českých zemích vysoká úroveň podpor (viz Tab. 3.1), avšak po vstupu ČR do EU se tato úroveň ještě zvýšila a zemědělství se stalo nejpodporovanějším sektorem.

Dotační politika v rámci ČR před rokem 2004 byla prováděna pomocí 3 organizací – MZ ČR, SZIF a PGRLF²⁸.

---

²⁸ PGRLF (Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond) – „*Hlavní činností PGRLF je poskytování podpor formou dotací úroků z komerčních úvěrů, finanční podpora pojištění, poskytování záruk, půjček a úvěrů, či poskytování finančních prostředků ke snížení jistiny úvěrů.*“ (SZIF, 2013).

Mezi dotované oblasti patřily:

- mimoprodukční formy zemědělství podporované formou přímých dotací a podpor pod záštitou MZ ČR;
- stabilizace agrárního trhu formou intervenčních nákupů, produkčních kvót, vývozních subvencí pod záštitou SZIF;
- podpora investic do zemědělství pod záštitou PGRLF.

V letech 1998–2003 celkové výdaje vynakládané MZ ČR (včetně SZIF a PGRLF) měly kolísavou tendenci mezi 13–17 mld. Kč.

Před vstupem do EU měla ČR možnost využívání finančních prostředků prostřednictvím programů zahraniční pomoci **PHARE**²⁹ a speciálního předvstupního programu **SAPARD**³⁰.

Po vstupu do Unie se ČR naskytla příležitost čerpání větších dotačních prostředků z unijních zdrojů, které jsou stále společně dofinancovávány pomocí národních zdrojů (Folkman, 2005).

Tab. 3.1: Mezinárodní komparace podpory zemědělství – odhad produkčních podpor

	1986-1988 (%)	1998-2000 (%)	2001 (%)
ČR	59*)	19	17
USA	25	23	21
EU	42	40	35

*) včetně započtené záporné daně z obratu

Zdroj: Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky, 2003

---

²⁹ PHARE – fond založený v roce 1989 původně za účelem pomoci Polsku a Maďarsku, v roce 1997 byl reformován a od roku 1998 je využíván na financování příprav na členství EU a implementaci legislativy EU

³⁰ SAPARD – Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova, jehož hlavním cílem je řešení konkrétních úkolů, pomoc při zavádění legislativy EU ve vztahu k SZP a napomáhat k strukturálním změnám.

V rámci dotačních možností z EU je na **období 2014–2020** pro ČR vyhrazeno **23 mld. Kč ročně na přímé platby** (SAPS, příplatek pro mladé zemědělce, dobrovolná podpora vázaná na produkci citlivých komodit – VSC, platba pro zemědělce dodržující s ohledem na životní prostředí – greening), které jsou doplněny přechodnou vnitrostátní podporou – PVP (TOP UP).

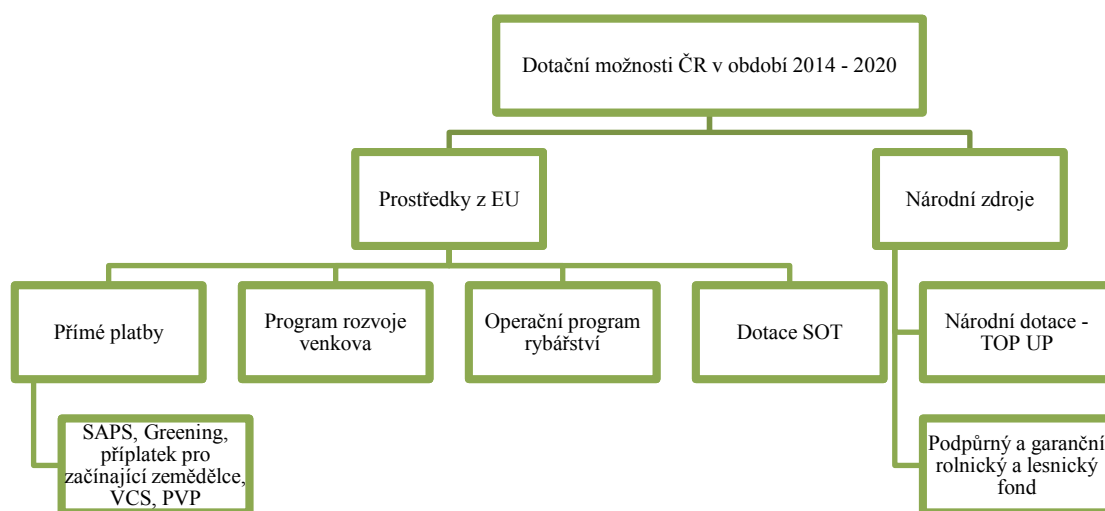
Na období 2014–2020 v rámci **Programu rozvoje venkova** bylo alokováno **pro ČR 3,1 mld. eur**, které jsou tvořeny 2,3 mld. eur (63 mld. Kč) z evropských prostředků a 768 mil. eur (21 mld. Kč) z národních prostředků. V rámci **Operačního programu rybnářství** je z Evropského námořního a rybářského fondu) vyhrazeno **31 mil. eur** (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2015).

Rozdělení přímých dotací a jejich výše pro rok 2018:

- SAPS (jednotná platba na plochu) – 3 192 Kč/ha;
- Greening (ozelenění) – 1 751 Kč/ha;
- Příplatek pro mladé zemědělce – 798 Kč/ha;
- Dobrovolná podpora vázaná na produkci citlivých komodit (VSC);
- Vnitrostátní podpory (PVP) – dofinancování SAPS (Český svaz chovatelů masného skotu, 2018).

Na níže uvedeném obrázku (viz Obr. 3.1) je znázorněna struktura dotací v rámci ČR pro programové období 2014–2020.

Obr. 3.1: Hierarchie dotací pro období 2014–2020

Zdroj: Ministerstvo zemědělství, 2015 c, zpracování vlastní

V rámci čerpání přímých plateb pro rok 2018 došlo k několika významným změnám, např. zrušení podmínky aktivního zemědělce, zjednodušení výjimek pro diverzifikaci plodin a EFA (zrušen limit 30 ha orné půdy), zrušení požadavku na intenzitu hospodářských zvířat u platby na bílkovinné plodiny (VCS) a úprava oprávněných let pro žadatele o platbu pro mladé zemědělce (eAgri, 2018 a).

Přestože v současnosti čerpá Česká republika z unijního rozpočtu méně než v dřívějších letech, stále jsme čistými příjemci. Za první pololetí roku 2018 vyzískala Česká republika z rozpočtu EU 33 mld. Kč (Asociace soukromého zemědělství ČR, 2018).

Pro rok 2019 plánuje Ministerstvo zemědělství navýšení národní dotace o 3,5 mld. Kč. Peníze by měly putovat zejména na zlepšování pohody zvířat a na boj proti kůrovci. Podle plánu Ministerstva financí by celkové výdaje měly dosáhnout výše 35,28 mld. Kč, které by měly být tvořeny 29,92 mld. Kč z prostředků EU a 5,36 mld. Kč ze státního rozpočtu (Info, 2018).

V rámci následujícího období v letech **2021–2027 bylo pro ČR vyhrazeno celkem 7,7 mld. eur**. Na přímé platby by mělo směřovat 5,88 mld. eur, na tržní opatření 0,05 mld. eur a na rozvoj venkova 1,8 mld. eur (Europa, 2018 c).

Na jaře roku 2018 se objevily nesouhlasné reakce české vlády v reakci na návrh rozpočtu SZP pro období po roce 2020. Snahou EU je především omezit podporu velkofarem ve prospěch menších zemědělců. Předseda zemědělského výboru a bývalý vysoký manažer Agrofertu Jaroslav Faltýnek, to však považuje za nespravedlivé. Tato změna pravidel by nejvíce dopadla na největšího příjemce evropských zemědělských dotací, kterým je holding Agrofert, který do roku 2017 vlastnil Andrej Babiš. Pro tento způsob řešení se naopak vyjádřila Asociace českého zemědělství (Prokeš, 2018).

3.5 Pozitiva a negativa českého zemědělství po vstupu ČR do EU pro české zemědělství

Po vstupu ČR do EU došlo k změně struktury zemědělské produkce, která byla zapříčiněna zejména růstem konkurence z jiných členských zemí. Mezi lety 1998–2017 došlo k poklesu skotu z 7,6 % na 5,6 %, u prasat z 16,6 % na 6,9 %. Produkce obilovin a mléka zůstala přibližně stejná, ale vzrostlo pěstování technických plodin (řepky a máku).

Před vstupem do EU bylo české zemědělství ztrátové. Mezi lety 1991–2004 dosahovala ztráta výše 31 mld. Kč. Mezi lety 2005–2013 vykazoval zemědělský sektor hospodářský výsledek ve výši 129 mld. Kč. V roce 2016 činil zisk 22,5 mld. Kč, v roce 2017 pak 21,3 mld. Kč.

Po vstupu ČR do EU rostly příjmy v oboru českého zemědělství nejrychleji ze všech zemí EU. V roce 2003 byla hrubá měsíční mzda 16 430 Kč, v roce 2017 již 29 504 Kč.

Významným faktorem ovlivňující české zemědělství byla možnost čerpání dotací. Bez příjmů z přímých plateb by byl agrární sektor trvale ve ztrátě.

EU se snaží o kvalitní produkci s vysokou přidanou hodnotou, kterou se však příliš nedaří realizovat na českém území, kde se ČR pohybuje hluboko pod unijním průměrem.

Od roku 2004 došlo k raketovému růstu důchodů ze zemědělské činnosti. Do roku 2012 to bylo o 107 %, přičemž unijní průměr činil pouze 17 %.

Česká republika se v důsledku vstupu stala zemí, která více exportuje, než importuje.

Od roku 1989 trvale klesá počet osob zaměstnaných v oblasti zemědělství, což bylo také částečně zapříčiněnou snahou EU o zmírnění zemědělské nadprodukce.

Významným a pozitivním faktorem je vliv na růst výdajů do modernizace strojů i postupů. V roce 1998 činil podíl budov 48,9 % a strojů a zařízení 35,5 %, v roce 2016 to bylo 21,5 % a 65,6 % (Klekner, 2018).

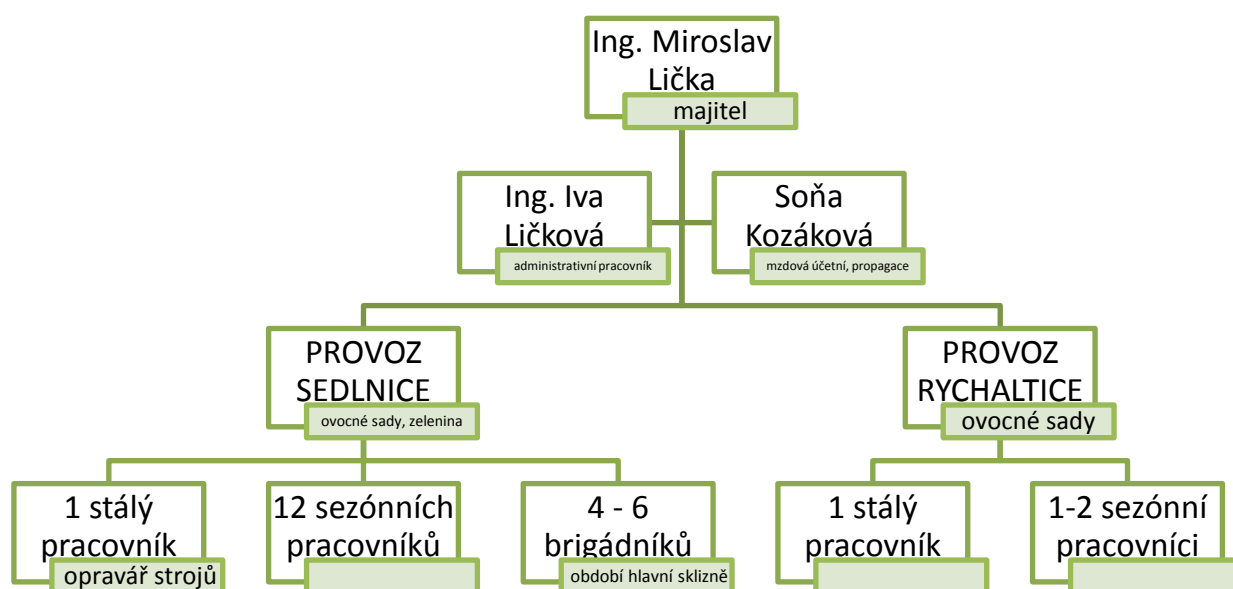
4 Analýza vlivu Společné zemědělské politiky Evropské unie na vybranou farmu v České republice

V následujících kapitolách je popsána farma Lička, její organizační struktura, historie a zemědělská produkce. Stěžejní částí je celková finanční analýza hospodaření farmy, která je částečně zaměřená na vliv dotačních prostředků na hospodaření farmy. Dále budou popisovány vybrané projekty, které byly částečně hrazeny ze zdrojů EU.

4.1 Základní informace o farmě a její organizační struktura

Farma Lička se řadí mezi malé rodinné farmy, neboť je v současnosti vedena majitelem – Ing. Miroslavem Ličkou a jeho ženou Ing. Ivou Ličkovou (viz Obr. 4.1). V roce 2011 nastoupila do firmy také jejich dcera – Hana Ličková, která o 4 roky později přejala část pozemků a začala samostatně hospodařit.

Obr. 4. 1: Organizační schéma farmy Lička

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Sídlo firmy se nachází v obci Sedlnice (čp. 56), která spadá do okresu Nový Jičín. V Sedlnicích je vyjma sídla firmy také stěžejní část provozu, která je tvořena nejen skladovacími a zpracovávacími prostory, ale především pozemky, na kterých je pěstováno ovoce, zelenina a brambory.

Obr. 4.2: Logo farmy Lička

Zdroj: Facebookové stránky Farmy Lička, 2018

4.2 Historie farmy a její zemědělská produkce

Zemědělská historie rodiny Ing. Miroslava Ličky sahá desítky let do minulosti, neboť již jeho prarodiče pocházeli ze sedláckých rodů, které hospodařily v obci Mniší. V Rychalticích měla rodina Ličků další zemědělskou usedlost, jejíž obytná část byla poškozena při bombardování. Na základě této nešťastné události byl prarodičům přidělen nový statek po německých vysídlencích v Sedlnicích. Díky tomuto započala éra sedlnického hospodaření rodiny Ličků.

Zanedlouho však následovala kolektivizace, při které byli prarodiče nuceni vstoupit do Jednotného zemědělského družstva (JZD). Původní sedlnický statek zpočátku sloužil pro družstevní účely, avšak kvůli koncentrování výroby družstvo objekt opustilo. Objekt v Rychalticích rovněž podlehl kolektivizaci.

V roce 1991 se podařilo Ing. Miroslavu Ličkovi a jeho ženě Ing. Ivě Ličkové vyzískat restituované pozemky o výměře 1 hektar v Rychalticích. Manželé zažádali o další restituované pozemky a začali s budováním zázemí pro zemědělskou výrobu skrze vybudování sklepů a stodoly.

V roce 1993 dostali manželé první sedlnické restituované pozemky. Mezitím provozovali také své zahradnictví v obci Kunín, kde jim však vypršela nájemní doba a své hlavní sídlo přesunuli do Sedlnic.

V roce 1996 dochází k první výsadbě ovocných sadů v Rychalticích a začíná rodinná éra „ovocnaření“. Od roku 1998 začali spolupracovat s italským partnerem, pro kterého pěstovali čekanku salátovou a zelí. V roce 2000 se naskytla příležitost pronajmutí sadu peckovin (třešně a švestky) ve Studénce. V roce 2003 dochází k výstavbě skleníku pro pěstování čekanky, ale zanedlouho se italský odběratel dostává do finančních potíží a v roce 2007 dochází k úmrtí tohoto odběratele, přičemž manželům Ličkovým zůstala pohledávka ve výši zhruba 2 milionů Kč. Po špatné zkušenosti s pěstováním čekanky, se majitelé rozhodli pro náhradní plodinu, kterou se staly brambory. Souběžně přísazovali také nové plochy sadů, jejichž celková výměra byla 14 hektarů. S narůstajícím množstvím ovoce nastala potřeba uskladnění a chlazení této produkce.

V roce 2006 započala rekonstrukce bývalé stodoly, kterou přestavěli na sklad tvořený dvěma chlazenými komorami. O čtyři roky později, tedy v roce 2010, byl opláštěn manipulační prostor skladu, který byl následně dovybaven zařízením (čističky, třídičky, baličky).

V roce 2011 vstupuje do firmy dcera – Hana Ličková, která o 4 roky později přejímá část pozemků a sad ve Studénce, a začíná samostatně hospodařit.

V roce 2018 započaly stavební práce na výstavbě nové haly, která má sloužit jako prostor pro zpracování a skladování zeleniny a brambor. Konec výstavby je plánován na říjen 2018, jelikož je zde základní požadavek naskladnění letošní úrody (2018), přičemž je očekávána dobrá úroda ovoce, a tudíž by zeleninu nebylo kde uskladnit.

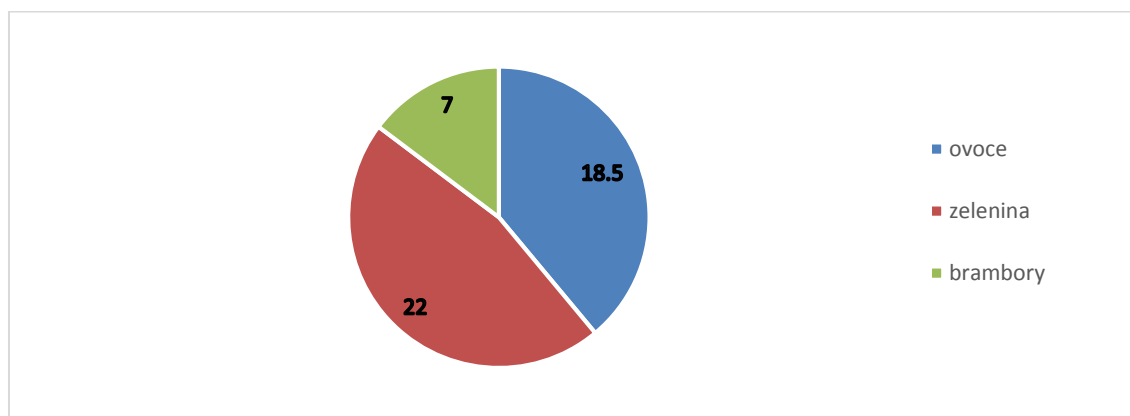
V roce 2016 se začal budovat závlahový systém pro zeleninu, který je prozatím na výměře zhruba 2 hektarů, kde je pěstována plodová zelenina. Plánem do budoucna je tuto závlahu rozšířit a vybudovat nádrž na vodu. V plánu je také zbudování konstrukce do třešňového sadu za účelem zakrytí proti kroupám a dešti, či instalace sítí proti špačkům a dalším případným škůdcům.

4.2.1 Zemědělská produkce farmy

Farma Lička hospodaří na ploše o celkové výměře 59 hektarů. Zhruba 60 % této výměry, jež činí 35 hektarů, je v rodinném vlastnictví a zbylých 40 %, tedy 24 hektarů, si rodina Ličků pronajímá.

Zemědělská produkce farmy je specializovaná na pěstování ovoce, zeleniny a brambor (viz Graf 4.1).

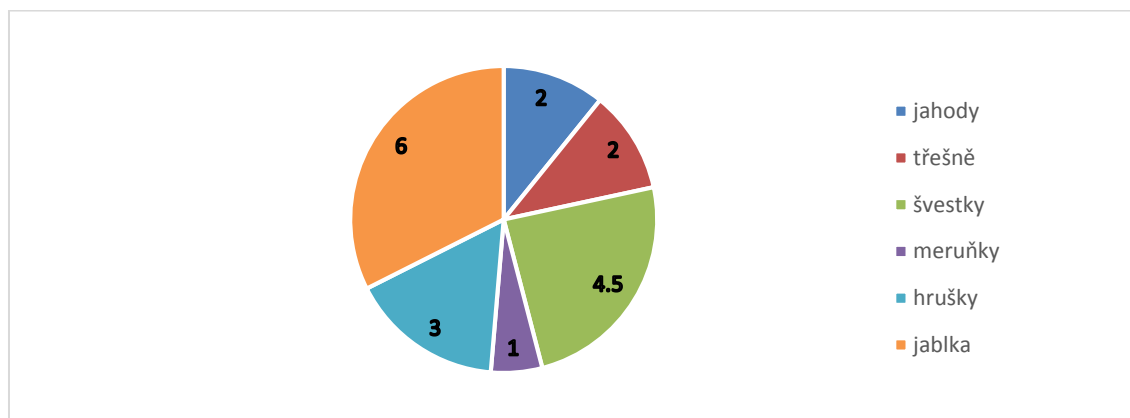
Graf 4.1: Výměra pěstovaných plodin (ha)

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Ovoce je pěstováno na 18,5 hektarech, které jsou tvořeny 16,5 hektary ovocných sadů a 2 hektary jahodových záhonů. Ovocné sady jsou vysázeny stromy třešní (2 ha), švestek (4,5 ha), meruněk (1 ha), hrušek (3 ha) a jablek (6 ha), jak je zobrazeno v Grafu 4.2.

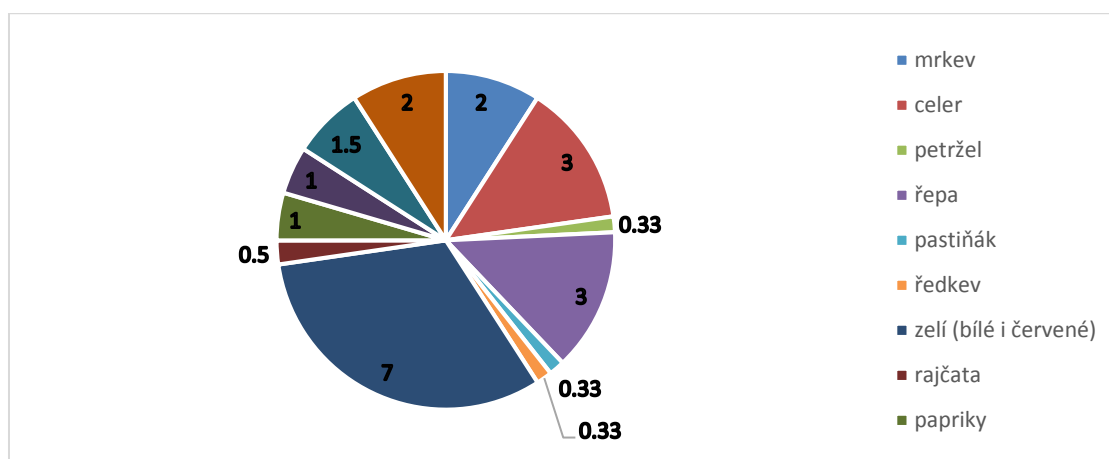
Graf 4.2: Druhovú výměra pěstovaného ovoce (ha)

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Zelenina je pěstována na ploše o celkové výměře 22–24 hektarů. Kořenová zelenina tvoří největší část výměry o celkové rozloze 9 hektarů. Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinou je košťálová zelenina (mrkev, celer, petržel, řepa, pastinák, ředkev) na rozloze 6-7 hektarů. Plodová zelenina (rajčata, papriky, okurky, tykve) je pěstována na 4 hektarech. Nejmenší zastoupení má cibulová zelenina (cibule) na výměře 2 hektarů. Podrobnější popis je zobrazen v Grafu 4.3.

Graf 4.3: Druhovú výměru pěstované zeleniny (ha)

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; zpracování vlastní

Hlavními odběrateli jsou zhruba z 80 % velkosklady, mezi které patří například VVISS, Hruška, Ovocentrum Valašské Meziříčí, Karo Hlučín a donedávna také Beskyd Fryčovice. Drobný prodej a samosběry tvoří zhruba 20 % tržeb.

Farma Lička nenabízí rozvoz své produkce, nabízí pouze tzv. prodej ze dvora neboli prodej ve své farmářské prodejně. Naopak dcera – Hana Ličková pěstuje plodiny, které jsou náročnější z hlediska zabezpečení proti zvěři. Na svých oplocených pozemcích pěstuje listovou zeleninu, ale kupříkladu také bylinky. Nabízí rovněž kompletaci bedýnek a také jejich rozvoz.

Nestandardní produkce jablek, hrušek a zeleniny je externě zpracována (moštována). Tyto mošty (pod názvem MOŠTÍK) je následně možno zakoupit v jejich prodejně. V průběhu následujících dvou let je zamýšleno tuto moštovací výrobu přesunout do firemních prostorů v rámci manipulačních prostorů první haly.

Jako zajímavý produkt nabízí farma také med z včelstev chovaných ve svých ovocných sadech.

Farma Lička je také držitelem známek české produkce – **IPZ**³¹ (ochranná známka zeleniny) a **SISPO** (ochranná známka ovoce)³². Tyto známky jsou zárukou, že je zeleninová a ovocná produkce pěstována nekonvenčním způsobem, tedy za používání nižších dávek hnojiv a ochranných chemikálií, které podléhají přísnějšímu výběru než u konvenční produkce. Vše s důrazem na ochranu životního prostředí a lidského zdraví. V případě IPZ patří farma Lička mezi prvních 35 držitelů této ochranné známky.

Ing. Miroslav Lička je také členem družstva „M.O.Z. družstvo pěstitelů“, které sdružuje část ovocnářů a zelinářů Moravskoslezského a Olomouckého kraje za účelem vytvoření odbytového družstva.

Farma Lička každoročně pořádá farmářské akce – procházka rozkvetlým sadem, prohlídka porostů zeleniny, poznej svého farmáře apod.

4.3 Čerpání dotací na farmě Lička a realizace vybraných projektů

V této kapitole je popsán celkový vývoj čerpání dotací ze zdrojů České republiky a Evropské unie na základě interních zdrojů farmy Lička, které byly poskytnuty paní Ing. Ivou Ličkovou.

4.3.1 Celkové čerpání dotací od roku 2005 až do roku 2015

Z níže uvedené tabulky (viz Tab. 4.1) je zřejmé, že příjem dotací na farmě Lička má rostoucí trend, což potvrzuje také Graf 4.4 vývoje čerpání dotačních finančních prostředků.

---

³¹ IPZ – Integrovaný systém produkce zeleniny: „*produkce zeleniny vysoké kvality, která dává přednost ekologicky přijatelným metodám a minimalizuje vstupy agrochemikálií s nežádoucími vedlejšími účinky. Řadí se mezi konvenční a organickou produkci plodin, prosazuje snížení rizika přehnojení půdy, racionálnější využívání živin.*“ (Informační centrum bezpečnosti potravin, 2018).

³² SISPO – Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce; „*ekonomická produkce ovoce vysoké kvality při uplatnění ekologicky přijatelných metod pěstování a minimalizaci nežádoucích vedlejších účinků agrochemikálií při jejich používání. Klade důraz na zvýšení ochrany životního prostředí a lidského zdraví.*“ (Ovocnářská unie, 2018).

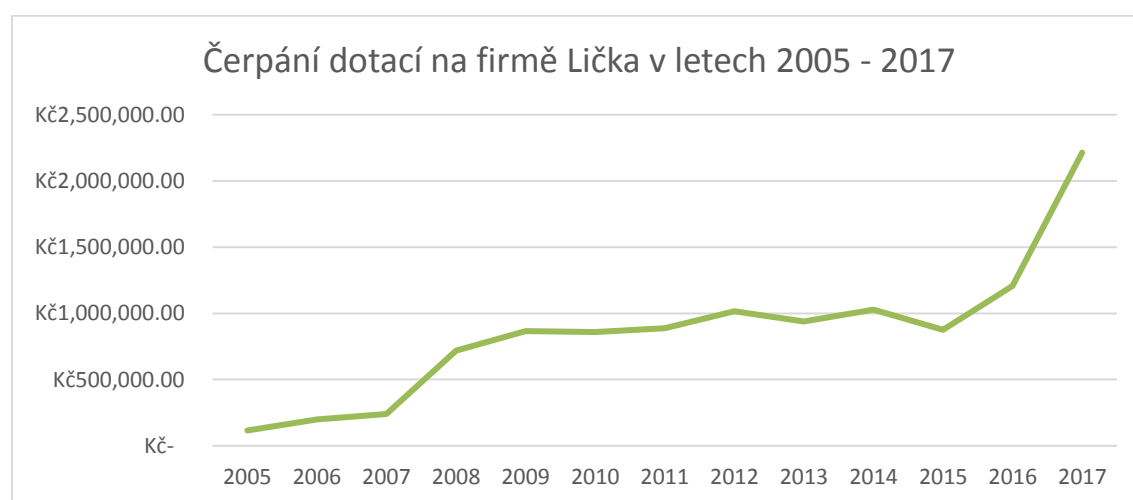
Průměrný roční příjem z dotací v letech 2005–2017 činil 858 723,08 Kč. Dotace byly poskytovány na následující popisované projekty, tak i v případě výjimečných událostí (mrazy).

Tab. 4.1: Čerpání dotací v letech 2005–2017

rok	výše dotací
2005	115 800 Kč
2006	198 700 Kč
2007	239 000 Kč
2008	717 900 Kč
2009	867 000 Kč
2010	860 000 Kč
2011	887 000 Kč
2012	1 015 000 Kč
2013	939 000 Kč
2014	1 028 000 Kč
2015	876 000 Kč
2016	1 206 000 Kč
2017	2 214 000 Kč
CELKEM	11 163 400 Kč

Zdroj: Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Graf 4.4: Vývoj čerpání dotací v letech 2005–2017

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

4.3.2 Realizace projektu dokončení rekonstrukce skladu

V roce 2008 byla podána žádost o dotaci na dokončení rekonstrukce skladu, v rámci podopatření I. 1. 1. 1. Modernizace zemědělských podniků, která byla ve stejném roce také zrealizována.

Popis projektu

Předmětem projektu bylo dokončení rekonstrukce budovy skladu, která byla již z roku 2007 částečně zrekonstruovaná. Firma neměla do roku 2007 dostatečnou kapacitu pro krátkodobé (případně dlouhodobé) uskladnění své produkce a krytou plochu pro expedici zboží. Kvůli tomuto započala firma v roce 2006 s rekonstrukcí stodoly, kterou přeměnili na tzv. montovanou stavbu, jejíž přízemí bylo z ½ využito pro chladírenské boxy a zbylá polovina jako manipulační prostor, příprava pro expedici a expediční prostor v rámci dotačního titulu 1.2. Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing. Přízemí této budovy však bylo neoplášťeno.

Pro dokončení rekonstrukce této budovy byla tedy v roce 2008 podána žádost o dotaci, jejímž cílem bylo dokončení rekonstrukce prostřednictvím opláštění stavby a instalace vrat do manipulační části pro přísun sklizených produktů a dále expedičních vrat. V manipulačním prostoru bylo nutné umístit zařízení k egalizaci (vyrovnávání) do spotřebitelských obalů včetně vah, balicí linky s možností chlazení do doby expedice nebo přímé přípravy k odvozu. Veškerá manipulace s produkty v tomto prostoru by měla probíhat za podmínek přiměřených pro čerstvé ovoce a zeleninu, tj. čisté, bezprašné prostředí, nejlépe za nižších teplot a hygienicky nezávadné.

Cílem bylo, aby firemní zboží splňovalo nejen jakostní normy, ale aby bylo dodáváno v optimálních obalech s řádným označením, které spotřebitele informuje o producentovi, způsobu pěstování (IPZ, SISPO) a původu zboží.

Projekt byl realizován od července do října roku 2008. Realizace projektu zahrnovala opláštění pomocí vlastního pláště, dále pak vrata příjmová a expediční, okna a dveře. Vybavení expediční části zahrnovalo osvětlení, klimatizaci, výklopník palet, dopravník a třídičku, váhy pro egalizaci a na paletované zboží, balicí linku a etiketovací zařízení.

Čerpání dotace

Celkový rozpočet projektu činil 1 871 870 Kč. Celkové způsobilé výdaje byly stanoveny na 1 573 000 Kč, přičemž způsobilé výdaje, ze kterých byla stanovena dotace, dosahovaly částky 1 270 000 Kč. Mezi nezpůsobilé výdaje patřila DPH ve výši 298 870 Kč. Žádost o proplacení byla podána v listopadu roku 2008.

Ekonomické přínosy

Díky zmodernizování projektu měla firma dostačující zázemí zelinářského a ovocnářského provozu, jak v souvislosti se skladováním, tak s lepší finalizací produkce. Ovoce/zeleninu je nyní možno skladovat za lepších teplot, což vede k prodloužení expediční sezóny z původních 3 měsíců (říjen–prosinec) na současných 6 měsíců (říjen – konec března), a tedy prodloužení o 100 %. Skladovací kapacita se z původních 60 tun rozšířila o dalších 100 tun, tedy celkem na 160 tun. Díky strojovému vybavení se docílilo také zlepšení manipulace se zbožím, zejména pak třízení a balení. V případě třízení je zboží automaticky sortováno na páse, přičemž není nutné zboží manuálně třídit a celková doba třízení se zkrátila zhruba o 50 %. Došlo také k růstu kvality zboží, díky strojní kontrole. Díky baličce je možno zboží také balit a nabízet odběratelům, kteří požadují balené zboží (např. Makro).

Také vzhledem k tomu, že byla výměra sadů cca 17 hektarů a ve stáří 1-13 let (1/3 nedosáhla plodonosného stáří), byl základní předpoklad, že objekt bude k danému účelu využíván i po ukončení projektu, pro ovocnářskou, případně zelinářskou produkci, minimálně 10–15 let.

4.3.3 Realizace projektu nosných konstrukcí hrušní

V roce 2014 byla podána žádost o dotaci na nosné konstrukce hrušní v Rychalticích, v rámci podopatření I. 1. 1. 1. Modernizace zemědělských podniků, která byla ve stejném roce také zrealizována.

Popis projektu

Na jaře roku 2013 byl vysázen cca 1 hektar hrušňového sadu na slabě rostoucích podnožích. Vzhledem k postupné intenzifikaci výsadeb ovocných sadů (přechod na menší a výnosnější pěstitelské tvary), která je spojena s upřednostněním slabě rostoucích podnoží, potřebovaly nové výsadby hrušní oporu, aby nedocházelo k vyvrácení stromků.

Tyto ocelové konstrukce byly vysázeny ve dvou částech sadu v Rychalticích – sadu S1 a sadu S4.

Cílem bylo vybudování nosných konstrukcí hrušní, které by zajistily stabilitu malého pěstitelského tvaru hrušně i při větším zatížení stromku úrody a při nepříznivých povětrnostních podmínkách (vítr, sníh).

Projekt byl realizován od června do prosince roku 2014.

Čerpání dotace

Celkový rozpočet projektu činil 435 577 Kč. Výdaje, na které byla poskytnuta dotace, dosahovaly částky 356 911 Kč. Výše dotace činila 40 %, tedy 142 764 Kč. Tato částka byla financována ze 75 % ze zdrojů EU, tedy 107 073 Kč a z 25 % ze zdrojů národních, tedy 35 691 Kč.

Ekonomické přínosy

Díky konstrukci bylo umožněno využívat slabě rostoucí podnože bez nebezpečí vyvrácení stromků a také nové způsoby řezu, které zajišťují dobré oslunění celého stromu a tím dostatečný světelný požitek pro jednotlivé plody. Toto je důležité pro chuťové vlastnosti a vybarvení plodů.

Díky umožnění „vedení“ stromů do výšky je umožněno, aby výsadba byla zahuštěnější, a tedy bylo i více úrody. Dalším přínosem z řidší koruny je, že se postřiky dostanou všude a mohou být rovněž používány v menší míře. Díky těmto faktorům je dosaženo lepší barevnosti plodů, jejichž prodejní cena stoupne zhruba o 30 % a vyšší výnosnosti zhruba 20 % na hektar.

Nosné konstrukce byly vybudovány na výsadbách z roku 2013, přičemž životnost takového sadu je počítána 10–15 let. Předpoklad využívání konstrukcí je po celou dobu životnosti sadů, tj. minimálně do roku 2023.

4.3.4 Realizace projektu pořízení sklízecí kořenové zeleniny

V roce 2015 byla podána žádost o dotaci na sklízecí kořenové zeleniny, v rámci podopatření Investice do zemědělských podniků. Ve stejném roce byl stroj zakoupen. V roce 2016 byla podána žádost o platbu.

Popis projektu

Předmětem projektu byl nákup nového sklízecího kořenové zeleniny.

Do roku 2015 byl používán 15 let starý repasovaný vyorávací stroj kořenové zeleniny. Kořenová zelenina byla vysázena zhruba na polovině ploch pěstované zeleniny, tedy zhruba 11,5 hektarech. Tato zelenina byla dodávána největšímu obchodnímu partnerovi, který tvořil 2/3 tržeb z prodeje zeleniny. K udržení a zlepšení této situace měl vést nákup nového stroje k vyorávání kořenové zeleniny.

Čerpání dotace

Celkový rozpočet projektu byl stanoven na 1 086 000 Kč, přičemž dotace činila 40 %, tedy 434 400 Kč.

Ekonomické přínosy

Náhradou zastaralého a opotřebovaného sklízecího kořenové zeleniny došlo ke zkvalitnění strojové práce, menším ztrátám a udržení zákazníka. Nový sklízecí stroj obsahuje přídavný systém na vyklepávání kořenů, díky čemuž se při přepravě z pole na sklad snížil počet dovezené zeleniny o 20 %. Za další důležitý přínos lze označit, že kořeny zeleniny zůstávají nepoškozené, což je důležité zejména pro skladování zeleniny. Díky tomuto došlo ke snížení ztrát zhruba o 10 %.

4.4 Finanční analýza farmy Lička

Finanční analýza je oblastí, která je součástí tzv. finančního řízení a jejím cílem je na základě několika poměrových ukazatelů zhodnotit finanční situaci firmy, tj. finanční zdraví a na základě těchto výsledků zformulovat doporučení, jakým směrem by se měla hodnocená firma ubírat.

Finanční analýzu můžeme rozdělit z hlediska informačních zdrojů, ze kterých čerpáme a ze kterých můžeme zjistit následující:

- rozvaha – stav a struktura majetku a zdroje jeho krytí,
- výkaz zisku a ztráty – tvorba a užití výsledku hospodaření,
- výkaz Cash-flow – pohyb peněžních toků.

Poměrové ukazatele pak můžeme rozdělit na jednotlivé oblasti z hlediska zaměření na ukazatele:

- finanční stability a zadluženosti,
- rentability,
- likvidity,
- aktivity (obratu),
- kapitálového trhu.

Pro tuto diplomovou práci byly na základě poskytnutých dat zpracovány vybrané **ukazatele stability a zadluženosti** (podíl vlastního kapitálu na aktivech; ukazatel celkové zadluženosti; ukazatel zadluženosti vlastního kapitálu), **rentability** (rentabilita vlastního kapitálu; rentabilita tržeb), **likvidity** (celková likvidita; pohotová likvidita; okamžitá likvidita) a **aktivity** (obrátky aktiv; doba obrátu aktiv; obrátka zásob; doba obrátu zásob; obrátka pohledávek; doba obrátu pohledávek; obrátka závazků; doba obrátu závazků). Dalším ze způsobu hodnocení hospodaření farmy bylo zvoleno porovnání **výsledků hospodaření s dotacemi a bez dotací**.

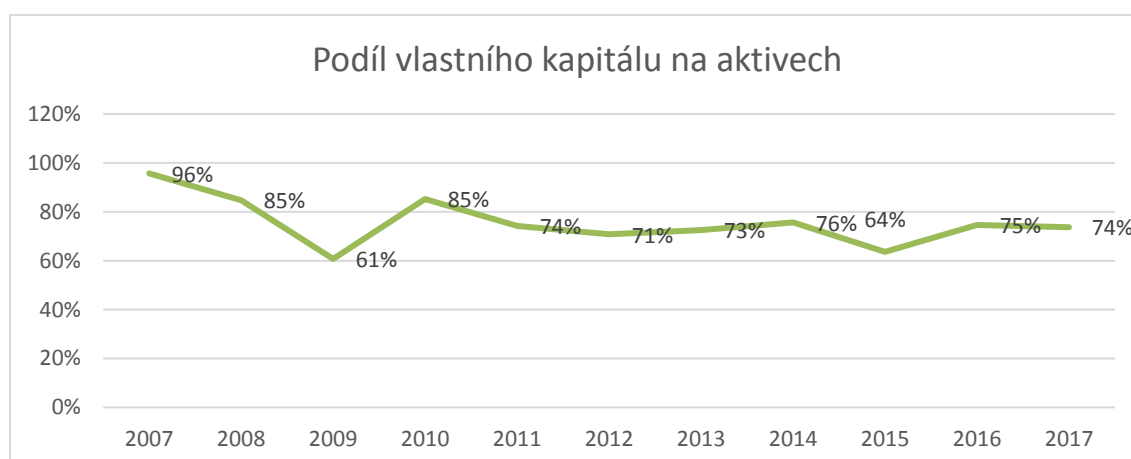
4.4.1 Finanční stabilita a zadluženost

Finanční stabilita podniku je dána strukturou zdrojů financování. Finanční stabilitu lze hodnotit na základě provedení analýzy firemních aktiv a zdrojů jejich krytí, tedy pasiv.

Podíl vlastního kapitálu na aktivech je klíčovým ukazatelem, který umožňuje hodnotit rozličné stránky finanční stability. Tento ukazatel popisuje dlouhodobou finanční stabilitu a vyjadřuje, do jaké míry je firma schopná krýt své prostředky (majetek) vlastními zdroji a jaké výše dosahuje finanční samostatnost. Obecně je považováno za pozitivní, pokud je trend rostoucí, avšak je nutné brát v potaz, že příliš vysoký ukazatel může vést k poklesu výnosnosti vložených prostředků.

$$\text{Podíl vlastního kapitálu na aktivech} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celková aktiva}}$$

Graf 4.5: Vývoj podílu vlastního kapitálu na aktivech v letech 2007–2017

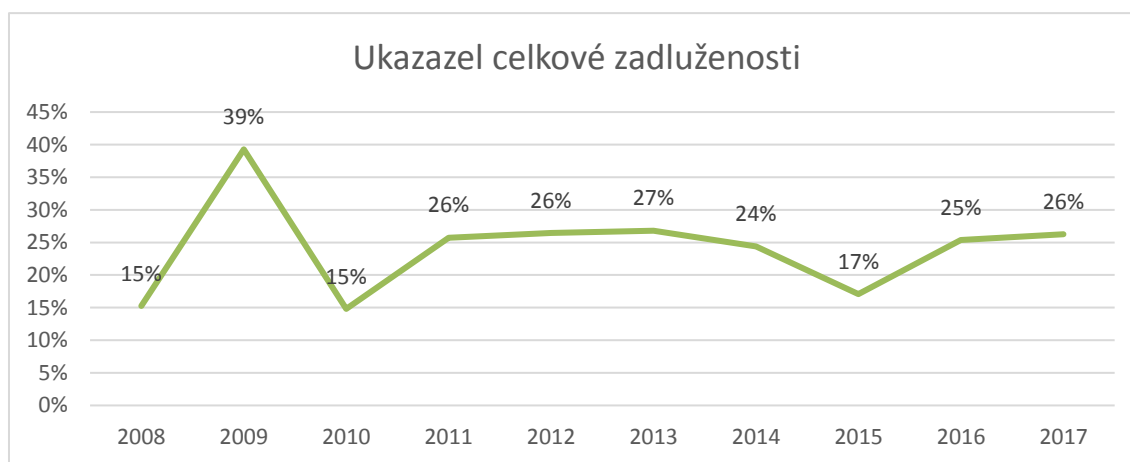
Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Důležitým cílem finančního řízení, je dosažení optimálního poměru vlastních a cizích zdrojů neboli optimální zadluženosti. Krytí potřeb hrazené převážně vlastními zdroji může vést k finančnímu zatěžování podniku (vlastní kapitál je obvyklé dražší) a nepružné reakci na finanční potřeby firmy. Zadluženost podniku není sama o sobě negativní, naopak může v případě zdravého a stabilního podniku vést k vyšší rentabilitě a tím i zvyšování tržní hodnoty podniku. Na ukazatelé zadluženosti mají vliv především 4 faktory: daně, riziko, typ aktiv a stupeň finanční volnosti podniku (Scholleová, 2017).

Celková zadluženost představuje procentní podíl celkových dluhů (závazků) na celkových aktivech. Čím vyšší je zadluženost, tím vyšší je věřitelské riziko, zejména pro dlouhodobé věřitele (banky). Optimální rozmezí hodnot celkové zadluženosti se pohybuje mezi 30–70 %, přičemž průměrná zadluženost je mezi 30–50 %. Žádoucí je klesající trend.

$$\frac{\text{Ukazatel celkové zadluženosti (ukazatel věřitelského rizika)} = \text{cizí kapitál}}{\text{celková aktiva}}$$

Graf 4.6: Vývoj podílu cizího kapitálu na aktivech (celková zadluženost) v letech 2008–2017

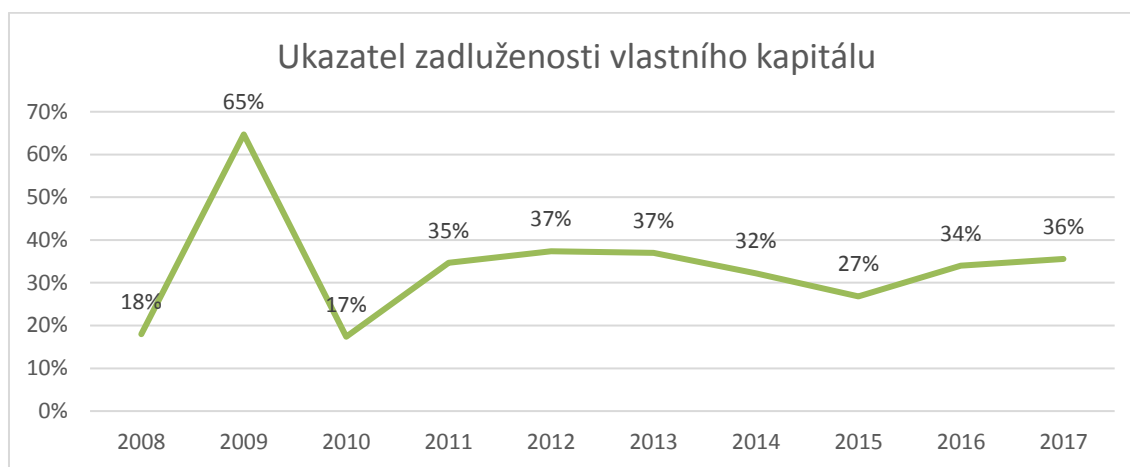

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Ukazatel zadluženosti vlastního kapitálu vyjadřuje procentní podíl cizího kapitálu na vlastním kapitálu. Optimální zadluženost je závislá na fázi vývoje podniku a postoji vlastníků k riziku. U stabilních podniků by se tato hodnota měla pohybovat mezi 80–120 % a mít klesající trend.

$$\frac{\text{Ukazatel zadluženosti vlastního kapitálu} = \text{cizí kapitál}}{\text{vlastní kapitál}}$$

Graf 4.7: Vývoj podílu cizího kapitálu na vlastním kapitálu (zadluženost vlastního kapitálu) v letech 2008–2017

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

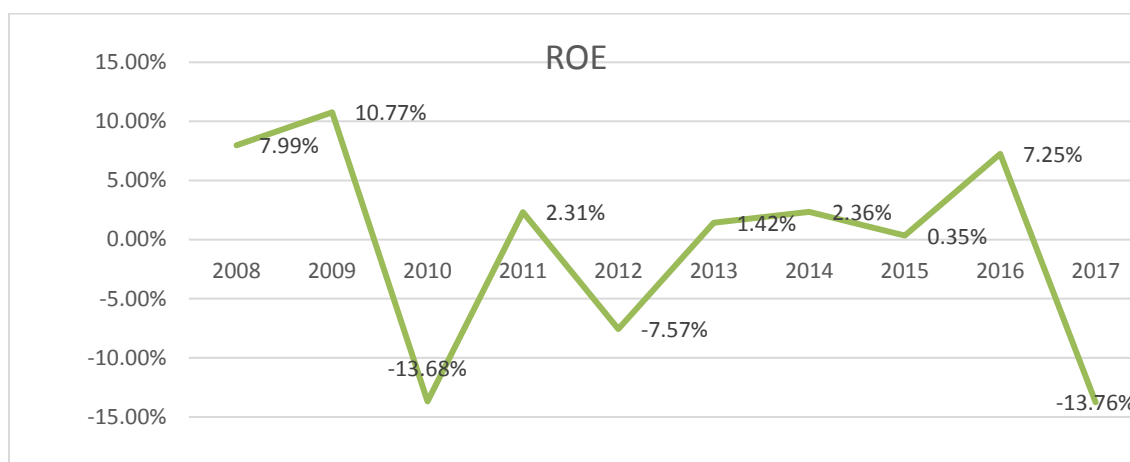
4.4.2 Rentabilita

Základním kritériem pro hodnocení rentability (výnosnosti, míry zisku) je výnosnost vloženého kapitálu, která se obecně vyjadřuje jako poměr zisku a vloženého kapitálu. Vložený kapitál rozdělujeme do 3 skupin: aktiva, vlastní kapitál a dlouhodobě investovaný kapitál.

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) charakterizuje výnosnost vlastních zdrojů a jejich zhodnocení v zisku. Výše rentability vlastního kapitálu je ovlivněna rentabilitou celkového kapitálu a úrokovou mírou cizího kapitálu. Tímto ukazatelem je vyjádřeno, kolik čistého zisku, dokáže firma „udělat“ z 1 Kč vlastního kapitálu. Z tohoto je zřejmé, že je žádoucí rostoucí trend. Zvýšení ukazatele ROE může být způsobeno větším ziskem firmy, poklesem úrokové míry cizího kapitálu, snížením podílu vlastního kapitálu, či kombinací těchto faktorů.

$$\text{Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)} = \frac{\text{čistý zisk (EAT)}}{\text{vlastní kapitál}}$$

Graf 4.8: Vývoj rentability vlastního kapitálu (ROE) v letech 2008–2017

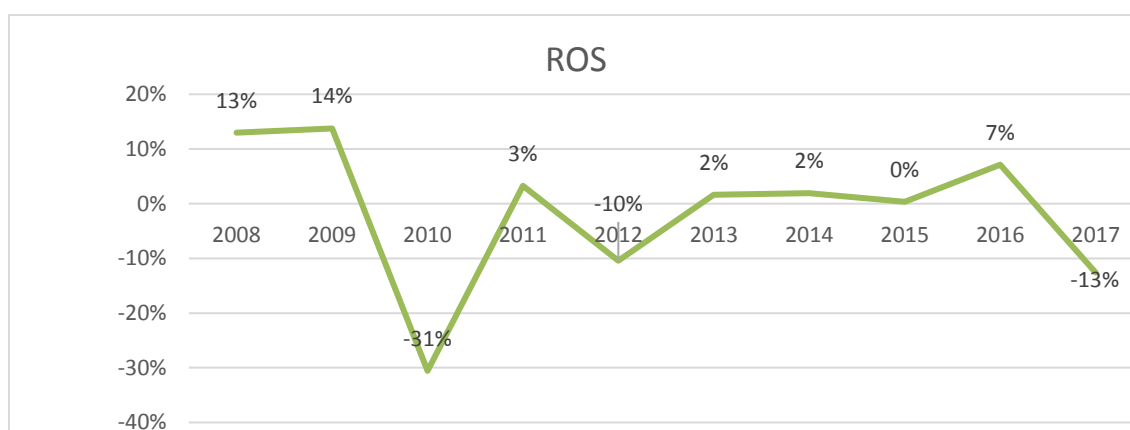

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Rentabilita tržeb ukazuje tzv. stupeň ziskovosti, tedy kolik čistého zisku připadá na 1 Kč tržeb. V případě tohoto ukazatele je žádoucí rostoucí trend. Nízká úroveň vypovídá o chybném řízení firmy, střední úroveň o dobře odvedené práci managementu firmy a dobrém jméně podniku, vysoká úroveň o nadprůměrnosti podniku. Tento ukazatel je vhodné využívat zejména pro mezipodnikové srovnávání.

$$\text{Rentabilita tržeb (ROS)} = \frac{\text{čistý zisk (EAT)}}{\text{tržby}}$$

Graf 4.9: Vývoj rentability tržeb (ROS) v letech 2008–2017

Zdroj: Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

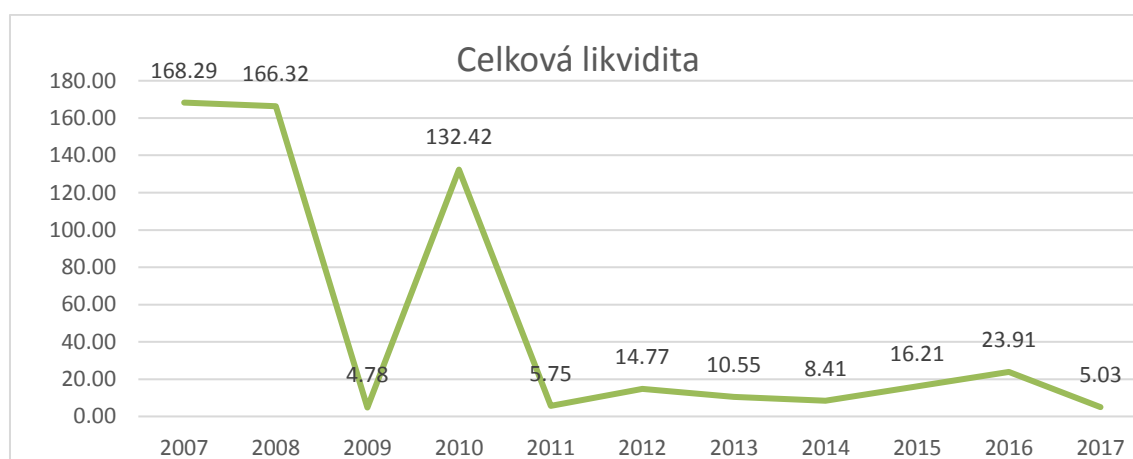
4.4.3 Likvidita

Pod slovem likvidita obecně charakterizujeme jako schopnost podniku dostát svým závazkům, tedy zda má dostatek finančních prostředků na úhradu svých závazků.

Celková likvidita poměřuje oběžná aktiva jako zdroj peněžních prostředků s objemem závazků s krátkodobou splatností, tedy do doby jednoho roku. Pro podnik je důležité, aby krátkodobé závazky byly hrazeny z krátkodobých zdrojů a nemusel být k jejich úhradě použit dlouhodobý hmotný majetek, neboť by to mohlo negativně ohrozit budoucí vývoj firmy. Nedostatkem toho ukazatele je základní předpoklad, že veškerá oběžná aktiva lze v krátkém čase přeměnit na hotovost. Doporučená kritéria se pohybují mezi 1,5 – 2,5, avšak důležité je výsledná data porovnat mezi podobnými podniky ze stejného odvětví. Žádoucí trend toho ukazatele je rostoucí.

$$\frac{\text{Celková (běžná) likvidita} = \text{oběžná aktiva}}{\text{cizí zdroje krátkodobé}}$$

Graf 4.10: Vývoj celkové likvidity v letech 2007–2017

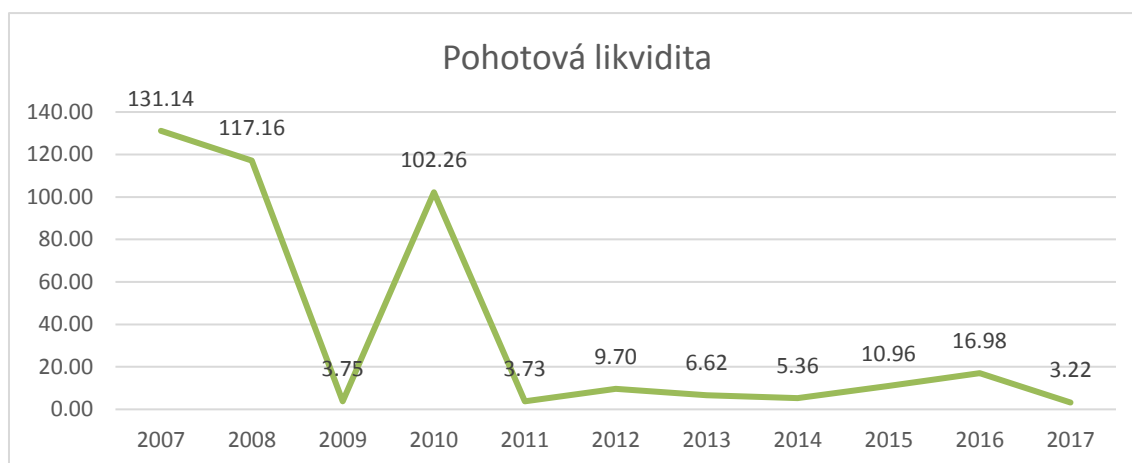
Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Pohotová likvidita se oproti celkové likviditě eliminuje nedostatky výpočtu a počítá pouze s pohotovými prostředky (pokladní hotovost, hotovost na bankovních účtech, cenné papíry), které snižuje o hodnotu zásob. Doporučená kritéria se pohybují v rozmezí 1,0 – 1,5. Výsledné hodnoty mohou být ovlivňovány činností firmy, odvětvím, či strategií podniku

v oblasti finančního řízení. Žádoucí je rostoucí trend, který by měl značit zlepšení finanční a platební situace.

$$\text{Pohotov\'a likvidita} = \frac{\text{ob\'ežn\'a aktiva} - \text{z\'asoby}}{\text{ciz\'i zdroje kr\'átkodob\'e}}$$

Graf 4.11: Vývoj pohotov\'e likvidity v letech 2007–2017

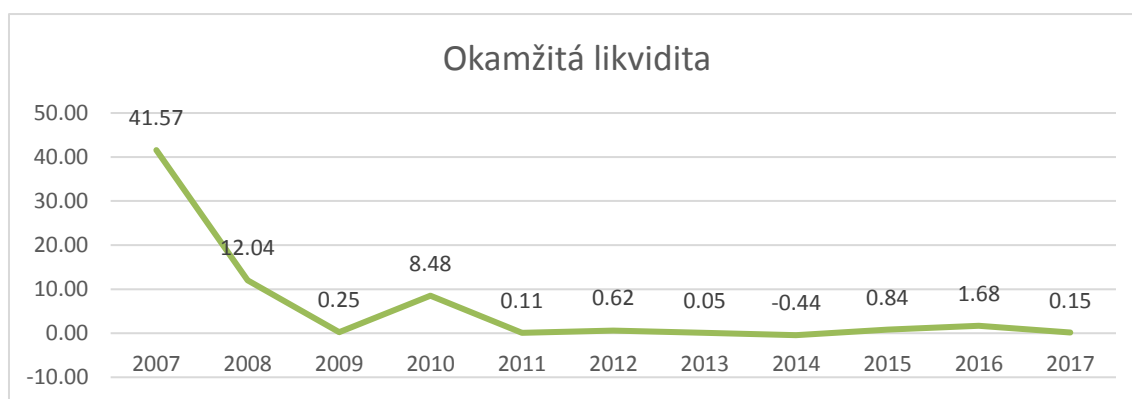

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; zpracování vlastní

Okamžitá likvidita vyjadřuje tzv. pokladní likviditu, která je tvořena pohotovými platebními prostředky (peníze na účtech, peníze v hotovosti, šeky) a finančními rezervami (směnečné pohledávky cenných papírů). Doporučená kritéria se pohybují v rozmezí 0,2 – 0,5, přičemž trend by měl být rostoucí (Scholleová, 2017).

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{pohotov\'e platebn\'i prostředky}}{\text{ciz\'i zdroje kr\'átkodob\'e}}$$

Graf 4.12: Vývoj okamžit\'e likvidity v letech 2007–2017

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

4.4.4 Aktivita

Ukazatele aktivity vyjadřují schopnost podniku využívat jednotlivé majetkové části neboli relativní vázanost kapitálu v různých formách aktiv (krátkodobých i dlouhodobých). Ukazatele aktivity se dělí do dvou skupin:

- 1) ukazatele obratu (obratovost),
- 2) dobu obratu.

Ukazatelé obratu (obratovosti) vypovídají o počtu obrátek neboli kolikrát převyšují roční tržby hodnotu položky, jejíž obratovost zjišťujeme. Žádoucí je, aby byl tento počet co nejvyšší, neboť udává, že je majetek držen kratší dobu a obvykle je zvyšován zisk.

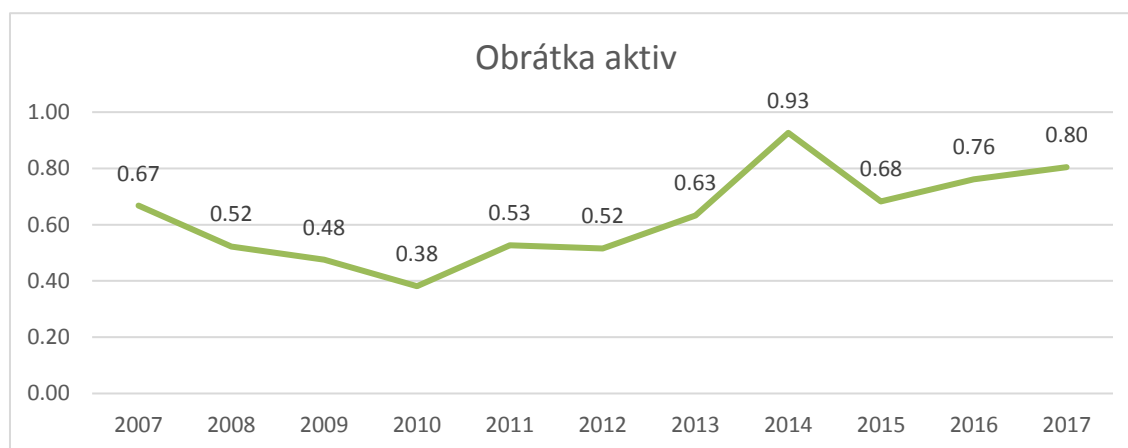
Ukazatelé doby obratu vyjadřují průměrnou dobu jedné obrátky majetku, tedy za jak dlouho (dny) se daná část majetku přemění na platební prostředky. Žádoucí je, aby tato doba byla co nejkratší.

Snahou podniku tedy je, aby byl počet obrátek maximální (co nejvyšší) a naopak doba obratu minimální (co nejnižší).

Obrátka aktiv udává, kolikrát se celková aktiva obrátí za rok. Žádoucí je, aby výsledná hodnota byla minimálně rovná 1.

$$\text{Obrátka aktiv} = \frac{\text{tržby}}{\text{celková aktiva}}$$

Graf 4.13: Vývoj obrátky aktiv v letech 2007–2017

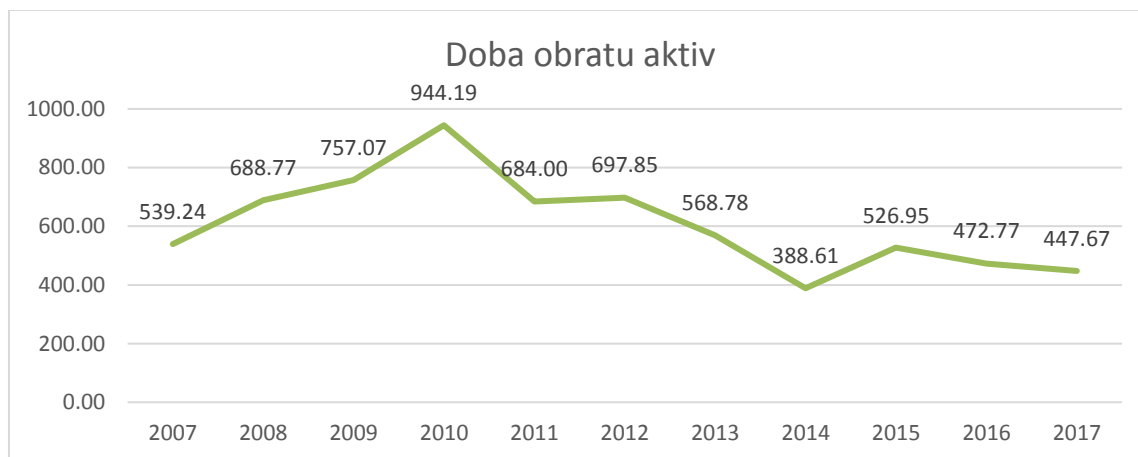

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Doba obratu aktiv vyjadřuje, za jak dlouho dojde k obratu celkových aktiv (majetku) vůči tržbám. Žádoucí je, co nejkratší doba, která je dána obratem fixního a pracovního kapitálu, přičemž vyšší podíl fixních aktiv vede k růstu hodnoty ukazatele.

$$\text{Doba obratu aktiv} = \frac{\text{celková aktiva} \times 360}{\text{tržby}}$$

Graf 4.14: Vývoj doby obratu aktiv v letech 2007–2017

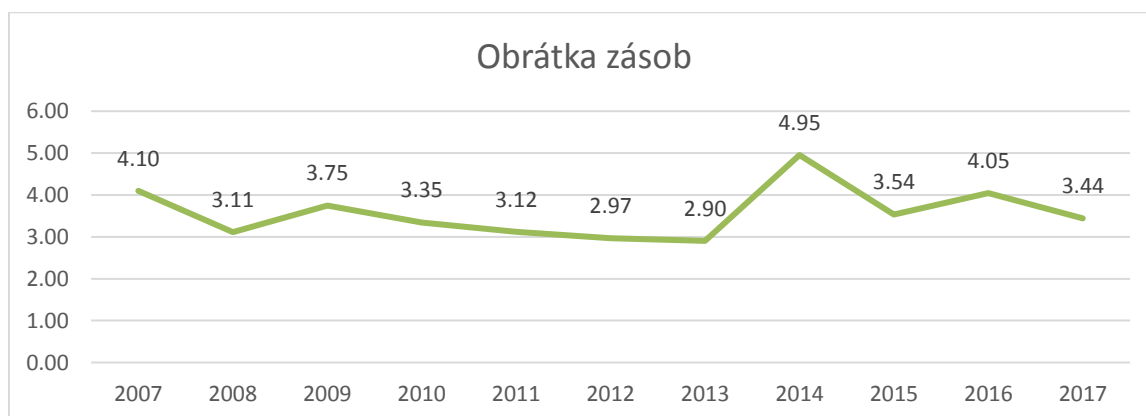

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Obrátka zásob udává, kolikrát se zásoby obrátí za rok neboli kolikrát za rok se zásoby přemění v jiné formy oběžného majetku až po prodej hotových výrobků a opětovný nákup zásob.

$$\text{Obrátka zásob} = \frac{\text{tržby}}{\text{zásoby}}$$

Graf 4.15: Vývoj obrátky zásob v letech 2007–2017

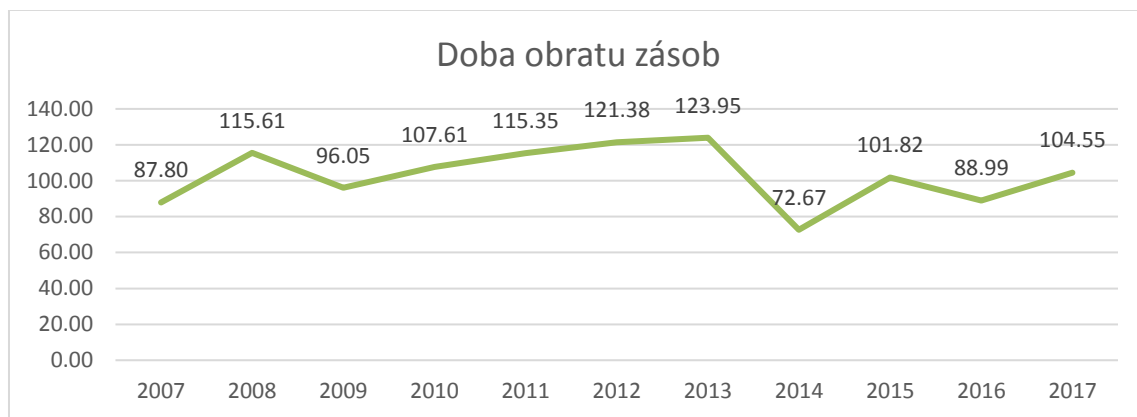

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Doba obratu zásob vyjadřuje průměrný počet dnů, po které jsou zásoby v podniku vázány až do doby jejich zpracování (suroviny, materiál) nebo prodány (zásoby vlastní výroby). Žádoucí je klesající trend.

$$\frac{\text{Doba obratu zásob} = \text{zásoby} \times 360}{\text{tržby}}$$

Graf 4.16: Vývoj doby obratu zásob v letech 2007–2017

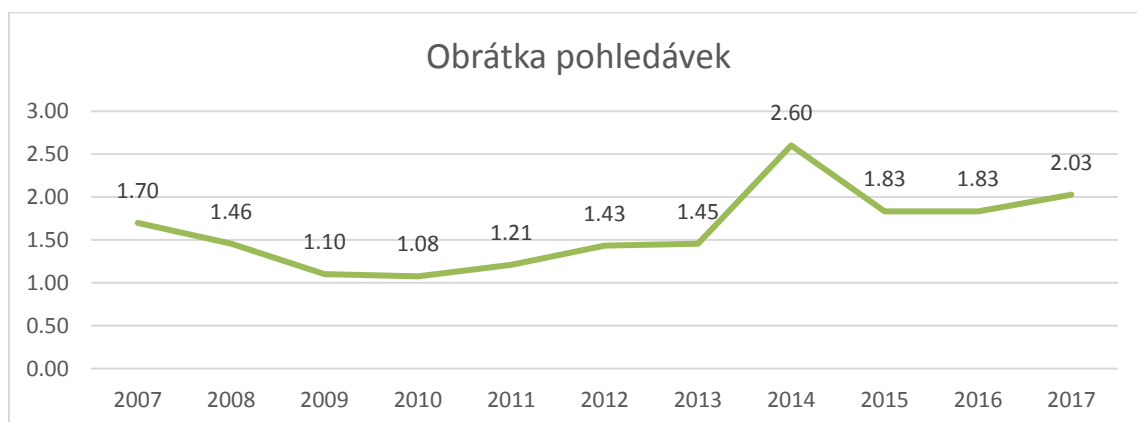

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Obrátka pohledávek udává, kolikrát se pohledávky obrátí za rok neboli kolikrát za rok se zásoby přemění na peněžní prostředky.

$$\frac{\text{Obrátka pohledávek} = \text{tržby}}{\text{pohledávky}}$$

Graf 4.17: Vývoj obrátky pohledávek v letech 2007–2017

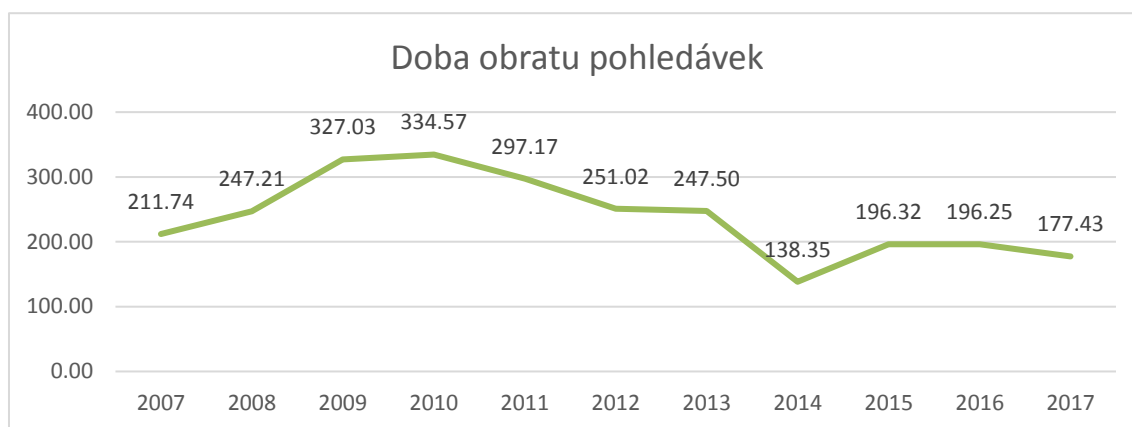

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Doba obratu pohledávek vyjadřuje průměrný počet dnů, kdy musí firma čekat, než jsou uhrazeny pohledávky za již prodané výrobky a služby. Tento ukazatel popisuje platební kázeň věřitelů a je důležitý zejména z hlediska plánování finančních toků. Žádoucí je klesající trend.

$$\text{Doba obratu pohledávek} = \frac{\text{pohledávky} \times 360}{\text{tržby}}$$

Graf 4.18: Vývoj doby obratu pohledávek v letech 2007–2017

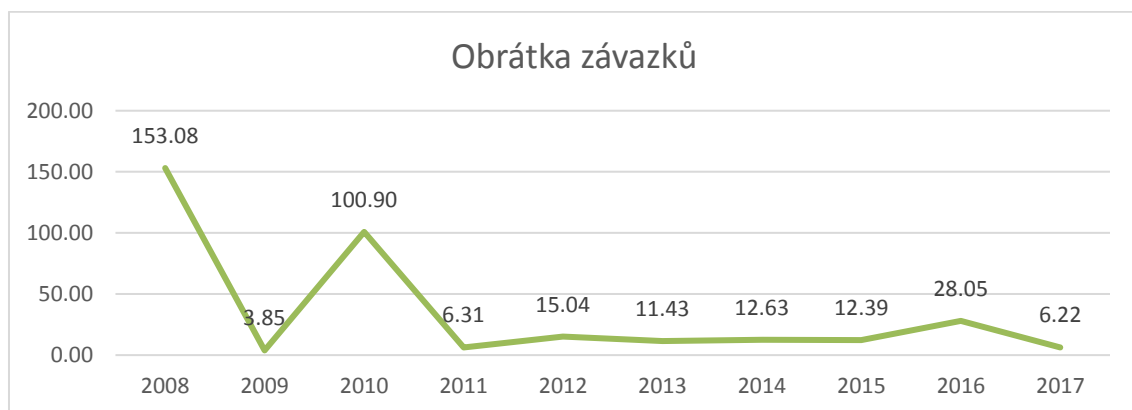

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Obrátka závazků udává, kolikrát se závazky obrátí za rok neboli kolikrát za rok se závazky přemění na peněžní prostředky.

$$\text{Obrátka závazků} = \frac{\text{tržby}}{\text{závazky}}$$

Graf 4.19: Vývoj obrátky závazků v letech 2008–2017

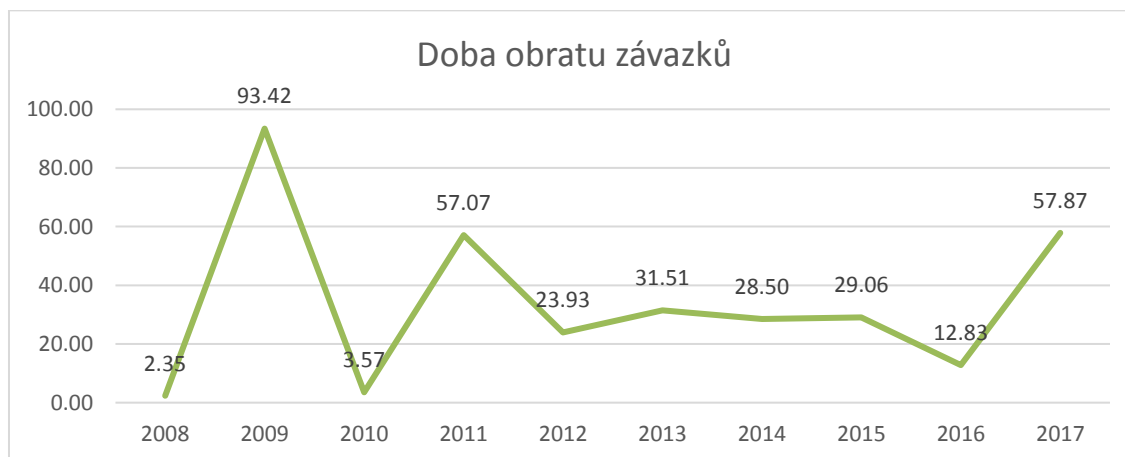

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

Doba obratu závazků vyjadřuje počet dnů, po které firma pobírá bezplatný obchodní úvěr od svých dodavatelů. Vyjadřuje platební disciplínu dané firmy vůči ostatním. Žádoucí je především stabilita.

$$\frac{\text{Doba obratu závazků} = \text{závazky} \times 360}{\text{tržby}}$$

Graf 4.20: Vývoj doby obratu závazků v letech 2008–2017

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; vlastní zpracování

4.4.5 Ukazatele výsledků hospodaření s dotacemi a bez dotací

Ukazatel výsledku hospodaření vychází z výkazu zisku a ztrát hodnotí strukturu nákladů a výnosů. Výsledek ukazatele vypovídá o konečném efektu hospodaření podniku. Z pohledu podniku je velmi důležité, aby docházelo ke generování zisku, neboť tyto finanční prostředky mohou být využity k dalším investicím či splátkám úvěru (Dluhošová, 2010).

Tab. 4. 2: Vývoj ukazatelů výsledků hospodaření farmy Lička v letech 2007–2017 bez dotací

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výnosy (+D)	4 856 300 Kč	4 837 000 Kč	4 106 400 Kč	3 888 100 Kč	6 730 570 Kč	5 500 150 Kč	6 631 790 Kč	7 542 630 Kč	4 847 240 Kč	6 533 720 Kč	6 660 930 Kč
Dotace	239 000 Kč	717 900 Kč	867 000 Kč	860 000 Kč	887 000 Kč	1 015 000 Kč	939 000 Kč	1 028 000 Kč	876 000 Kč	1 206 000 Kč	2 214 000 Kč
Výnosy (-D)	4 617 300 Kč	4 119 100 Kč	3 239 400 Kč	3 028 100 Kč	5 843 570 Kč	4 485 150 Kč	5 692 790 Kč	6 514 630 Kč	3 971 240 Kč	5 327 720 Kč	4 446 930 Kč
Náklady	4 492 300 Kč	4 341 000 Kč	3 672 300 Kč	4 098 870 Kč	6 326 040 Kč	5 924 300 Kč	6 559 426 Kč	6 072 900 Kč	4 832 100 Kč	6 371 030 Kč	6 048 450 Kč
ZISK	125 000 Kč	-221 900 Kč	-432 900 Kč	-1 070 770 Kč	-482 470 Kč	-1 439 150 Kč	-866 636 Kč	441 730 Kč	-860 860 Kč	-1 043 310 Kč	-1 601 520 Kč

Zdroj: interní zdroje farmy, zpracování vlastní

Tab. 4.3: Vývoj ukazatelů výsledků hospodaření farmy Lička v letech 2007–2017 s dotacemi

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výnosy (+D)	4 856 800 Kč	4 837 000 Kč	4 106 400 Kč	3 888 100 Kč	6 730 570 Kč	5 500 150 Kč	6 631 790 Kč	7 542 630 Kč	4 847 240 Kč	6 533 720 Kč	6 660 930 Kč
Náklady	4 492 300 Kč	4 341 000 Kč	3 672 300 Kč	4 098 870 Kč	6 326 040 Kč	5 924 300 Kč	6 559 426 Kč	6 072 904 Kč	4 832 100 Kč	6 371 030 Kč	6 048 450 Kč
ZISK	364 500 Kč	496 000 Kč	434 100 Kč	-210 770 Kč	404 530 Kč	-424 150 Kč	72 364 Kč	1 469 726 Kč	15 140 Kč	162 690 Kč	612 480 Kč

Zdroj: interní zdroje farmy, zpracování vlastní

4.4.6 Vyhodnocení finanční analýzy farmy Lička

Důležitým zdrojem příjmu pro farmu Lička jsou dotační prostředky, které se farmě po vstupu ČR do EU příliš nedařilo čerpat, neboť v roce 2005 dosahovala dotační částka pouhých 115 800 Kč. Naopak nejúspěšnějším rokem se z hlediska čerpání jeví rok 2017, ve kterém bylo čerpáno 2 214 000 Kč. Ve sledovaném období tvořil průměrný roční příjem z dotací 853 723 Kč. Vývoj **čerpání dotací** má značně rostoucí trend (viz Graf 4.4).

V případě **podílu vlastního kapitálu na aktivech** je z výpočtu patrné, že jsou pasiva farmy Lička tvořena převážně vlastním kapitálem. Farma tedy kryje veškerý svůj majetek vlastním kapitálem, což je sice žádoucí, ale může to vést k poklesu výnosnosti vložených prostředků, neboť vlastní kapitál je považován za drahý zdroj financování. Následně to může mít negativní vliv na finanční zatěžování podniku, jelikož farma nedokáže flexibilně reagovat na své potřeby. Důvodem překapitalizování je především upřednostňování jistoty před rizikem nesplacení dluhů. Dlouhodobý vývoj tohoto ukazatele má klesající trend, neboť v roce 2007 dosahoval podíl vlastního kapitálu 93 %, avšak postupem času poklesl na 74 % v roce 2017 (viz Graf 4.5).

Převrácenou hodnotou výše uvedeného ukazatele je **ukazatel celkové zadluženosti**, který logicky dosahuje nízkých hodnot především z důvodu, že společnost disponuje nízkým podílem cizích zdrojů na celkových aktivech (pasivech). Doporučené hodnoty pro tento ukazatel se pohybují v rozmezí 30–70 %, přičemž průměrně se hovoří o 30–50 %. Jak je patrné z Grafu 4.6, dosahovala celková zadluženost v roce 2008 pouhých 15 %. V roce 2017 už

celková zadluženost dosahovala 26 %, což je však stále méně než dolní hranice kritéria, avšak se pozitivním vývojem k této hranici přibližuje.

V případě **zadluženosti vlastního kapitálu** se hodnoty pohybují zhruba v půli cesty, aby bylo dosaženo alespoň dolní hranice doporučeného kritéria, tedy 80 %. Ideálně by se však zadluženost měla pohybovat v rozmezí 80–120 %, přičemž tato zadluženost farmy Lička činila v roce 2008 pouhých 18 % a v roce 2017 již 36 %. Podobně jako v případě ukazatele celkové zadluženosti není dosaženo doporučovaných hodnot, avšak z dlouhodobého hlediska dochází ke konvergenci.

Z grafu 4. 8: **rentability vlastního kapitálu (ROE)** je patrné, že rentabilita vlastního kapitálu měla žádoucí vzrůstající charakter pouze mezi lety 2010–2016. Ve sledovaném období bylo dosahováno poměrně nízkých hodnot tohoto ukazatele, čímž docházelo ke špatnému zhodnocování vlastního kapitálu. Příčinou byly vykazované ztráty podniku, které mohly souviset s odpisovou politikou farmy či vysokými investicemi a následnými vysokými odpisy. Nejvyšších kladných hodnot bylo dosaženo v roce 2009 a 2016, kdy rentabilita vlastního kapitálu dosahovala hodnot 10,77 % a 7,25 %. V roce 2010 došlo k výraznému snížení rentability vlastního kapitálu, naopak v roce 2016 došlo k výraznému zvýšení čistého zisku o 352 tis. Kč, což mohlo být s největší pravděpodobností způsobeno vysokou hodnotou čerpaných dotací. Záporné hodnoty tohoto ukazatele hovoří o špatném zhodnocení vloženého kapitálu.

Z grafu 4.9 **rentability tržeb** je zřejmé, že je dosahováno záporných hodnot, čímž není dodržen žádoucí rostoucí trend. Tyto výsledky svědčí o chybném řízení podniku.

Ukazatel celkové likvidity by se měl ideálně pohybovat v rozmezí 1,5 - 2,5, což nebylo splněno ani v jednom analyzovaném roce. V letech 2007, 2008 a 2010 tento ukazatel dosahoval výrazně nadprůměrných hodnot, což bylo především zapříčiněno nízkým krátkodobým cizím kapitálem, což svědčí o již zmíněném překapitalizování podniku. V těchto letech dosahovaly krátkodobé cizí zdroje pouze desítky tisíc korun. Nejnižších hodnot bylo dosaženo v roce 2009 (4,78) a v roce 2017 (5,03) viz Graf 4.10. Příčinou v roce 2009 byl především pokles oběžných aktiv o necelých 250 tis. Kč a zároveň zvýšení cizích závazků krátkodobých cca o 800 tis. Kč. Tento ukazatel by měl splňovat stabilní trend v čase. Jak je z grafu patrné, tak tento trend je poměrně stabilní v posledních letech, jelikož vzrostly krátkodobé závazky, které mohou být vůči (dodavatelům, zaměstnancům, státu, bance atd.) Čím vyšších hodnot ukazatel dosahuje,

vypovídá, že je část oběžných aktiv kryta dlouhodobými zdroji, což snižuje riziko platební neschopnosti podniku.

V případě ukazatele **pohotové likvidity** není splněno nejen optimální rozmezí (1,0 – 1,5), ale není dodržen ani požadovaný trend (viz graf 4.11). V letech 2007, 2008 a 2010 bylo dosaženo vysokých hodnot tohoto ukazatele, opět z důvodu nízkého krátkodobého zadlužení firmy. Přestože zásoby tvořily vysoký podíl oběžných aktiv, největší vliv na celkovou hodnotu likvidity však měly krátkodobé cizí zdroje.

Z grafu 4.12 **okamžité likvidity** je patrné, že hodnoty v čase nabývají spíše klesající trend, což je v rozporu s požadovaným rostoucím trendem. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v roce 2007 (41,57), což bylo zapříčiněno vysokou hodnotou pohotových platebních prostředků, jejichž hodnota převyšovala 1 mil. Kč. Příznivé hodnoty tohoto ukazatele by se měly pohybovat v rozmezí od 0,2 – 0,5, čehož bylo dosaženo pouze jednou, a to v roce 2005. V roce 2004 tento ukazatel vykazoval dokonce zápornou hodnotu, jelikož si farma musela hotovost krátkodobě vypůjčit.

Obrátka aktiv nám udává, kolikrát během roku se celková aktiva obrátí v tržbách. Uvádí se, že by hodnota tohoto ukazatele měla být rovna minimálně 1 a ideálně vyšší, přičemž je z tabulky patrné, že tento předpoklad není splněn ani v jednom roce, což značí, že je majetek firmy neefektivně využíván. Vzrůstající trend tohoto ukazatele je dodržen až od roku 2010. Předtím docházelo spíše k poklesu tohoto ukazatele z důvodu meziročního snížení hodnoty tržeb, což bylo pravděpodobně způsobeno zastaralými stroji, kvůli nimž docházelo k poškození ovoce a zeleniny, což vedlo ke snížení doby uskladnění.

Doba obratu aktiv splňuje žádoucí klesající trend až od roku 2010, kdy byla dokončena rekonstrukce skladu, což přispělo k prodloužení expediční doby. Aktiva se od roku 2010 průměrně přemění na hotovost cca za 541 dní a průměrně se nepřemění ani jednou za rok, což svědčí o neefektivním využití majetku farmy.

Obrátka zásob se průměrně pohybuje ve sledovaném období kolem 4 obrátů za rok. Farma obchoduje s poměrně rychle kazícími se výrobou, musí je rovněž co nejrychleji prodat, což je tímto ukazatelem potvrzeno.

Doba obratu zásob měla během sledovaného období spíše vzrůstající trend, teprve až v posledních čtyřech letech splňuje klesající trend, tedy dochází k urychlení přeměny zásob na peněžní prostředky.

Obrátka pohledávek během celého sledovaného období vykazuje hodnoty vyšší než 1, což je splnění základního požadavku. Negativní však je, že by tyto hodnoty měly být maximalizovány a nikoli na úrovni 1.

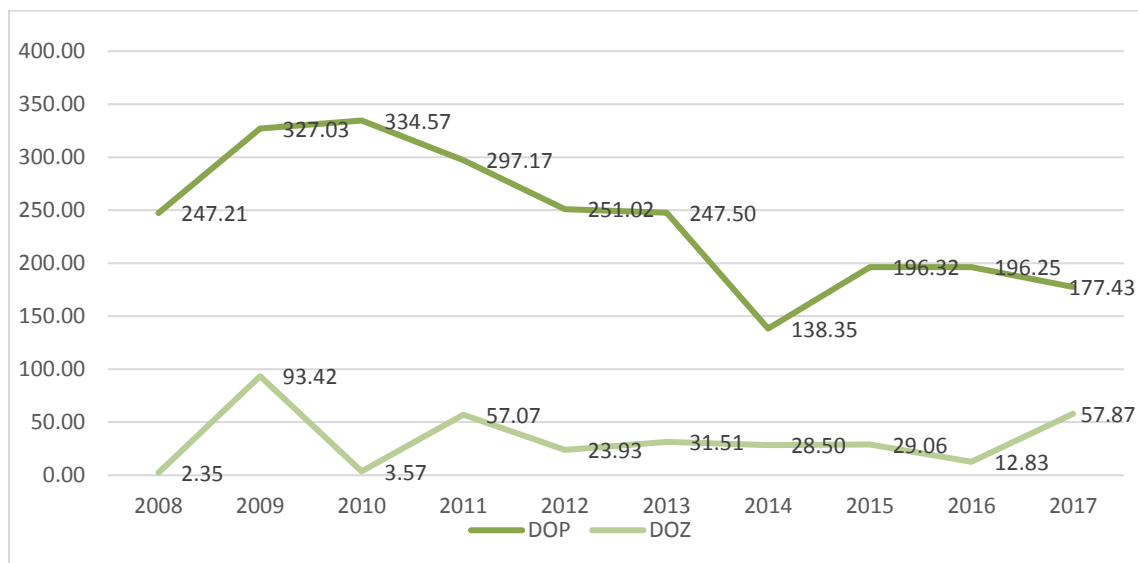
Doba obratu pohledávek vyjadřuje průměrný počet dnů, kdy musí firma čekat na zaplacení své pohledávky. Dle grafu 4.18 bylo z dlouhodobého hlediska dosaženo žádoucího klesajícího trendu, avšak průměrná doba obratu pohledávek ve výši 239 dní je extrémní záležitostí, což vypovídá o přímo katastrofální platební morálce odběratelů. Tento negativní vývoj můžeme přisoudit faktu, že jeden z odběratelů začal mít před sledovaným obdobím potíže s platební schopností a následně na začátku sledovaného období zemřel (rok 2007), přičemž zůstala pohledávka ve výši 2 milionů Kč, které jsou i v letošním roce (2018) odepisovány.

Z grafu 4.19 vývoje **obrátky závazků** je patrné, že nejvyšších hodnot bylo dosahováno na začátku sledovaného období (rok 2008), což bylo způsobeno relativně vysokými tržbami (3,8 milionů Kč) a naopak nízkými závazky (25 tisíc Kč). Od roku 2011 pak můžeme vidět z dlouhodobého hlediska klesající trend, který je zapříčiněn značným růstem závazků (pravděpodobně kvůli realizaci investic) a poměrně stálými výšemi tržeb.

Z **doby obratu závazků** je zřejmé, že požadovaného stabilního trendu bylo docíleno pouze v letech 2012–2015. Nejvyšší (nejhorší) hodnoty bylo dosaženo v roce 2009, kdy byla schopnost uhradit závazek zhruba za 94 dnů. V roce 2010 došlo k poklesu, následovaného obdobím stability v letech 2012–2015. V roce 2017 však došlo ke zhoršení hodnot na téměř 58 dnů.

Z hlediska pravidla solventnosti, které porovnává dobu obratu pohledávek s dobou obratu závazků, plyne, že je pro firmu žádoucí, aby doba obratu pohledávek byla kratší než doba obratu závazků. Obecně se předpokládá, že firma obdržené platební prostředky použije na uhrazení svých závazků. V případě hospodaření farmy Lička dochází k značnému nesouladu těchto dvou dob (viz Graf 4.21). Farma Lička má poměrně dobrou platební morálku, kterou však nemají firemní odběratelé, čímž dostávají firmu do finanční tísně.

Graf 4.21: Vývoj ukazatelů doby obratu pohledávek a doby obratu závazků

Zdroj: Interní zdroje farmy, 2018; zpracování vlastní

V případě porovnání **výsledků hospodaření** v letech 2007–2017 s dotacemi a bez dotací, jasně vyplývá, že by farma byla schopna dosáhnout zisku bez dotačních prostředků pouze v roce 2007 (125 tis. Kč) a v roce 2014 (cca 442 tis. Kč). Bez dotací by farma až na tyto dvě výjimky generovala ztrátu v řádech statisíců, přičemž v letech 2010, 2012, 2016 a 2017 dokonce v řádech milionů.

Ve sledovaném období při započtení dotací dosahovala farma až na dvě výjimky (2010 a 2012) vždy zisku. Nejnižší kladný zisk byl zaznamenán v roce 2015 ve výši 15 tisíc Kč. Naopak nejvyšší zisk byl zaznamenán v roce 2014 a to ve výši bezmála 1,5 mil. Kč.

Vzhledem k stále rostoucím nákladům roste také význam financí získaných prostřednictvím dotací, neboť ve více než 80 % případů by farma nedosáhla ztráty právě díky dotacím. Pouze v necelých 20 % případů by byla farma soběstačná i bez obdržení dotačních prostředků. Je tedy zřejmé, že v naprosté většině případů, jsou vyzískané dotační prostředky doslova existenční záležitostí.

5 Závěr

Zemědělství je velmi specifické z hlediska plánování výroby, neboť je převážně závislé na nepředvídatelném a neovlivnitelném faktoru – počasí. Zemědělsko-potravinářská výroba je důležitým strategickým odvětvím, zejména z hlediska potravinové bezpečnosti a soběstačnosti. Důležitost zemědělské výroby bude nadále nabývat na váze, neboť již dnes je podle odhadů populačního vývoje zřejmé, že bude nutné do roku 2050 zemědělskou produkci zdvojnásobit.

V roce 2017 se zemědělský sektor podílel na tvorbě HDP EU průměrně 1,6 %. V současnosti je v oboru zemědělství 11 mil. podniků, které jsou z 66 % tvořeny malými farmami (výměra méně než 5 ha). Zaměstnanost v zemědělství se pohybuje pod 10 mil. osob, což představuje 4% podíl na celkové zaměstnanosti v EU, avšak v celém zemědělsko-potravinářském sektoru je zaměstnáno 44 mil. osob, čímž se jedná o odvětví s největší zaměstnaností v EU (viz kapitola 2.1).

Během posledních 30 let došlo k poklesu výdajů na SZP ze 75 % společného rozpočtu na současných méně než 40 %, navzdory tomu, že se počet zemědělců dvojnásobil a přiděly na hlavu jsou de facto nižší. Na období 2014–2020 bylo alokováno 408 mld. eur, přičemž na rok 2017 58,9 mld. eur. V následujícím období 2021–2027 dojde k poklesu rozpočtu na 365 mld. eur. (viz kapitola 2.2.3).

Dobrých výsledků unijního zemědělství je dosahováno díky zvyšování efektivity, strukturálním změnám a technickému pokroku. Zvýšení konkurenceschopnosti zemědělských produktů bylo dosaženo díky překlenutí propasti mezi unijními a světovými cenami.

V příštích 10–15 letech je očekáváno, že bude 90 % poptávky po zemědělsko-potravinářských produktech vytvářeno mimo Evropu.

Na českém území bylo zemědělství tradičním způsobem obživy. V roce 2017 se zemědělský sektor na HDP podílel 2,5 %, což je více než unijní průměr. V současnosti je v oboru zemědělství společně s lesnictvím a rybolovem zaměstnáno 96,6 tis. osob, které jsou přibližně z 1/3 tvořeny ženami. Průměrná mzda dosahovala výše 23 713 Kč.

Specifikem České republiky v rámci celé EU je tzv. dualismus, který spočívá v koexistenci velkých korporací a velmi malých farem. V roce 2017 tvořily velké subjekty (s výměrou nad 500 ha) pouhých 6,6 % z celkového počtu subjektů, avšak obhospodařovaly

68,6 % zemědělské půdy. Na straně druhé pak tvořily malé farmy (do 50 ha) 73 %, avšak hospodařily na zemědělské půdě o rozloze 7,5 % z výměry zemědělské půdy (viz kapitola 3.1.3).

V roce 2017 hodnota exportu klesla o 2,4 % a hodnota importu naopak vzrostla o 1,3 %. Mezi hlavní unijní exportní destinace patřilo Slovensko, Německo a Polsko. V rámci mimo unijních pak Rusko, Turecko a Japonsko. Hlavními exportovanými produkty byly cigarety, pšenice a přípravky určené k výživě zvířat. Hlavními importujícími unijními zeměmi byly Německo, Polsko a Nizozemsko. Exportéry z třetích zemí byly Čína, Turecko a USA.

Po vstupu ČR došlo k změně struktury zemědělské produkce, která byla zapříčiněna zejména růstem konkurence z jiných členských zemí. Mezi lety 1998–2017 došlo k poklesu skotu z 7,6 % na 5,6 %, u prasat z 16,6 % na 6,9 %. Produkce obilovin a mléka zůstala přibližně stejná, ale vzrostlo pěstování technických plodin (řepky a máku) (viz kapitola 3.5).

Mezi pozitivní efekty vstupu ČR do EU patřilo zejména překlenutí ztrátovosti českého zemědělství. Mezi lety 1991–2004 dosahovala ztráta výše 31 mld. Kč. V roce 2017 bylo dosaženo zisku v hodnotě 21,3 mld. Kč (viz kapitola 3.5). Dalším pozitivním přínosem byl růst hrubé měsíční mzdy nejrychlejším tempem v rámci celé EU. ČR se stala zemí s vyšším exportem, než je hodnota jejího vlastního importu. Výrazným skokem je pak růst výdajů na modernizaci strojů a postupů. Důležitým faktorem jsou však nepochybně také dotační prostředky, bez kterých by byl český agrární sektor ztrátový.

Mezi negativní efekty vstupu patří neustálé snižování počtu osob zaměstnaných v tomto sektoru. V rámci ČR se však také nedaří produkovat zboží vysokou přidanou hodnotou. Nejpatrnějším negativním jevem je pokles celkové výkonosti mezi lety 1990–2010 o 36 %, především v důsledku snížení chovu prasat, protože zemědělci nebyli schopni při daném způsobu hospodaření pokrýt své náklady (viz kapitola 3.5). Za jeden z důležitých negativních jevů je možno považovat pokles soběstačnosti a zároveň zvýšení závislosti na příjmech z dotačních zdrojů.

Počátky hospodaření majitelů farmy Lička lze datovat do roku 1993, kdy rodina vyzískala první restituované pozemky v Sedlnicích. V roce 1996 byla provedena první výsadba sadů, kterou byla zahájena „ovocnářská éra“ rodinného podnikání. K důležitým momentům z hlediska rozvoje farmy lze zařadit rekonstrukci stodoly (r. 2006), jejímž prostřednictvím

došlo k zbudování skladových prostorů. Zajímavostí je, že je farma jedním z prvních držitelů ochranných známek IZP a SISPO.

Z širšího úhlu pohledu se jedná o malou farmu, která se snaží využívat dotační prostředky pro svůj firemní růst, i když se pohybuje v poměrně náročném odvětví, kde jsou výsledky produkce ovlivněny především počasím. Průměrný roční příjem z dotací v letech 2005–2017 činil 853 732 Kč (viz kapitola 4.3.1).

Ukazatele výsledků rentability dosahovaly nízkých hodnot a ve většině případů nebylo docíleno ani požadovaného vzrůstajícího charakteru, což nasvědčuje o ne příliš dobrém řízení podniku.

Nedostatky také potvrzují další ukazatele, zejména pak nevyhovující hodnoty likvidity, přesněji okamžité likvidity. Ke zhoršování tohoto ukazatele také může přispívat fakt, že je extrémní nepoměr mezi dobou obratu pohledávek a dobou obratu závazků (viz Graf 4.21). Výsledek vypovídá o poměrně dobré platební morálce firmy Lička s délkou doby obratu závazků průměrně 34 dní v celém sledovaném období, kdežto naopak o špatné platební morálce, či špatně nastavených odběratelských smlouvách odběratelů, neboť doba obratu pohledávek činila průměrně 239 dní.

Z uvedené finanční analýzy rovněž vyplývá, že je farma částečně omezena averzí vedení k riziku a zadluženost farmy je pod doporučovanými hodnotami, neboť kryje veškerý svůj majetek vlastními zdroji (viz Graf. 4.5). V případě většího zadlužení, potažmo také využívání dotačních příležitostí, by mohla farma více prosperovat.

Přínosy z dotačních prostředků se dají konkrétně kvantifikovat na zrealizovaných projektech. Jedním z takových projektů byla v roce 2008 realizace rekonstrukce skladu, na kterou byla poskytnuta dotace ve výši 1 270 000 Kč. Díky zrealizování došlo k prodloužení expediční sezóny o 100 % z původních 3 měsíců na 6 měsíců. Skladovací kapacita se rozšířila z 60 na 160 tun. Díky strojnímu vybavení se o 50 % zkrátila doba třízení a došlo k nárůstu kvality zboží díky strojní kontrole.

V roce 2014 byly vybudovány nosné konstrukce hrušní s celkovým dotačním příspěvkem ve výši 142 764 Kč. Díky možnosti „vedení“ stromů do výšky je umožněno, aby výsadba byla zahuštěnější, a tedy bylo i více úrody. Dalším přínosem z řidší koruny je, že se postřiky dostanou všude a mohou být rovněž používány v menší míře. Díky těmto faktorům je

dosaženo lepší barevnosti plodů, jejichž prodejní cena stoupne zhruba o 30 % a vyšší výnosnosti zhruba 20 % na hektar (viz kapitola 4.3.3).

Ze samotné analýzy hospodářského výsledku vyplynulo, že vzhledem k stále rostoucím nákladům roste také význam financí získaných prostřednictvím dotací, neboť ve sledovaném období 2007–2017, ve více než 80 % případů farma nebyla ztrátová právě díky dotacím. Pouze ve dvou případech byla farma ztrátová i navzdory obdržení dotací, a to v roce 2010 (ztráta cca 211 tis. Kč) a 2012 (ztráta cca 424 tis. Kč). Pouze v necelých 20 % případů by byla farma soběstačná i bez obdržení dotačních prostředků. Mezi léta potenciální soběstačnosti patřil rok 2007 (zisk 125 tis. Kč) a rok 2014 (zisk cca 442 tis. Kč). Je tedy zřejmé, že v naprosté většině případů, jsou vyzískané dotační prostředky doslova existenční záležitostí (viz kapitola 4.4.5).

Lze tedy potvrdit, že i v případě farmy Lička vzrostla závislost na získávání dotačních prostředků.

Z úhlu pohledu autorky této diplomové práce je však rovněž důležité zmínit, jaký názor na finanční podporu zastává paní Ing. Iva Ličková (viz příloha 5). Autorka je toho názoru, že je finanční podpora farem důležitá, většinou (bohužel) existenčně nezbytná, avšak je důležité dohlížet na to, aby byly prostředky vynakládány na správný účel a efektivně. Směr podpory k malým zemědělcům lze považovat za správný, zejména pak tlak na zkvalitňování produkce, nikoli její intenzifikaci, která s sebou v honbě za každým gramem výnosu přináší znečišťování a znehodnocování půdy a vod. Dalším obrovským problémem, který je nutné si uvědomit, je ztráta biodiverzity, která postihla Českou republiku například třetinovým poklesem polního ptactva (iDnes, 2018). Na paměti je také dobré mít fakt, že polovina obyvatel EU žije ve venkovských oblastech, kde zemědělská činnost spoluvytváří ráz krajiny a podílí se významným způsobem na aktivitách souvisejících s ochranou životního prostředí a v České republice v posledních letech i na velmi aktuální problematice udržení vody v jednotlivých regionech.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

BALCAROVÁ, Jitka, Eduard KUBŮ a Jiří ŠOUŠA, ed. *Úvahy a stati o agrární modernizaci v českých zemích: in memoriam hospodářského historika Jaroslava Pátka*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2015. ISBN 978-80-86874-64-7.

BALDWIN, Richard E. a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Překlad Stanislav Šaroč. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

BEČVÁŘOVÁ, Věra a Ivo ZDRÁHAL. *Rozvoj zemědělství a venkova v evropském modelu agrární politiky: formování strategie v kontextu změn prostředí*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013 a. ISBN 978-80-7375-771-7.

BEČVÁŘOVÁ, Věra a Ivo ZDRÁHAL. *Zemědělská politika a obchod*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013 b. ISBN 978-80-7375-761-8.

BERANOVÁ, Magdalena a Antonín KUBAČÁK. *Dějiny zemědělství v Čechách a na Moravě*. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-113-4.

BOHÁČKOVÁ, Ivana a Ivana BROŽOVÁ. *Ekonomika agrárního sektoru*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-2026-0.

BOHÁČKOVÁ, Ivana a Petra LANDOVÁ. *Ekonomika agrárního sektoru*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2525-8.

BOUČKOVÁ, Bohuslava. *Agrární a strukturální politika*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-2067-3.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Strukturální šetření v zemědělství 2013: analytické vyhodnocení*. Praha, 2015. Zemědělství. ISBN 978-80-250-2620-5.

DLUHOŠOVÁ, Dana. *Finanční řízení a rozhodování podniku: analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita*. 3. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-68-2.

DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-224-3.

FOJTKOVÁ, Lenka a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. ISBN 978-80-248-3333-0

FOJTÍKOVÁ, Lenka a Marian LEBIEDZIK. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-939-9.

FOTR, Jiří, Emil VACÍK, Miroslav ŠPAČEK a Ivan SOUČEK. *Úspěšná realizace strategie a strategického plánu*. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0434-5.

HANZELKOVÁ, Alena, Miloslav KEŘKOVSKÝ a Oldřich VYKYPĚL. *Strategické řízení: teorie pro praxi*. 3. přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-637-1.

HONOVÁ, Iva. *Integrační procesy ve světové ekonomice*. 1. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2007. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-1411-7.

HRABA, Zdeněk. *Kolektivizace a transformace československého a českého zemědělství v letech 1945-2004: právně normativní pohled*. Praha: Vladimír Lelek, 2013. ISBN 978-80-904837-4-3.

HRTÚSOVÁ, Tereza. *Budoucnost společné zemědělské politiky EU: Změna priorit*. Měsíčník EU aktualit. 2017, č. 169, s.16. ISSN 1801-5034.

KAŇA, Radomír. *Evropská unie A*. 2. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2010. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-2202-0.

KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ, Daniel REMEŠ a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.

LACINA, Lubor, Petr STREJČEK a Petr BLÍŽKOVSKÝ. *Učebnice evropské integrace*. 4. přepracované a aktualizované vydání. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-104-9.

LOVEC, MARCO. *The European Union's common agricultural policy reforms: towards a critical realist approach*. London: Macmillan Publishers Ltd., 2016. 195 s. ISBN 978-1-137-57277-6.

LUKÁŠ, Zdeněk a Pavel NEUMANN. *Společná zemědělská politika EU*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. ISBN 80-245-0064-7.

MAREK, Dan a Michael J. BAUN. *Česká republika a Evropská unie*. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3.

MUSILOVÁ J.: *Společná zemědělská politika EU – situace na trhu s mlékem a mléčnými výrobky a opatření na pomoc zemědělcům*. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2009. ISBN 978-80-85045-36-9.

NAVRÁTIL, Boris, Radomír KAŇA a Bohumír ZLÝ. *Evropská unie a integrační procesy: terminologický slovník (aktualizovaný po Lisabonské smlouvě)*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2012. ISBN 978-80-248-2904-3.

NEUMANN, Pavel. *Společná zemědělská politika EU: vznik, vývoj a reformy, mezinárodní komparace*. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0814-1.

PAASCH, Armin. *Evropská zemědělská politika a obětování pšce: příspěvek do diskuse v rámci projektu Ecofair Trade Dialogue*. Praha: Glopolis, 2012. ISBN 978-80-87753-07-1.

PĚLUCHA, Martin. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. Praha: IREAS, 2006. ISBN 80-86684-42-3.

RICHTAROVÁ, Dagmar. *Sbírka příkladů z finančního řízení a rozhodování podniku*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. ISBN 978-80-248-3169-5.

SCHOLLEOVÁ, Hana. *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*. 3., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0413-0.

SWINNEN, Johan et al. *The Political Economy of the 2014 – 2020. Common Agricultural Policy : An Imperfect Storm*. Lanham: Rowman & Littlefield International Ltd., 2015. 596 s. ISBN 978-1-78348-484-3.

ŠARAPATKA, Bořivoj a Marek BEDNÁŘ, ed. *Degradation and Revitalization of Soil and Landscape: 10th - 13th September 2017, Palacký University in Olomouc, Czech Republic*. Olomouc: Palacký University in Olomouc, 2017. ISBN 978-80-244-5192-3.

ŠTŮSEK, Jaromír. *Modely strategického myšlení v agribusinessu*. Lanškroun: TG Tisk, 2008. ISBN 978-80-903680-8-8.

TOMAN, Miroslav, Stanislav CODL a Petr TUČEK. *České zemědělství: očima těch, kteří u toho byli*. Praha: Národní zemědělské muzeum Praha, 2012. ISBN 978-80-86874-39-5.

URBAN, Otmar, Mirka ŠPRTOVÁ a Karel KLEM, ed. *Quo Vaditis Agriculture, Forestry and Society under Global Change?: conference proceedings*. Brno: Global Change Research Institute, The Czech Academy of Sciences, 2017. ISBN 978-80-87902-22-6.

ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-7179-922-X.

Elektronické publikace

APROPO: *Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. Ostrava: Regionální rada regionu soudržnosti Moravskoslezsko, 2014, s. 12 [cit. 2016-05-09]. ISSN 1802-7822. Dostupné z: file:///C:/Users/Nikol/Downloads/apropo_11_na_web.pdf

ASOCIACE SOUKROMÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. *Nejlépe čerpají evropské dotace zemědělci*. In: *Asociace soukromého zemědělství ČR* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.asz.cz/cs/zpravy-z-tisku/dotace/nejlepe-cerpaji-evropske-dotace-zemedelci.html>

ASOCIACE SOUKROMÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČR. *Společná zemědělská politika 2015 - 2020 a její nastavení na národní úrovni* [online]. In: Praha: Dalmat, 2014 [cit. 2016-05-03].

BAŽUROVÁ, Jana. *Vliv daní a dotací na hospodaření vybraného zemědělského podniku*. Ostrava, 2013. Bakalářská práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Zuzana Rylová, Ph.D.

BALAZS, Csorjan. *European agriculture policy 2014-2020*. In: *Slideshare* [online]. 2012 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/csorjan/european-agriculture-policy-20142020>

BALL, Michael. *Financing EU agriculture after 2020: What future for the CAP?*. In: *EURACTIV* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/video/financing-eu-agriculture-after-2020-what-future-for-the-cap/>

BBC: Q&A: *Reform of EU farm policy*. In: *BBC* [online]. 2013 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-11216061>

BEDNÁŘOVÁ, Renata. *Zemědělství České republiky po vstupu do Evropské Unie*. Ostrava, 2014. Bakalářská práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Natálie Uhrová, Ph.D.

BLAHYNKA, Jiří. *Hodnocení finanční situace podniku a návrhy na její zlepšení*. [online]. Brno, 2008 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_veřejne.php?file_id=11812. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně. Vedoucí práce Ing. Vojtěch Bartoš, Ph.D.

BYDŽOVSKÁ, Marie. *Zemědělství*. In: *EUROSKOP* [online]. 2016 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi>

BYDŽOVSKÁ, Marie. *Zemědělství*. In: *EUROSKOP* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/>

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY. *The world factbook*. In: Cental Intelligence Agency [online]. USA, 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2012.html#84>

ČESKÝ SVAZ CHOVATELŮ MASNÉHO DOBYTKA. *Dotace v rámci jednotné žádosti v roce 2018*. In: *ČESKÝ SVAZ CHOVATELŮ MASNÉHO DOBYTKA* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: www.cschms.cz/novinka_download.php?id=2266

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *České zemědělství očima statistiky 1918 - 2017*. In: *Český statistický úřad* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/78834602/27021918.pdf/df8812aa-f530-4f43-83f7-7d56566ec3e3?version=1.0>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Srovnání výsledků FSS 2016 a Agrocenzu 2000*. In: *Český statistický úřad* [online]. Česká republika, 2017 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/79535242/27016818k05cz.pdf/3f2af15e-1f69-43ac-b1e2-36c4ab8b9c9e?version=1.2>

DENÍK. *Zemědělství se loni dařilo. Ceny produktů rostly*. In: *Deník* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/zprava-o-stavu-zemedelstvi-loni-se-darilo-ceny-rostly-20180815.html>

EAGRI. *Metodická příručka přímých plateb pro rok 2018*. In: *Ministerstvo zemědělství* [online]. Česká republika, 2018 a [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/metodicka-prirucka-primych-plateb-pro.html>

EAGRI. *Novinky v právní úpravě přímých plateb*. In: *Ministerstvo zemědělství* [online]. Česká republika, 2018 b [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/prime-platby/novinky-v-pravni-uprave-primych-plateb.html>

EAGRI. *Výsledky agrárního zahraničního obchodu ČR v roce 2017*. In: *Ministerstvo zemědělství* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/agrarni-zahranicni-obchod/vysledky-agrarniho-zahranicniho-obchodu-11.html>

EUR-LEX. *Report from The Commission to The European parliament and The Council 10th financial report from The Commission to The European Parliament and The Council on the European Agricultural Guarantee Fund 2016 financial year*. In: *EUR-Lex* [online]. Brusel, 2017 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1504005395400&uri=COM:2017:456:FIN>

EUROPA. *2014 – 2020 EAFRD funding / MS (€ million)**. In: *Europa* [online]. 2015 a [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/country-files/common/funding-per-ms_en.pdf

EUROPA: *Agri-food trade in 2014: EU-US interaction strengthened* [online]. 2015 b, s. 24 [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/trade-analysis/map/2015-1_en.pdf

EUROPA: *EU Agricultural Economics Briefs* [online]. European Union, 2013, s. 17 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-area-economics/briefs/pdf/08_en.pdf

EUROPA. *Agricultural and food trade* [online]. In: European Union. 2017, s. 9 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/facts-figures/agricultural-food-trade.pdf>

EUROPA: *Distribution of EU agri-food imports by import regimes (2014)* [online]. 2015 c, s. 12 [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/trade-analysis/map/2015-2_en.pdf

EUROPA: *EU agriculture spending focused on results* [online]. European Union, 2015 d, s. 8 [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-funding/pdf/cap-spending-09-2015_en.pdf

EUROPA. EU Budget: the Common Agricultural Policy after 2020. In: *Europa* [online]. 2018 a [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/news/eu-budget-common-agricultural-policy-after-2020-2018-jun-01_en

EUROPA. *Farm structures* [online]. In: European Union, 2018 b, s. 26 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/facts-figures/farm-structures.pdf>

EUROPA: *Financing the common agricultural policy*. In: *Europa* [online]. 2009 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:l11096>

EUROPA. Future of the common agricultural policy. In: *Europa* [online]. 2018 b [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_en

EUROPA: *Národní účty a HDP* [online]. 2015 d [cit. 2016-04-17]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP/cs#Hlavn.C3.AD_agreg.C3.A1ty_HDP

EUROPA. *Rozpočet EU: společná zemědělská politika po roce 2020*. In: *Europa* [online]. Brusel, 2018 c [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3974_cs.htm

EUROPA: *Zemědělství: Společná zemědělská politika: cílem jsou kvalitní potraviny, ochrana krajiny a životního prostředí* [online]. In: Evropská unie, 2014, s. 16 [cit. 2016-04-18]. ISBN 978-92-79-37533-0. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2014_cs.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *Agricultural Policy Perspectives Brief: Overview of CAP Reform 2014-2020*. In: *Europa* [online]. European Union, 2013, s. 10 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/policy-perspectives/policy-briefs/05_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *Statistical Factsheet: Agricultural Policy Perspectives* [online]. In: European Union, 2018, s. 22 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/factsheets/pdf/eu_en.pdf

EUROSKOP: *Fondy pro zemědělce a rybáře*. In: *EUROSKOP* [online]. 2016 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8633/sekce/fondy-pro-zemedelce-a-rybare/>

EVROPSKÁ KOMISE. *Zemědělství: Partnerství mezi Evropou a zemědělci*. In: *Europa* [online]. Belgie, 2017 [cit. 2018-08-13]. ISBN 978-92-79-59623-0. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/f08f5f20-ef62-11e6-8a35-01aa75ed71a1/language-cs>

EVROPSKÁ KOMISE. *Rozpočet EU: společná zemědělská politika po roce 2020*. In: *Europa* [online]. Brusel, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3974_cs.htm

FAJMON, Hynek. *Současnost a budoucnost českého zemědělství v EU: informační příručka europoslance Hynka Fajmona*. Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. ISBN 978-80-732-5215-1.

FÁRKOVÁ, Marie. *Hodnocení finanční situace zemědělského podniku*. Ostrava, 2014. Bakalářská práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Martina Borovcová, Ph.D.

FIALOVÁ, Barbora. *Ekonomické aspekty ovlivňující hospodaření vybraného družstva*. Ostrava, 2016. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce prof. Ing. Jan Široký, CSc.

FOLKMAN, Pavel. *Teze k diplomové práci: České zemědělství v podmínkách SZP EU* [online]. Praha, 2005 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: http://www.agris.cz/Content/files/main_files/69/147279/xfolp101_td.pdf. Diplomová práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Vedoucí práce Doc. Ing. Ivana Boháčková, CSc.

HAVLOVÁ, Klára. *Společná zemědělská politika (CAP)*. In: *Slideplayer* [online]. 2012 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/4126861/>

HITKOVÁ, Veronika. *Vliv společené zemědělské politiky Evropské unie na české zemědělce*. Ostrava, 2015. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

HONOVÁ, Zuzana. *Využití Programu rozvoje venkova České republiky v období 2007 – 2013 na příkladu vybraného projektu*. Ostrava, 2013. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Lukáš Melecký.

HOSNEDLOVÁ, Pavla. *Zemědělci stárnou. Mladší generace nemají přístup k půdě a na zemědělství pohlížejí negativně*. In: *Euractiv* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news/zemedelci-starnou-mladsi-generace-nemaji-pristup-k-pude-a-na-zemedelstvi-pohlizeji-negativne/>

IDNES. *Po vstupu do EU začalo v Česku rychleji ubývat ptáky, zjistila studie*. In: *IDnes* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: https://hobby.idnes.cz/ubytke-ptaku-studie-0q4-/hobby-mazlicci.aspx?c=A180712_115327_hobby-mazlicci_bma

INFO. *Ministerstvo zemědělství chce navýšit rozpočet o 3,5 miliard korun*. In: *Info* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://www.info.cz/cesko/ministerstvo-zemedelstvi-chce-navysit-rozpocet-o-3-5-miliard-korun-34190.html>

INSTITUTE FOR GOVERNMENT. *Common Agricultural Policy* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/common-agricultural-policy>

IPODPORA: *Prognóza zaměstnanosti v odvětví zemědělství do roku 2033*. In: *iPodpora* [online]. Česká republika, 2013 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: https://ipodpora.odbory.info/soubory/dms/wysiwyg_uploads/509ec4a8e991e14f/uploads/Prognóza-zemedelstvi_BIDI_II.pdf

JEFFERY, Simon. *The EU common agricultural policy*. The Guardian [online]. 2003 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2003/jun/26/eu.politics1>

KASÁKOVÁ, Zuzana a Lubor LACINA. In: NÁRODNÍ KONVENT O EU: Podkladový materiál pro kulatý stůl v rámci Národního konventu o EU: Budoucí podoba víceletého finančního rámce a kohezní politiky po roce 2020 [online]. Česká republika, 2017, s.11 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.europeum.org/data/articles/2017-10-konvent.pdf>

KLEKNER, Radim. *Co přinesl vstup do EU českému zemědělství? Klady i zápory přehledně*. In: *Aktuálně* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/co-prinesl-vstup-do-eu-ceskemu-zemedelstvi-klady-i-zapory-pr/r~3fb921ba73d211e89d62ac1f6b220ee8/v~sl:83ad64ae19f8be9e68585b8473474330/>

KONFEDERACE ZAMĚSTNAVATELSKÝCH A PODNIKATELSKÝCH SVAZŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Stabilizace českého zemědělství před vstupem ČR do Evropské unie*. In: *Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://kzps.cz/aktualni-otazky/stabilizace-ceskeho-zemedelstvi-pred-vstupem-cr-do-evropske-unie/>

KVASNIČKOVÁ, Alexandra. *Integrovaný systém produkce zeleniny (IPZ)*. In: *Informační centrum bezpečnosti potravin* [online]. 2010 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: [http://www.bezpecnostpotravin.cz/integrovaný-system-produkce-zeleniny-\(ipz\).aspx](http://www.bezpecnostpotravin.cz/integrovaný-system-produkce-zeleniny-(ipz).aspx)

MÁCOVÁ, Marcela. *V čem je české zemědělství jiné?*: Měsíčník Českého statistického úřadu. In: *Statistika a my* [online]. 2014 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/07/v-cem-je-ceske-zemedelstvi-jine/>

MASSOT, Albert. *Fakta a čísla o Evropské unii: Nástroje společné zemědělské politiky a její reformy*. In: *Evropský parlament* [online]. Evropská unie, 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.3.html

MASSOT, Albert. *Financování společné zemědělské politiky*. In: *Evropský parlament* [online]. 2018 a [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/106/financovani-spolecne-zemedelske-politiky>

MASSOT, Albert. *Společná zemědělská politika po roce 2020*. In: *Evropský parlament* [online]. 2018 b [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/113/spolecna-zemedelska-politika-po-roce-2020>

MATTHEWS, Alan. *The budgetary context for the CAP after 2020*. In: *CAP Reform* [online]. 2017 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://capreform.eu/the-budgetary-context-for-the-cap-after-2020/>

MĚSÍČNÍK AKTUALIT EU. *Společná zemědělská politika po roce 2020: Modernizace a flexibilita*. In: Česká spořitelna [online]. Česká republika, 2018, (179) [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: https://cz.products.erstegroup.com/Retail/cs/AnaluC3uBDzy_a_prognuC3uB3zy/VyhleduC3uA1vuC3uA1nuC3uAD_analuC3uBDz/Detail_analuC3uBDzy/index.phtml?ID_ENTRY=102794

MICHALOPULOS, Sarantis a Samuel, WHITE. *Společná zemědělská politika: Od semínek až ke sklizni po roce 2020*. In: *Euractiv* [online]. Česká republika, 2017 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/spolecna-zemedelska-politika-od-seminek-az-ke-sklizni-po-roce-2020/>

MINÁRIKOVÁ, Simona. *Teoretické a praktické aspekty podnikání soukromého zemědělce*. Ostrava, 2013. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Marie Lichnovská, Ph.D.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské strukturální a investiční fondy 2014–2020 v kostce: Národní orgán pro koordinaci*. In: *Dotace EU* [online]. 2015 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: http://www.dotaceeu.cz/getmedia/be08c4f1-ff33-4eb4-9e8c-d0b69ba4555c/ESI_fondy_v_kostce_ISBN-web.pdf?width=0&height=0

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Program rozvoje venkova 2014 -2020*. In: *eAGRI* [online]. 2015 a [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007-2013*. In: *eAgri* [online]. Praha, 2015 b [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/436473/prv_12_modifikace_cistopis.pdf

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Strategie pro růst: ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINÁŘSTVÍ V RÁMCI SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY EU PO ROCE 2013*. In: *eAgri* [online]. 2012 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/koncepce-a-strategie/strategie-pro-rust.html>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Struktura dotačních zdrojů*. In: *eAgri* [online]. 2015 c [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/?fullArticle=1>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky*. In: *eAgri* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>

NEUMANNOVÁ, Martina. *Vliv dotace z fondů Evropské unie na hospodaření vybrané obchodní společnosti*. Ostrava, 2016. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce prof. Ing. Jan Šíroky, CSc.

PROKEŠ, Jan. *Evropské dotace pro zemědělce zřejmě klesnou. Brusel chce omezit i podporu velkofarem. Agrofert by přišel o stamiliony*. In: *Hospodářské noviny* [online]. Česká republika, 2018 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66094430-evropske-dotace-pro-zemedelce-zrejme-klesnou-brusel-chce-omezit-i-podporu-velkofarem-agrofert-by-prisel-o-stamiliony>

RAGONNAUD, Guillaume. *První pilíř společné zemědělské politiky (SZP): I – společná organizace trhů se zemědělskými produkty*. In: *Evropský parlament* [online]. Evropská unie, 2016 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.4.

SKOPALÍKOVÁ, Lenka. *Realizace společné zemědělské politiky EU v podmínkách českého zemědělství*. Ostrava, 2009. Bakalářská práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Boris Navrátil, CSc.

STANÍČKOVÁ, Michaela. *Realizace a využití strukturální pomoci v oblasti zemědělství*. Ostrava, 2010. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Lukáš Melecký.

STANÍČKOVÁ, Michaela. *Společná zemědělská politika Evropské unie* [online]. Ostrava, 2008 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: <https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/69412/B6202.6210R004.sta579.pdf?sequence=1>. Bakalářská práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Boris Navrátil, CSc.

SISPO. *Integrovaná produkce*. In: *Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce* [online]. 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: <http://www.ovocnarska-unie.cz/sispo/index.php?str=cile>

SZIF. *Státní zemědělský intervenční fond zveřejňuje SAZBY JEDNOTLIVÝCH DOTAČNÍCH TITULŮ 2017*. In: *Státní zemědělský intervenční fond* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fnepub%2F1512030645990.pdf

SZIF. *PODPŮRNÝ A GARANČNÍ ROLNICKÝ A LESNICKÝ FOND (PGRLF)* [online]. In: 2013 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/pgrlf>

ŠÍMOVÁ, Kateřina. *Problémy rozpočtu EU*. In: *EUROSKOP* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8921/sekce/problemy-rozpocet-eu/>

ŠKODÍKOVÁ, Monika. *Zemědělská politika v procesu rozšiřování EU*. Ostrava, 2011. Bakalářská práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce Ing. Michaela Staníčková.

ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY. *Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2014: „Zelená zpráva“*. In: *Business info* [online]. 2015 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/Zprava_o_stavu_zemedelstvi_CR_v_roce_2014.pdf

VOMASTEK, Jaroslav. *Česká ekonomika v roce 2014*. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2014 [cit. 2016-05-16]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/kalendar/download/72366/priloha002.pdf>

WIKIPEDIA. Sicco Mansholt. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2018 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Sicco_Mansholt

ZASTOUPENÍ EVROPSKÉ KOMISE V ČESKÉ REPUBLICE. *Budoucnost potravinářství a zemědělství je ve společné zemědělské politice, která je flexibilní, spravedlivá a udržitelná*. In: *Europa* [online]. 2017 [cit. 2018-08-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/171129_budoucnost_SZP_cs

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY. *Počet zemědělských firem v ČR mírně roste, hlavně kvůli dotacím*. In: *ZSCR* [online]. 2015 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <http://www.zscr.cz/clanek/pocet-zemedelskych-firem-v-cr-mirne-roste-hlavne-kvuli-dotacim-720>

ZIFFROVÁ, Vendula. *Spolufinancování projektů zemědělského družstva z dotačních fondů*. Ostrava, 2011. Diplomová práce. Vysoká škola Báňská - Technická univerzita Ostrava. Vedoucí práce prof. Ing. Zdeněk Mikoláš, CSc.

Seznam zkratk

AZO	Agrární zahraniční obchod
CMO	Common market organisation Společné tržní organizace (SOT)
ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EU28	Všechny členské země Evropské unie
EU15	Původních 15 členských zemí Evropské unie
EUN13	Nových 13 členských zemí Evropské unie
EAFRD	European Agriculture Fund for Rural Development Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund Evropský fond zemědělské garance a orientace
EAGF	European Agricultural Guidance Fund Evropský zemědělský záruční fond
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli

EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
EZUZF	Evropský zemědělský usměrňovací a záruční fond
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade Všeobecná dohoda o clech a obchodu
JZD	Jednotná zemědělská družstva
LDC země	Nově se rozvíjející země
MZ ČR	Ministerstvo zemědělství České republiky
PRLGF	Podpůrný rolnický a lesnický garanční fond
PVP	Přechodné vnitrostátní podpory
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
SAPS	Single area payment scheme Jednotná platba na plochu
SVE	země střední a východní Evropy
SZIP	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
TOP-UP	Národní doplňková platba
VCS	Podpora vázaná na vnitrostátní produkci citlivých komodit
WTO	Světová obchodní organizace

Seznam grafů, obrázků a tabulek

5.1 Seznam grafů

Graf 2.1: Podíl zemědělského sektoru na HDP (%) v zemích EU28

Graf 2.2: Věková struktura osob pracujících v zemědělství v roce 2013

Graf 2.3: Vývoj intra a extra unijního exportu zemědělsko-potravinářských produktů v letech 2005 – 2016

Graf 2.4: Hlavní unijní exportní destinace v roce 2016

Graf 2.5: Struktura zemědělsko-potravinářského vývozu EU v roce 2016

Graf 2.6: Hlavní importní destinace v roce 2013

Graf 2.7: Import zemědělsko-potravinářských produktů z nejméně rozvinutých zemí

Graf 2.8: Struktura zemědělsko-potravinářského dovozu do EU28 v roce 2014

Graf 2.9: Příděly členským zemím EU na SZP (mil. eur)

Graf 2.10: Vývoj výdajů na SZP v letech 1980 – 2020 (v běžných cenách)

Graf 3.1: Vývoj rostlinné a živočišné produkce v letech 1948 – 2017

Graf 3.2: Vývoj počtu osob pracujících v zemědělství v letech 1948 – 2016

Graf 4.1: Výměra pěstovaných plodin (ha)

Graf 4.2: Druhová výměra pěstovaného ovoce (ha)

Graf 4.3: Druhová výměra pěstované zeleniny (ha)

Graf 4.4: Vývoj čerpání dotací v letech 2005-2017

Graf 4.5: Vývoj podílu vlastního kapitálu na aktivech v letech 2007-2017

Graf 4.6: Vývoj podílu cizího kapitálu na aktivech (celková zadluženost) v letech 2008-2017

Graf 4.7: Vývoj podílu cizího kapitálu na vlastním kapitálu (zadluženost vlastního kapitálu) v letech 2008-2017

Graf 4.8: Vývoj rentability vlastního kapitálu (ROE) v letech 2008-2017

Graf 4.9: Vývoj rentability tržeb (ROS) v letech 2008-2017

Graf 4.10: Vývoj celkové likvidity v letech 2007-2017

Graf 4.11: Vývoj pohotové likvidity v letech 2007-2017

Graf 4.12: Vývoj okamžité likvidity v letech 2007-2017

Graf 4.13: Vývoj obrátky aktiv v letech 2007-2017

Graf 4.14: Vývoj doby obratu aktiv v letech 2007-2017

Graf 4.15: Vývoj obrátky zásob v letech 2007-2017

Graf 4.16: Vývoj doby obratu zásob v letech 2007-2017

Graf 4.17: Vývoj obrátky pohledávek v letech 2007-2017

Graf 4.18: Vývoj doby obratu pohledávek v letech 2007-2017

Graf 4.19: Vývoj obrátky závazků v letech 2008-2017

Graf 4.20: Vývoj doby obratu závazků v letech 2008-2017

Graf 4.20: Vývoj ukazatelů doby obratu pohledávek a doby obratu závazků

5.2 Seznam obrázků

Obr. 2.1: Obchod EU se zemědělskými produkty (průměr za období 2013 – 2015 v mil. eur)

Obr. 2.2: Typy cen

Obr. 3.1: Hierarchie dotací pro období 2014 – 2020

Obr. 4.1: Organizační schéma farmy Lička

Obr. 4.2: Logo farmy Lička

5.3 Seznam tabulek

Tab. 2.1: Rozpočet SZP v období 2014 - 2020

Tab. 3.1: Mezinárodní komparace podpory zemědělství – odhad produkčních podpor

Tab. 4.1: Vývoj čerpání dotací v letech 2005 – 2017

Tab. 4.2: Vývoj ukazatelů výsledku hospodaření farmy Lička v letech 2007 – 2017 bez dotací

Tab. 4.3: Vývoj ukazatelů výsledku hospodaření farmy Lička v letech 2007 – 2017 s dotacemi

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření tohoto díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 13. 7. 2018

Bc. Nikol Kletenská

Bc. Nikol Kletenská

